

5 ERÄÄN ESOTEERIKON NÄKEMYS EUROOPPALAISEN FILOSOFIAN HISTORIASTA

5.1 Johdanto

¹Filosofian historia voidaan kirjoittaa eri tavoin. Se voidaan käsitellä historiana tai filosofiana. Paino voidaan asettaa eri yrityksille, joita on tehty käsitteiden erottelemiseksi, tai voidaan kertoa filosofien erilaisesta myötävaikutuksesta filosofisten näennäisongelmien näennäisratkaisuihin, tai tähdentää erityisesti erilaisia periaatteita, tai arvostella osoittamalla ristiriitaisuuksia filosofisissa järjestelmissä tai poimia aatteet erilleen kehuksestään ymmärtämättä muuten filosofien maailman- ja elämäkatsomusta.

²Seuraava yleiskatsaus perustuu pythagoralaisen esoteerisen mentaalijärjestelmän kuvaukseen todellisuudesta (luvut 1.4-1.41) ja pyrkii osoittamaan ajattelijoiden kokonaisuutena ottaen epäonnistuneet yritykset tavoittaa jokunen häivähdys tästä todellisuudesta. Tässä yhteydessä on käytetty myös muita aatteita ja tosiasioita, joita vanhemmat veljemme ovat yhä enenevässä määrin asettaneet ihmiskunnan käytettäväksi. Ilman edellä sanottua seuraava esitys "häilyy ilmassa". Yleiskatsauksen tarkoituksena on vapauttaa ihmiskunta riippuvuudestaan filosofian kuvitteellisiin spekulatioihin ja opettaa ihmisiä ajattelemaan itse.

5.2 Filosofian perusongelmat

¹Niin kutsuttu teoreettinen filosofia (maailmankatsomus) jaetaan ontologiaan, metafysiikkaan, kosmologiaan, psykologiaan ja tietoteoriaan ja niin kutsuttu käytännöllinen filosofia (elämäkatsomus) etiikkaan, oikeus-, valtio- ja yhteiskuntafilosofiaan.

²Kaikesta tästä on kaikilla terävä-älyisillä ja syvämietteisillä filosofeilla ollut eri mielipiteitä. Koska elämäkatsomuksen täytyy perustua maailmankatsomukselle, he eivät ole voineet päästä yksimielisyyteen edes "käytännön" ongelmista.

³On väistämätöntä, että mielipiteet eroavat, koska filosofisia ongelmia ei voi ratkaista ilman tietoa olemassaolon tosiasioista, ja näistä on ollut puutetta. Ongelmia ei ole voitu muotoilla oikein, mikä on mahdotonta, ennen kuin oikeat vastaukset tiedetään. Täytyy olla tietoa, jotta kysymykset voidaan asettaa järkevästi. Sellaisina, jollaisiksi ne on muotoiltu, ne ovat mielettömiä ja ratkaisemattomia näennäisongelmia.

⁴Esoteriikan vastine filosofian "ontologialle" (opille todellisuudesta) on oppi aineesta, sen alkuperästä ja koostumuksesta (esoteerinen kemia).

⁵Metafysiikka pyrkii selittämään liikettä (luonnontapahtumien kulkua, manifestaatioprosessia) ja on esoteerisesti oppi energioista, niiden alkuperästä ja luonteesta (esoteerinen fysiikka). Yleisessä puhettavassa on nimitystä "metafysiikka" sovellettu kaikkeen ylifyysiseen. Filosofian "metafysiikka" on tietämättömyyden spekulatiota eikä sitä saa sekoittaa esoteriikan "ylifyysiikkaan". Välitön ymmärtämys esoteriikkaa kohtaan on vain niillä, joilla tieto on piilevänä (uudelleenmuistamista).

⁶Kosmologia on oppi maailmankaikkeudesta, maailmojen synnystä jne. (esoteerinen astronomia).

⁷Psykologia on oppi tajunnasta.

⁸Tietoteoria on kysymys tiedon mahdollisuudesta jne. Tähän liittyvä näennäisongelma, joka Locken, Humen ja Kantin ajoista saakka on ollut filosofian pääongelma, jää pois niin pian kuin ihminen saa tietoa todellisuudesta ja elämästä ja olemassaolon perustosiasioista.

⁹Etiikka (oikeuskäsitys) pyrkii vahvistamaan, mikä on oikein ja mikä väärin, mikä on oikeaa toimintaa ja mitkä oikeita toiminnan motiiveja. Nämä oikeusperusteet määräytyvät viime kädessä siitä, mikä käsitys yksilöllä on olemassaolon tarkoituksesta ja päämäärästä, sellaisena kuin se ilmenee hänen näkemyksessään todellisuudesta ja elämästä. Filosofian etiikan historia on oppi

kaikista eri oikeuskäsityksistä, joita elämästä tietämätön terävä-älyisyys on julistanut.

HYLOZOOINEN KAUSI

5.3 Pytagoras

¹Mitä yksinkertaisimman tajunnan (jopa eläintajunnan) täytyy kyetä suoraan, välittömästi ja harkitsematta toteamaan kaikelle tajunnalle olemassaolevat kolme absoluuttia (aine, liike, tajunta: olemassaolon summa). Inhimillisen terveen järjen täytyy kyetä oivaltamaan ne itsestäänselvyyksinä, yksinkertaisimpana identtiteetin lain sovellutuksena: tämä on tätä. Tätä filosofian perusongelmaa, itsestäänselvintä kaikista ongelmista, filosofit eivät ole vielä kyenneet ratkaisemaan. "Todellisuushan on minulle annettu" (Tegnér). Näin yksinkertaista on välitön, josta on tehty ratkaisematon ongelma.

²Pytagoras selitti, että todellisuudella on kolme aspektia, jotka toisiinsa sekoittumatta tai muuntumatta ovat purkautumattomasti ja eroamattomasti toisiinsa yhtyneet, että kaikki kolme ovat välttämättömiä oikeaa todellisuuskäsitystä varten.

³Olemassaolon kolminaisuuden muodostavat:

aineaspekti
liikeaspekti (energia-aspekti)
tajunnanaspekti

⁴Tietoteoreettisen spekulatiivisen yksipuolisuus ilmenee siinä, että kolme etevintä filosofista katsantotapaa ovat kukin onnistuneet löytämään vain yhden puolen todellisuudesta, mutta eivät pytagoralaista synteisiä.

⁵Tiedemiehet väittävät, että "kaikki on ainetta". Länsi- ja itämaiden filosofit korostavat, että "kaikki on tajuntaa". Ydinfyysikot eli nk. atomitutkijat puoltavat nykyisin kiihkeästi ajatusta, että "kaikki on energiaa". Havaittava fyysinen aine hajoaa heidän silmissään "olemattomiin" tai energiailmiöiksi, jolloin he oitis päättelevät, että "aine hajoaa energiaksi". Vain esoteerikot tietävät, että se hajoaa fyysikoille näkymättömäksi aineeksi, jonka energiavaikutus on huomattavasti suurempi siksi, että se kuuluu korkeampaan molekyyliin.

⁶Pytagoras kutsui tätä ainoaa oikeaa todellisuuskäsitystä hylozoiikaksi (henkiseksi materialismiksi), jolloin hän kumosi hengen ja aineen välisen vastakohtaisuuden selittäen, että "henki" on atomien katoamaton tajunta.

⁷Pytagoras oivalsi, että jokaisen, joka tahtoo fyysisessä maailmassa hankkia mahdollisimman täsmällisen todellisuuskäsityksen, täytyy lähteä olemassaolon aineaspektista, sen ollessa välttämätön pohja tieteelliselle tutkimukselle. Tämä on myös loistavasti vahvistettu. Luonnontiede on osoittanut etevämmyytensä, ei ainoastaan teknisessä suhteessa vaan myös siinä, että se on osoittanut lukumääräisesti vähiten erehdyksiä. Fyysisessä maailmassa terveen järjen todellisuustajun hankkinut ei joudu kovin helposti emotionaalisen mielikuvituksen illuusioiden, mentaalisen aktiivisuuden fiktioiden eikä tähänastisen elämäntietämättömyyden idiologioiden uhriksi.

⁸Länsimaalaiset lähtevät objektiivisesta aineaspektista, intialaiset subjektiivisesta tajunnanaspektista. Kosmos muodostuu eri tiheysasteen omaavien ainemaailmojen sarjasta. Kaikki korkeammat maailmat lävistävät ja sulkevat piirinsä kaikki alemmat maailmat. Todellisuuskäsitys (tajunnan loogisesti absoluuttinen käsitys todellisuusaspekteista) eroaa eri maailmoissa johtuen erilaisesta ikeatomitiheydestä, mistä seuraa eroja ulottuvuudessa, kestoajassa, ainekoostumuksessa, liikkeessä, tajunnassa ja lainmukaisuudessa. Itämaalainen tekee loogisen kömmähdyksen kutsuessaan todellisuuskäsitystä "illuusioksi" siksi, että se muuttuu jokaisen maailman myötä.

5.4 Muut esoteerikot

¹Filosofian historian yleisesti käyttämien oppikirjojen mukaan filosofinen ajattelu alkaa noin 600 vuotta e.Kr. Tämä ajanjakso merkitsee sen sijaan kreikkalaisen kulttuurin ja siten myös niin kutsuttujen mysteerien ehdottoman avutonta rappeutumista. Ennustetun tuhon ehkäisemiseksi Pytagoras perusti (noin 700 e.Kr) Sisiliaan, Taorminan ulkopuolelle siirtokunnan (nimeltään Krotona), josta eräänä päivänä oli tuleva sen väestön tuhoama ja hänestä itsestään sen murhaama. Pytagoraasta on kolme eri legenda. Kaikki hänestä kerrottu on virheellistä, kaukana totuudesta, koska Pytagoras oli essentiaaliminä ja esoteerisen tietokunnan perustaja.

²Kuten alkuperäisissä mysteereissä ilmoitettiin tämän tietokunnan jäsenille vaitiolovelvollisuuden ehdolla todellisuustieto, jota tietämättömyys tulee aina vääristelemään ja vallanhalu aina väärinkäyttämään.

³Tietokunnassa oli useita asteita. Alimmalla asteella tieto ilmoitettiin myytin muodossa. Ylemmillä asteilla annettiin yhä useampia tulkintoja symboleille. Osa näistä myyteistä, nekin vääristelyjä, on tullut jälkimaailman tietoon.

⁴Korkeammat vihityt saivat tietoa fyysisistä maailmaa korkeampien ainemaailmojen olemassaolosta. Kaikki aine koostuu ikiatomeista, joita Pytagoras nimitti monadeiksi (pienin mahdollinen ikiaineen osa ja pienin yksilöllisen tajunnan kiintopiste). Nämä monadit ovat häviämättömiä, minkä vuoksi mitään kuolemaa ei ole, ainoastaan muodon hajoaminen. Sen jälkeen kun monadien potentiaalinen tajunta on herätetty henkiin, etenee niiden tajunnankehitys kautta luomakuntien sarjan yhä korkeammissa maailmoissa, kunnes ne saavuttavat korkeimman jumaluuskunnan.

⁵Pytagoralaiset tallensivat symbolisiin kirjoituksiin mestarinsa opin mm. olemassaolon kolmesta samanarvoisesta aspektista. He opettiivat mm., että elämän tarkoitus on tajunnankehitys, että "tajunta nukkuu kivessä, uneksii kasvissa, herää eläimessä, tulee minätietoisuudeksi ihmisessä, ykseystajunnaksi viidennessä luomakunnassa ja yhä laajemmaksi kaikkietävyudeksi yhä korkeammissa jumaluuskunnissa".

⁶Siihen, mitä muuta he opettivat, viittaavat osittain seuraavat esoteeriset (nk. esisokraattiset) filosofit.

⁷Kopernikus, Galilei, Giordano Bruno ja muut tunsivat pytagoralaisen käsikirjoitusten jäljennöksiä.

⁸Oli todennäköisesti väistämätöntä, että jotkut esoteeriset sanontatavat pääsivät vihkiytymättömän yleisön tietoon ja joutuivat mielikuvituksellisen spekulatiivisen kohteeksi. Kaikesta päätellen muutamat vihityistä osallistuivat tähän mielikuvitusleikkiin johtaakseen keskustelun mentaalisen analyysin aloille (joka tietenkin rappeutui terävä-älyiseksi viisasteluksi) ja kehittääkseen siten "sivistymättömien" ajattelukykyä.

⁹Filosofian historia tekee selväksi, ettei näistä esisokraattisista filosofeista tiedetä paljoakaan enemmän kuin muutamien nimet, ei edes syntymäaikoja. Kaikki, mitä heistä tiedetään, on tarua sekä älykkään tietämättömyyden yrityksiä tulkita symbolisia runoja ja muita katkonaisia kirjoitelmia, joita heidän ansiokseen luetaan.

¹⁰Kaikki esisokraattiset filosofit olivat hylozooikkoja. Heidän väitetystä viisaudestaan ei ole jäljellä muuta kuin joitakin harvoja puutteellisia lausuntoja. Yksinomaan tämän seikan olisi pitänyt kehottaa varovaisuuteen niitä arvosteltaessa.

¹¹Näillä viisailla miehillä oli todellisuustietoa, joka aikamme tiedemiehiltä vielä puuttuu. Perinteelliselle arvostelukyvyyttömyydelle on kuvaavaa, että heidät mainitaan esimerkkeinä "ajattelun ensimmäisistä yrityksistä". Näin tehdään, vaikka heistä väitetään tiedettävän seuraavaa:

¹²He opettivat, että kiintotähdet olivat aurinkoja. Planeetat kiersivät aurinkoa, loistivat lainatulla hohteella ja olivat kerran olleet nestemäisiä, auringosta erittyneitä massoja. He kuvailivat auringon ja kuun kiertoaikoja, ennustivat kuun- ja auringonpimennyksiä. He tiesivät,

että maa on pyöreä, antoivat oikeita tietoja maapallon koosta. He antoivat lausuntoja mitä perusluonteisimmista käsitteistä ja mitä vaikeimmista ongelmista, esim. luonnontapahtumain mekaanisista tai tarkoituksenmukaisista syistä.

¹³Näiden miesten tilille jälkimaailma on lukenut mitä alkukantaisimman tietämättömyyden; heidän antamansa selitykset kaiken koostumisesta ja synnystä olisivat olleet järjettömiä. Näissä katkelmissa esiin vilahtava on kauttaaltaan symbolista ja todistaa näiden jäännösten kuuluneen "vihkiytyneille" tarkoitettuihin kirjoituksiin. (Todellista tietoa opetettiin vain salaisissa tietokunnissa.) He eivät myöskään yrittäneet harjoittaa terävä-älyisyyttä tai syvämielisyyttä. Siinä suhteessa logiikka ei ole lainkaan edistynyt 2500 vuoden aikana. Filosofit soveltavat edelleen kontradiktorista "vastakkaisuuden lain" periaateajattelua, joskin perspektiivijattelun tietoisuus suhteellistamisen merkityksestä on viime aikoina voittanut alaa. He ovat yhtä etäällä korkeammista mentaalisisista kyvyistä kuin heidän kaltaisensa olivat pari tuhatta vuotta sitten. Esoteerikko, joka "tietää, kuinka harvat ihmiset osaavat ajatella ja kuinka vielä harvemmat osaavat ajatella oikein", hymyilee lukiessaan, kuinka tietyt näistä viisaiden tilille luetuista lausunnoista on tulkittu ja vääristetty.

¹⁴"Kaikki on syntynyt vedestä" (Thales: ensimmäinen yleisesti tunnettu hylozooikko). Tämä viittaa siihen, että kiinteä aggregaatiotila on kristallisoitunut nestemäisestä aggregaatiotilasta. Tämä esoteerinen lause oli kaldealaisten vanhassa kabbalassa, jonka juutalaiset myöhemmin muokkasivat uudelleen. Tämän vuoksi "Mooseksen mukaan" henki synnytti kaiken "liikkumalla vetten päällä".

¹⁵"Kaikki on syntynyt ilmasta" (Anaksimenes). Nestemäinen aggregaatiotila on saanut alkunsa kaasumaisesta.

¹⁶"Kaikki on syntynyt tulesta" (Herakleitos). Tulella tarkoitettiin eetteristä aggregaatiotilaa. Kaiken on täytynyt olla eetteriä ennen muuttumistaan kaasumaiseksi, nestemäiseksi ja kiinteäksi aineeksi. Pitemmälle kuin "tuleen" ei voitu päästä kavaltamatta salaisuuksia. Supereetterinen aggregaatiotila sai myöhemmin latinankielisen nimen "quinta essentia".

¹⁷Anaksimandros opetti, että kosmokset, joita on lukemattomia (!), syntyvät kaaoksesta ja että jokainen kosmos kehittyy itsestään. Sillä tavoin hän lausui kaksi esoteerikan huomattavimmista totuuksista. Ja tätä kutsutaan alkukantaiseksi spekulatioksi!

¹⁸Kun Ksenofanes symbolikielellään selittää, että maailmankaikkeus on jumala ja että jumaluus on pallonmuotoinen, hän antaa useita esoteerisia tosiasioita. Kosmos on pallo ikiaineessa, joka on todellakin rajaton tila. Kosmos on samanaikaisesti kosminen kollektiivitajunta, joka on korkein jumaluus. Ei ole ihme, että hän arvosteli räikeästi antropomorfismia.

¹⁹Parmenides teki eron näkyvän (fainomenon) ja ajatellun (noumenon) välillä, nimityksiä, joita erityisesti Kant tuli myöhemmin väärinkäyttämään. Käsite esimerkiksi pöydästä mentaalisenä käsitteenä on muuttumaton, kun se kerran on saanut määritelmänsä, kun taas sen fyysiset vastaavuudet saattavat muuttua ja olla muodoltaan ja väriltään erilaisia. Tästä näkökulmasta katsottuna voidaan "käsitteiden maailma" tietenkin nähdä "tosiolevaisena". Parmenides osoitti terävä-älyisesti muotoilluilla esimerkeillä, kuinka me sotkeudumme ristiriitaisuuksiin ja päädymme mielettömyyksiin, jos yritämme käsittää todellisuutta sepittelemillämme käsitteillä. Jos Parmenideksen erottamat fainomenon (fyysinen olemassaolo) ja noumenon (käsite) olisi ymmärretty oikein, niin käsitettä subjektiivisena todellisuutena ei olisi sekoitettu sen objektiiviseen fyysiseen vastaavuuteen ja ihmiset olisivat mm. oivaltaneet eron loogisen käsityksen perusteen ja seurauksen sekä fyysisen todellisuuden syyn ja vaikutuksen välillä.

²⁰Zenon selvitti kumoamattomin todistein mm., että "lentävä nuoli on levossa" ja että "Akilles ei saa kiinni kilpikonaa, jos tällä on hieman etumatkaa". Vielä ei ole ilmeisesti ymmärretty, mitä hän näillä todisteilla tarkoitti. Itse asiassa subjektiivinen järkemme pettää meitä, koska loogiset todisteet, joilla subjektivistien mukaan on todistusvoimaa, ovat todellisuudessa mielettömiä.

Takana oli ajatus, että me emme voi selittää olemassaoloa järjen tavanomaisilla voimavaroilla, että eksoteerinen, fyysiseen todellisuuteen rajoittuva tietämys jää fikcionalismiksi.

²¹Herakleitos selitti, että kaikki on liikkeessä, ikuisen muutoksen ja vaihtelun alaista. Tämä on olemassaolon liikeaspektia koskeva esoteerinen perusselviö. Hän opetti edelleen, että maailma kehittyy sykleissä, että kaikki muuttuminen tapahtuu ikuisen luonnonlakien mukaan, jotka ovat ainoa järkähtämätön asia maailmankaikkeudessa. Kaikki tämä on esoteerista!

²²Empedokles yhdisteli ja järjestelmällisesti sen, mikä oli siihen saakka saanut olla eksoteerista. Hän opetti myös vetovoiman ja valinnan käsitteitä, reinkarnaatioajatusta ja saarnasi lihansyömistä vastaan.

²³Demokritos oli ensimmäinen, joka korosti erityisesti aineaspektia.

²⁴Pythagoras oli opettanut, että olemassaolon muodostaa sarja eri tiheysasteen omaavia, toisensa läpäiseviä ainemaailmoja. Jokainen maailma rakentuu omasta atomilajistaan. Alempien maailmojen atomit sisältävät kaikki korkeampien maailmojen atomit. On siis olemassa kokonainen sarja eri atomilajeja.

²⁵Demokritos yritti luvallisuuden rajoissa rakentaa eksoteerisen teorian aineen luonteesta. Kyetäkseen tekemään tämän hän saattoi käytäntöön käsitteet "tyhjiö" ja atomien "putoaminen". Selittääkseen aineen ominaisuuksia hän teki kohtalokkaan erehdyksen jakamalla nämä objektiivisiin (muoto, kiinteys, paino) ja subjektiivisiin ominaisuuksiin. Tämä epäonnistunut näennäisselitys jäi sitten kummittelemaan filosofian historiaan. Demokritos opetti edelleen, että atomien liikkeet määräytyvät "sokeasta välttämättömyydestä" (ananke, s.o. mekaanisista syistä, ja että sielu on aineellista laatua (epäsuorasti: monadin aineellinen verho).

²⁶Demokritoksesta alkaa filosofia eli tuntemamme eksoteerinen spekulatio, ja siksi on täysin oikeutettua sanoa, että "materialismi" (itse asiassa fysikalismi) on yhtä vanha kuin filosofia (subjektivismi).

5.5 ENSIMMÄINEN SUBJEKTIVISTINEN KAUSI

¹Kulttuureita rakentavat kulttuuri- ja humaniteettiasteella olevat klaanit. Kun alemmilla asteilla olevat klaanit ottavat haltuunsa niiden työn alkaa enemmän tai vähemmän pikainen kulttuurin rappeutuminen. Tämä ei tapahdu vain siksi, ettei näillä yksilöillä ole hankittua, piilevää elämäkokemusta, joka on terveen järjen ja oikean elämänvaiston edellytys, vaan myös siksi, että väärämielisyys, joka ilmenee itsekkäänä kyltymättömyytenä (hyväksikäyttönä), epäinhimillisyytenä (orjuutuksena) ja yleisenä lahjottavuutena, valtaa yhä enemmän alaa. Maailmanhistoriaa on kutsuttu maailmantuomioistuimeksi. Se on ikuinen esimerkki kylvön ja korjuun lain pätevyydestä.

²Kreikkalaisten ylivoimaisen kulttuurin salaisuus piili siinä, että kaikki heidän johtavat miehensä filosofian, tieteen ja taiteen aloilla olivat esoteerisiin tietokuntiin vihittyjä. Sofistit (kuten tämän päivän ihmiset) eivät olleet vain elämän tarkoituksesta ja päämäärästä tietämättömiä vaan myös kykenemättömiä ymmärtämään niitä.

³Jo ennen sofistien esiintymistä olivat mm. mysteerit oraakkeleineen joutuneet mitä syvimmin rappiolle. Opetetusta oli tullut pelkkä pinnallinen uskonasia ja siten se oli epäilylle altis. Muussa tapauksessa olisi sellainen ilmiö kuin sofistiikka ollut täysin mahdoton.

⁴Sofisteista alkaa elämäntietämättömyyden mielikuvituksellinen spekulatio, jota kutsutaan filosofiaksi. He olivat ensimmäisiä tietoteoreetikkoja. Sofistit eivät olleet vihittyjä. He olivat hyödyntäneet saatavilla olleen eksoteerisen tietämyksen. Kiistattomalla terävä-älyisyydellään he oivalsivat, ettei tämä tietämys antanut tietoa todellisuudesta. Eksoteerinen tietämys ei ole siis voinut olla niin alkukantaista kuin filosofian historioitsijat väittävät. Sofistit uskoivat, kuten Locke myöhemmällä subjektivistisellä kaudella, että oli menetelty väärin. Sen sijaan, että pyritään tutkimaan aineellista ulkomaailmaa, pitäisi aloittaa tutkimalla järjen mahdollisuutta tietoon.

⁵Protagoras, sofisteista huomattavin, oli sitä mieltä, että "ihminen on kaiken mitta". Tieto on

suhde käsittävän subjektin ja käsitetyn objektin välillä. Objektin laatu riippuu käsittävästä subjektista (Kant). Tähän subjektivismiin lisättiin individualismi. Objektit näyttävät erilaisilta eri yksilöistä ja ovat aina sellaisia, miltä ne yksilöstä näyttävät. Koko olemassaolo on yksilön henkilökohtainen käsitys. Emme voi tietää, onko olemassa tästä käsityksestä riippumatonta todellisuutta (Hume).

⁶Jo näissä lauseissa ilmenee nk. tietoteoreettinen todellisuusongelma, tämä filosofisen subjektivismiin näennäisongelma, joka on edelleen selvittämättä. Jos ontologia (oppi olemassaolon aineaspektista) ja metafysiikka (oppi olemassaolon liikeaspektista) eivät yhdessä psykologian (oppi tajunnan aspektista) kanssa voi antaa tarpeellisia tietoja todellisuudesta, niin mikään tietoteoria ei auta. Tuloksena on korkeintaan epäonnistuneita yrityksiä päästä selittelyillä siitä todellisuudesta, joka normaaliyksilölle on saavuttamaton. Esoteriikka väittää, että tajunta yksinään voi tutkia koko aineaspektia ilman kojeita ja apuvälineitä, että korkeampia maailmoja voi tutkia käsityselimillä, jotka normaaliyksilöllä ovat edelleen kehittymättömiä, että kaikella aineella on tajuntaa, ja tultuaan itseaktiiviseksi tämä tajunta voi tutkia omaa ainettaan. Se korostaa, että kaikki on ennen kaikkea sitä, mitä se "näyttää" olevan, mutta sen ohella aina jotakin aivan muuta ja äärettömän paljon enemmän, "suurta tutkimatonta". Tätä loogisesti absoluuttista (identiteetin lain "tämä on tämä"), erilaista eri maailmoissa, eivät subjektivistit ole koskaan ymmärtäneet.

⁷Viisaat tahtovat kohdistaa huomion fyysisen maailman moniin ongelmiin, sen ollessa ainoa maailma, josta normaaliyksilöllä on mahdollisuus hankkia tietoa. Hänen täytyy ensiksi mukautua tähän ja ratkaista fyysisen elämän ongelmat, ennen kuin hänellä on tarpeellinen kapasiteetti korkeampien maailmojen verrattomasti vaikeampia ongelmia varten.

⁸On helppo ymmärtää, kuinka tietämättömyys on päätenyt subjektivistiseen käsitykseen olemassaolosta. Aistimme pettävät meitä joskus, koska organismi ja aivot eivät aina toimi täydellisesti. Jos viisaat sitten sanovat meille, että aineelliset esineet koostuvat atomeista, joita emme voi nähdä, on lähellä oletamus, että näiden esineiden täytyy olla jotakin muuta, kuin mitä ne näyttävät olevan. Jos tätä aatetta kehitetään edelleen, tulee kaikesta lopulta vain näennäisyyttä. Ja jos ajatusta toistetaan riittävän usein, on lopulta mahdotonta oivaltaa, että ulkomaailman täytyy olla todellisuutta.

⁹Toisin kuin subjektivistit väittävät objektivistit, että tajunta voi olla sekä subjektiivinen (järki) että objektiivinen (taju), että ulkoista, aineellista todellisuutta tarkkaillessaan se on välittömästi ja suoraan objektiivisesti tämän todellisuuden määräämä ja että vain objektiivisessa tajunnassa todetut objektiivista aineellista todellisuutta koskevat tosiasiat voivat antaa meille tietoa ulkomaailmasta. Ilman objektiivista tajuntaa hukumme subjektiiviseen tajuntaan. Tämä ilmenee erityisen selvästi niille, jotka kykenevät korkeammassa verhoissaan korkeammassa maailmoissa toteamaan saman objektiivisuuden.

¹⁰Sofistit olivat muinaisen Kreikan "valistusfilosofia". He hylkäsivät kaiken perinteisesti opetetun, kaiken maailman- ja elämäkatsomusta koskevan. He analysoivat kaikkea ajateltavissa olevaa, erityisesti todellisuuskäsitystä, uskontoa, oikeuskäsitteitä ja hallitusmuotoja. Kävi niin kuin käydä täytyy, kun normaaliyksilö rohkenee ratkaisemaan olemassaolon arvoitusta suunnattoman rajoitetuilla mahdollisuuksillaan. Tuloksena on epäonnistuneita arvailuja kaikesta, mitä ei voi välittömästi fyysisessä todellisuudessa todeta. Levoton pohdiskelu aloittaa hävitystyönsä hajottaen kaikki esoteriikasta lainatut käsitteet eikä aavista, että niitä vastaa "tuntematon" todellisuus. Ei ymmärretä, että nämä apukäsitteet täyttävät tärkeän tehtävän. Ne mahdollistavat jatkuvan mentaalisen muokkauksen, kunnes olemme kerran hankkineet täydellisen tiedon vastaavista todellisuuksista ja voimme asettaa täsmällisemmät käsitteet apukäsitteiden sijaan.

¹¹Esoteriikan mukaan näkyvä maailma muodostaa noin yhden prosentin koko todellisuuden aineaspektista. Normaaliyksilö voi olla mitä suurin mentaalinen nero. Hän on syvästi tietämätön

olemassaolon suhteen. Hän ei voi tietää mitään elämän tarkoituksesta ja päämäärästä, mikä näiden suhteen on totta ja perätöntä, oikeaa ja väärää. Hänellä ei ole mahdollisuutta muodostaa todella järkevää maailman- ja elämäkatsomusta.

¹²Vaikka varhaiset sofistit olivat vakavia tutkijoita, kehittyi kaikki pian huonoon suuntaan. Koska kaikilla käsityksillä oli nk. oikeutuksensa, saattoi jokainen antaa neroutensa valon loistaa yhä kasvavan emotionaalisen ja mentaalisen kaaoksen syvenevässä pimeydessä. Mitä erilaisimpia mielipiteitä tuli esiin, joten lopulta saatiin näytevalikoima kaikkia itseriittoisia, ylivoimaisen rikkiviisauden mielivaltaisuuksia, sellaisina kuin ne ilmenevät nk. itsenäisissä ajattelijoiden heidän siirtyessään päätelmäajattelusta periaateajatteluun. Uutta kykyänsä yliarvioiden he kuvittelevat voivansa ajatella yhdenmukaisesti todellisuuden kanssa, ollen kyvyttömiä huomaamaan hypoteesiensa fiktiivisyyttä.

¹³Muutamat, kuten myöhemmin Rousseau, ajoivat innolla aatteita, että inhimillinen luonne oli hyvä ja kulttuuri oli pahasta, että kaikki ihmiset syntyivät tasa-arvoisina ja että lait olivat vallanpitäjien sortotarkoituksessa säätämiä. Toiset taas arvelivat, kuten myöhemmin Nietzsche, että luonto oli jotakin hyvän ja pahan tuolla puolen, että moraali oli heikkojen keksintöä vahvojen aseistariisumiseksi, ja että ainoa järkvy hallitustapa oli aristokratia.

¹⁴Kaunopuheisuuden opettajina sofistit lupasivat opettaa kaikille poliittisille onnenetsijöille eli niin sanotuille yhteiskunnanparantajille puhetaidon ja saivartelun sananväentelytemput, tietenkin kovaa rahaa vastaan. He kehittivät väittelytaidon, eristiikan, joka kaikenlaisilla metkuilla teki vastustajat sanattomiksi. Ennen kaikkea oli voitettava sanakiista. Mentiin niin pitkälle, että lopulta yritettiin todistaa musta valkoiseksi ja antaa huonomman asian osoittautua paremmaksi. Niinpä sanasta sofisti (= viisauden opettaja) tuli lopulta haukkumasana.

¹⁵Kaiken kasvava politisoituminen ja demokratisoituminen alensivat lakkaamatta aitouden, luotettavuuden ja pätevyyden vaatimuksia. Näiden sijaan tulivat puuhakkuus, auktoriteettihalveksunta ja suulaus. Mikään ei ole sellaisenaan hyvä. Kaikki vanha on paheksuttavaa. Rikkiviisaus tietää, kuinka kaikki on tehtävä. Muutos on samaa kuin parannus. Hajotetaan vain, jotta saadaan valoa ja ilmaa, niin kaikki rakentuu uudelleen itsestään karussa autiomaassa. (Tästä ovat todistuksena aavikot ja rauniot.) Paras tapa luoda täydellinen kosmos on panna toimeen kaaos. Paras tapa herättää henkiin kateus on kuvailla kuinka paljon paremmin toisten asiat ovat. Paras tapa herättää tyytymättömyys ja kapinahenki on luvata kyltymättömän itsekkyyden tyydytys. Koska vaatimukset kasvavat samassa määrin kuin tarpeet tyydytetään, on vastuuton demagogia käynnistänyt sokean luonnonvoiman, jota ei voi pysäyttää ennen kuin kansallinen kurjuus on auttamaton tosiasia, tai jollei diktatuuri estä hulluutta. Mutta asiahan on niin, että "köyhyys kannetaan tyynesti, kun kaikki ovat siihen osallisia". Olennaisinta vaikuttaa olevan, ettei kateuteen ole aihetta.

5.6 REAKTIO SUBJEKTIVISMIA VASTAAN

¹Sofistit olivat periaatteettomilla ja järjestelmättömillä opeillaan aikaansaaneet yleisen käsitesekaannuksen. Kolme pelotonta miestä yritti puolestaan työskennellä tätä vastaan. He oivalsivat, että tämä kaikki johtaisi henkiseen pimeyteen, sosiaaliseen ja taloudelliseen romahdukseen. Mutta reaktio tuli liian myöhään pysäyttääkseen tuhon. Henkinen rappeutuminen oli edennyt liian pitkälle. Kyky ymmärtää jotakin todella järkevää kävi yhä harvinaisemmaksi. Jopa kyky käsittää heikentyi.

²Nämä kolme suurta miestä olivat Sokrates, Platon ja Aristoteles.

³Sokrates etsi niitä elämäkatsomuksen alkuperäisiä peruskäsitteitä, jotka olivat hänessä piilevinä, mutta ei onnistunut koskaan aktuaalistamaan niitä. Turhaan hän etsi järjestelmää, jossa käsitteet saavat lujutensa ollessaan asetettuina oikeisiin yhteyksiinsä. Kunnioitettavista yri-tyksistä huolimatta hän onnistui vain poikkeuksellisesti ylettymään periaateajattelun tasolle.

⁴Platon ja Aristoteles omasivat esoteerisen tiedon. Mutta kun heidät rajoitettiin käyttämään

eksoteerisia tosiasioita ja ajatustapoja, he epäonnistuivat pyrkimyksessään, koska vain esoteriikan perustosiasioiden ja aatteiden nojalla voidaan rakentaa todellisuuden kanssa yhdenmukainen, todella järkevä ja tarkoituksenmukainen ajatusjärjestelmä.

5.7 Sokrates

¹Sofistien subjektivismi johti (niin kuin sen loogisesti täytyikin) kaiken epäilyyn. Heidän yksilöllisyytensä uhkasi rappeutua mielivaltaan ja laittomuuteen. Heidän käsiteanalyysinsä hajotti kaikki oikeuskäsitteet, horjutti kaiken tietämisen ja toimimisen perustuksia. Kuulostaa melkein siltä kuin olisi kysymys meidän ajastamme.

²Tämän turmiollisen vaikutuksen vastustamiseksi esiintyi Ateenassa eräs tavattomien mittojen voimaluonne ja tahtoihminen, Sokrates, joka eheän persoonallisuutensa voimalla ja omavalintaiseen tehtäväänsä kohdistamallaan innostuneisuudella veti luokseen joukon uskollisia oppilaita. Nerokkaimmalla näistä kaikista, Platonilla (jota jälkimaailma kutsui "jumalalliseksi"), tuli olemaan suurempi vaikutusvalta kuin kenelläkään muulla filosofilla, vaikutusvalta, joka tulee jäämään pysyväksi. Hänen dialogeja lukiessaan voi kuvitella kuuntelevansa aikamme älyllisiä keskusteluja. Käsitellyt aiheet ovat ajattomia.

³Sokrates asetti elämäntehtäväkseen pyrkimyksen tuoda selvyttä yleiseen käsitesekaannukseen. Hän oivalsi selkeästi sofistien näennäisfilosofian arvottomuuden, mikä johtui siitä, että hänellä oli oikeampi piilevä käsitys, jonka hän kuitenkin vain osittain onnistui aktuaalistamaan. Ylivoimaisen dialektisen kykynsä ansiosta hän pystyi taistelemaan sofisteja vastaan heidän omilla aseillaan. Hänen menetelmänsä oli vaatia selitys sille, mitä tietyllä käsitteellä, esim. hyve, oikeamielisyys, rohkeus, viisautus jne., tarkoitettiin. Useimmat ovat myös valmiita sallimaan tietämättömyytensä viisauden virtaamisen. Selityksinä olivat kuten aina tavalliset puheenparret ja iskusanat, joita ihmiset olivat sattuneet kuulemaan ja luulleet käsittäneensä. Taitavilla kysymyksillä Sokrates opetti heidät vähitellen oivaltamaan, etteivät he tienneet, mistä puhuivat. Siinä vaiheessa Sokrateen oli aika kummastella, voisiko "tämä selitys" ehkä kelvata. Tarkkasilmäisimmät käsittivät ironian.

⁴Joka on ottanut tehtäväkseen opettaa ihmisiä oivaltamaan, että heidän kuviteltu viisautensa on arvotonta, saa ottaa riskin, ettei ehein nahoin siitä seikkailusta selviä. Kaikki levottomuus ja mieharmi, jota sofistit olivat yhteiskunnansäilyttäjien keskuudessa aiheuttaneet, kääntyi Sokratesta vastaan. Koko hänen elämäntyöstään ei tahdottu ymmärtää enempää kuin, että häntä voitiin syyttää nuorison viettelemisestä, yhteiskunnalle vahingollisten oppien levittämisestä ja siitä, että hän itse oli kaikista sofisteista vaarallisin. Tätä miestä, joka oli tahtonut vapauttaa ihmiset joutavasta tapa-ajattelusta ja epä-älyllisestä jäljittelystä, kansankokous syytti jumalattomuudesta ja tuomitsi hänet kuolemaan. Edelleen eräs räikeä esimerkki totuudellisuudesta Vatikaanin iskulauseessa "kansan ääni on jumalan ääni".

⁵Aineellinen todellisuus ei kiinnostanut Sokratesta. Hän katsoi, että tiedämme aivan liian vähän kyetäksemme muotoilemaan oikean maailmankatsomuksen. Samoin hän oli vakuuttunut siitä, että suurten ajattelijoiden opettama elämänskatsomus oli todellista elämänviisautta. Mutta koska hän ei ollut vihitty eikä siis ollut saanut tilaisuutta muistaa vanhaa tietämystään uudelleen, hänen oli rajoituttava yksinomaan siihen, mitä hänen elämänvaistonsa muinaisten opettajien opeista hyväksyi. Hän ei myöskään ymmärtänyt, että elämänskatsomus perustuu aina maailmankatsomukselle, että toiminnan normit perustuvat tietyille edellytyksille, että täytyy olla jonkin verran tietoa siitä, kuinka asiat ovat, jotta voi sanoa, kuinka niiden pitäisi olla.

⁶Sokrates ei tehnyt tarpeellista eroa käsittämisen ja ymmärtämisen välillä. Ymmärtävillä on tietämys piilevänä edellisistä inkarnaatioista. He ovat jo muokanneet sen ja kenneet ainakin osittain soveltamaan sitä käytäntöön. Ihminen voi toteuttaa sen, minkä hän ymmärtää, mutta ei sitä, minkä hän kykenee vain käsittämään ja mikä on hänen kehitystasonsa yläpuolella. Sokrates kykeni toteuttamaan sen, mistä sai tietoa ja luuli, että toisetkin saattoivat ymmärtää ja toteuttaa

sen, minkä hän vaivoin saattoi pakottaa heidät käsittämään. Niin pian kuin hänen mentaalivärähtelynsä olivat haihtuneet kuulijoiden aivoista, hänen sanomansa oli yhtä käsittämätön kuin ennenkin ja tietenkin mahdoton toteuttaa.

⁷Muinaisten opettajien sanontatavat hän oli ottanut omikseen. Niinpä hän esim. katsoi, että oli parempi kärsiä vääryyttä kuin tehdä vääryyttä, että meidän tulee luopua väärästä toiminnasta, ei pelosta, vaan velvollisuudesta, että joka elää viisaiden opetusten mukaan, nähden kaikessa jumalten tahdon ja ollen tyytyväinen siihen, mitä elämä antaa, löytää onnen ja vapautuu pelosta ja levottomuudesta.

⁸Sokrates pyrki käsitteiden määrittelyyn. Näiden suhteen vallitsee edelleen suuri epäselvyys. On objektiivisia ja subjektiivisia, konkreettisia ja abstraktisia käsitteitä. Erikoislaatuisia, pelkästään subjektiivisia käsitteitä ovat tietämättömyyden kuvitteelliset, illuusioiksi ja fiktioiksi nimitetyt ajatusrakennelmat, nuo mielikuvitusluomukset, joilta todellinen pohja puuttuu.

⁹Aineellisen esineen (esim. pöydän) kokeminen on objektiivinen elämys. Muistikuvana elämyksestä tulee konkreettinen mielikuva, kun esine visualisoidaan. Abstraktinen käsite pöytä sisältää kaikenlaisia pöytiä. Määritettäessä käsitettä pöytä mielikuvitus siis kutsuisi esiin kaikenmuotoisia ja -värisiä pöytiä muistista. Huonekalu on abstraktimpi käsite kuin pöytä. Se sisältää pöytiä, tuoleja, kaappeja, sänkyjä jne. Vielä abstraktimpi käsite on asuntoirtoaimisto, johon mahtuu yhä useammanlaatuisia esineitä. Mitä abstraktimpi käsite on, sitä rikkaampi se on sisällöltään ja sitä laajempi alaltaan. Mitä laajempi käsite on alaltaan, sitä pienempi visualisoitava sisältö on keskivertoyksilöllä, koska heidän visualisointikykynsä on niin äärimmäisen rajoittunut ja heidän tietämättömyytensä suuri käsitteiden sisällön suhteen. Tästä johtuu myös yleisesti hyväksytyyn logiikan erehdys sisällön ja laajuuden, konkreettisen ja abstraktin suhteen.

¹⁰Aineaspektin objektiivisten käsitteiden määrittäminen on kaikesta huolimatta suhteellisen helppoa, koska kaikkien todettavissa oleva eli objektiivisuus on olemassa. On huomattavasti vaikeampaa määrittää kaikki ne käsitteet, jotka kuuluvat subjektiiviseen tajunnan aspektiin. Useimmissa tapauksissa on rajoituttava yleisesti hyväksytyihin, tietystä määrin mielivaltaisiin sovinnaiskäsitteisiin. Näin päädytään melkein aina subjektiiviseen arvioon.

¹¹Toiminnan oikein arvioimiseksi täytyy olla mahdollista pelkistää vaikutin. Varsinaiset syyt voivat olla menneissä elämissä. Toteamalla, mitkä toiminnat enemmän tai myöhemmin aiheuttavat hyviä tai huonoja seurauksia elämän suhteen, voi lopulta toivoa saatavan tietoa elämänlaeista sekä niiden olemuksenominaisuuksien merkityksestä, joista toiminnat saavat alkunsa.

¹²Historiasta löytyy mitä erilaisimpia arvioita ja käsityksiä. Ihmiskunnan nykyisellä kehitysasteella ei edes suurimpien kollektiivien arvioilla ole todistusvoimaa, vaan ne voivat olla yhtä mielivaltaisia kuin yksilölliset arviot.

¹³Esoteerisessa merkityksessä kulttuuri saavutetaan vain elämänlakeja tarkoituksenmukaisesti joko tiedostaen tai tiedostamatta soveltamalla. Jotta elämänlait voitaisiin löytää, on niitä ensin täytynyt soveltaa. Tämän tiedostamattoman pyrkimyksen Sokrates vaivautui tekemään tietoiseksi.

¹⁴Koska Sokrates ei tuntenut olemassaolon laatua, tarkoitusta ja päämäärää, hänellä ei ollut henkilökohtaista varmuutta oikean toiminnan suhteen asioissa, jotka eivät olleet ristiriidassa viisaiden oppien kanssa. Näissä erityistapauksissa hän oli riippuvainen "äänestä", dai-monionistaan (Augoeideestaan), jonka hän siis oletti olevan ulkoapäin tulevaa innoitusta. Hän ei tuntenut esoteerista lausetta, että "enkelit kuiskaavat vain valheita", että ihmisen pitäisi seurata vain oman terveen järkensä johdatusta. Erehdykset ovat sääntö ihmiskunnan nykyisellä kehitysasteella. Mutta erehdyksistä opimme. Jos erehdymme seuraamalla toisten neuvoja vastoin omaa vakaumustamme, on se vielä suurempi erehdys eikä myöskään paras tapa oppia.

5.8 Platon

¹Monien vuosien ajan Platonilla oli tilaisuus kuunnella Sokrateen keskusteluita sofistien ja muiden elämänongelmista kiinnostuneiden kanssa. Monet Platonin dialogeista ovat näennäisesti selosteita sellaisista keskusteluista. On ilmeistä, että hän on etevällä tavalla parannellut kuulemaansa. Niin johdonmukaisesti ei käydä mitään valmistelemattomia keskusteluita. Niin tarkasti ei selosteta mitään keskusteluita. Ksenofonoksen "Muistelmia Sokrateesta" antaa paremman kuvan siitä, mihin tyyliin keskustelut sujuivat. Sokrateesta tuli nimetön äänitorvi, jota Platon tarvitsi välttyäkseen vainolta. Platonin ansiosta Sokrateen murha tunnustettiin oikeusmurhaksi. Sokrates saattoi siis jatkossa puhua vapaasti. Asettamalla mielipiteensä johdonmukaisesti Sokrateen suuhun Platon vältti henkilökohtaisen huomion kohteena olemisen vaaran. Demokraattinen tasa-arvokompleksi ja kateus eivät nimittäin suvainneet kenenkään eläväisen kohota rankaisematta joukon yläpuolelle. ("Jos joku on suuri keskuudessamme, olkoon hän suuri jossain muualla.") Perikles välttyi kukistumisen kohtalolta, koska hän osasi taidon imarrella joukkoja, pyysi anteeksi olemassaoloaan ja itkien rukoili anteeksiantoa neroudelleen. Häntä lukuunottamatta kaikkia Ateenan suuria miehiä vainottiin, heidät karkotettiin maasta tai murhattiin.

²Kukaan ei ole kyennyt asettamaan ongelmia keskustelun alaiseksi, analysoimaan sofistien illuusioita ja fiktioita niin kuin Platon. Salaamalla usein ongelmien ratkaisun, tekemällä keskustelusta vastauksen kysymykseen ja jättämällä johtopäätöksen teon lukijalle itselleen, hän on osannut pitää mielenkiintoa yllä ja paremmin kuin kukaan muu kehittänyt ajattelutaitoa. On kieltämättä taito osata Platonin tavoin antaa vihkiytymättömmille niin puutteellisen aineiston turvin vaikka vaillinainenkin näkemys olemassaolosta ja vihjailuin osoittaa elämänvaistolle, miltä suunnalta totuutta pitäisi etsiä.

³Jokainen filosofi on turhaan yrittänyt tulkita Platonia omalla tavallaan. Paljon on haaskattu terävä-älyistä ja syvämietteistä roskapuhetta siihen, mitä Platonin oikeastaan olisi pitänyt tarkoittaa. On selvää, että ne, joille näkyvä maailma on ainoa olemassaoleva ja "henkinen todellisuus" mielikuvituksen luomusta, kykenevät näkemään hänessä vain haaveksijan. Hän kirjoittaa niin yksinkertaisesti, että ihmiset luulevat käsittävänsä häntä. He eivät tiedä, että yksinkertaisinta ei ole vain vaikeinta löytää, vaan jälkimaailman on jopa vaikeinta ymmärtää sitä, jolloin se menee aavistamatta ohi, ellei se ole välittömästi itsestäänselvää. Sellaiset harvinaiset kirjailijat ottavat huomioon ainoastaan lukijat, joita Goethe ajatteli kirjoittaessaan: "Du gleichst dem Geist, den du begreifst" (Muistutat henkeä, jota ymmärrät). Kääntäjien tulkintayrityksiä sopii hyvinkin epäillä.

⁴Platon ei ollut vihkiytynyt vain orfilaisiin mysteereihin vaan myös pythagoralaisten tietokuntaan, jonka Pytagoraan oppilas Kleinias oli siirtänyt Ateenaan.

⁵Jotta Platonia voitaisiin ymmärtää, erityisesti hänen oppiaan ideoista ja uudelleenmuistamisesta, on tunnettava pythagoralainen maailmankatsomus, jolle hänen kirjallinen tuotantonsa perustui. Platonin tarkoituksena oli antaa ihmisille vihje korkeammista maailmoista, jälleensyntymisestä ja tajunnankehityksestä, kavaltamatta mitään esoteriikasta. Tästä johtuivat vaikeudet, joiden kanssa hän painiskeli.

⁶Pythagoralaiset opettivat, että olemassaolo koostuu toisensa läpäisevistä eri tiheysasteen omaavista ainemaailmoista. Monadit aloittavat tajuntansa kehittämisen kivikunnassa, jatkavat sitä sen jälkeen kasvi-, eläin- ja ihmiskunnissa sekä korkeammassa luomakunnissa. Paluu ylemmistä luomakunnista alempiin on mahdottomuus.

⁷Neljän alimman luomakunnan kehitys etenee kolmessa alimmassa planeettamaailmassa (oikeammin "ainepalloissa"): fyysisessä, emotionaaliossa ja mentaaliossa maailmassa.

⁸Fyysisessä maailmassa ihmiskunta voi vähitellen hankkia omaa tietoa tästä maailmasta. Korkeammista maailmoista se voi itse omaksua tietoa vasta sitten, kun se on hankkinut korkeamman objektiivisen tajunnan. Siihen saakka sen on luotettava auktoriteettitietoon. Emotionaalimaailma on illusioiden maailma ja alempi mentaalimaailma on fiktioiden maailma.

Näillä kahdella välialueella ei todellinen tieto ole mahdollista. Vasta korkeammassa mentaalimaailmassa eli ideain maailmassa yksilö voi hankkia tietoa todellisuudesta ja elämästä, olemassaolon tarkoituksesta ja päämäärästä, koska vain tässä maailmassa intuitio voi oikein ymmärtää todellisuutta ilmentäviä ideoita (mentaaliatomeja ja niiden olomuotoja).

⁹Jokaisen maailman aineella on erikoislaatuinen tajunnanlajinsa. Tunteet vastaavat värähtelyjä emotionaaliaineessa, ajatukset värähtelyjä mentaalimaailman aineessa.

¹⁰Monadit kehittyvät omaksumalla kyvyn havaita värähtelyjä yhä korkeammassa piireissä maailmoissaan ja kyvyn päästä kosketuksiin yhä korkeampien maailmojen kanssa. Korkein kasvilaji voi saavuttaa yhteyden emotionaalimaailmaan ja korkein eläinlaji yhteyden mentaalimaailmaan. Ihminen pyrkii orientoitumaan alempaan mentaalimaailmaan. Hänen päämääränsä on korkeampi mentaalimaailma, intuition maailma, Platonin ideain maailma.

¹¹Ihmisen mentaalisisä kehityksessä ilmenee viisi päävaihetta: diskursiivinen eli perusteesta seuraukseen etenevä päättelytaito, periaateajattelu, perspektiivijättelu, systemiajattelu ja lopuksi intuitio eli platoninen idea-ajattelu.

¹²Tieto uudelleenmuistamisena on eräs Platonin peruslauseista. Esoteriikka selittää tämän.

¹³Monadi ei unohda mitään. Kaikki sen kokemus on säilynyt piilevänä sen alitajunnassa. Jotta tietty aiemmin hankittu tieto voisi herätä eloon uudessa inkarnaatiossa, on uusintakosketus kyseiseen tiedonalueeseen välttämätön. Muuten tieto jää piileväksi. Vastaava koskee aiemmin hankittuja kykyjä. Piileväksi jää kaikki, mitä ei kehitetä uudessa elämässä. "Lahjakkuus" johtuu erikoistumisesta useiden elämien aikana: yleensä kolme elämää "kykyä" varten ja seitsemän elämää "neroa" varten (melkein pä millä kehityksen tasolla tahansa). Kaikki monadin ihmiskunnassa kokemus ei ole saatavilla ennen kuin yksilö on omaksunut intuition ja voi ideain maailmassa (mutta myöskin vasta siellä) tutkia kaikkia menneitä elämiään ihmisenä. Uudessa inkarnaatiossa ei monikaan ehdi saavuttaa uudelleen varsinaista, piilevää kehitystasoaan.

¹⁴Kaikki, minkä olemme oppineet ja muokanneet(!), on katoamatonta. Kaikki, minkä olemme tienneet ja osanneet, säilyy piilevänä. Myöhemmissä elämissä tiedosta tulee välitöntä ymmärtämistä. Hankitut ominaisuudet ja kyvyt ovat olemassa taipumuksina. Ne voi nopeasti aktuaalistaa, jos tarve vaatii, kiinnostusta riittää ja tilaisuuksia uuteen omaksuntaan tarjoutuu.

¹⁵Mitään ei voi omaksua vaivatta. Lukemattomat samankaltaiset elämykset elämässä toisensa jälkeen ovat tarpeellisia ennen kuin elämykset äärimmäisen hitaasti kattuvat käsitteiksi, jotka voidaan asettaa yhteyksiinsä ja muokata tiedoksi ja ymmärtämykseksi. Monadi viettää vuosimiljoonia jokaisessa luomakunnassa, ennen kuin on oppinut kaiken vastaiselle kehitykselleen välttämättömän kussakin luomakunnassa.

¹⁶Kyky tajuta ulkoisia esineitä, kyky oppia lähemmin tuntemaan esineiden ominaisuuksia näiden värähtelyjen välityksellä on luomakunnassa toisensa jälkeen tapahtuvan monimutkaisen prosessin tulosta. Jokaisen korkeamman maailman myötä käsityksestä tulee yhä täsmällisempi ja läpituokeampi. Monadi oppii tuntemaan kaiken "samastamalla" itsensä sen värähtelyihin.

¹⁷"Platonisia ideoita" ei voi ymmärtää ilman seuraavaa tietoa: Ideain maailman ideat ovat osin objektiivisia muotoja, osin subjektiivisia elämyksiä, ja täten ideat ovat pysyvien objektiivisten ja subjektiivisten todellisuuksien luotettavia ilmentymiä. Jokainen intuitio vastaa tosi-ideoista muodostuvaa mentaalijärjestelmää. Alemmat maailmat ovat ideain maailman ideoissa ja niinpä tieto näistä alemmista maailmoista sisältyy intuitioiden ideajärjestelmään. "Ideain maailman ideoiden näkeminen" merkitsi kausaali-ideaan sisältyvän tietojärjestelmän todellisuussisällön kokemista sen kaikkine suhteineen.

¹⁸Ideain maailma on kaiken muun ohella väärentämätön muisto kaikesta menneestä fyysisessä, emotionaalisisä ja mentaalisisä maailmassa planeetan synnystä lähtien. Näiden ideoiden subjektiivinen tajunnansisältö antaa meille täsmällistä tietoa todellisuudesta ilman mahdollisuutta erehdyksiin, fiktiivisyyteen tai petokseen. Ne ovat myös ihanteitamme, koska ne selvittävät päämäärät ja niiden toteuttamistavat. Ideain maailman muodot ovat täydellisiä kauneuden-

muotoja.

¹⁹Kun intuition kausaali-ideat ovat mentalisoituneet mentaaliksi käsitteiksi, tulee niistä järjen ihanteita, ja kun nämä ihanteet ovat emotionalisoituneet, tulee niistä tunneajattelun dogmeja. Mutta tässä kaksinkertaisessa alasmitoitusprosessissa on ideoiden suhteellinen pätevyys muuttunut absoluuttiseksi, ja sillä tavoin niistä on tullut elämänkielteisiä.

²⁰Sijoittamalla muuttumattomat, objektiiviset todellisen, kauniin ja hyvän perusteet ja syyt tosiolevaisen ideain maailmaan, alemman tajunnan ulottumattomille, Platon koetti riistää sofisteilta heidän ylivaltansa ja arvovaltansa. Sen vuoksi kaikkien aikojen "idealistit" ovat täydellä syyllä nähneet Platonissa subjektiivisesta ja yksilöllisestä mielivallasta pelastajan.

²¹Filosofian historia on täydellisesti vahvistanut Platonin epäilyksen, että suunnittelemallaan eksoteerisella järjestelmällä Aristoteles vain antaisi vihkiytymättömille uutta aineistoa ja virikettä vastaisiin turhanpäiväisiin spekulatioihin. Yksinomaan ideain maailma ja intuitioiden voimalliset ilmennykset voivat antaa oikean ratkaisun filosofian ongelmiin.

²²Platonin ihannevaltiota ei ollut koskaan tarkoitettu toteutettavaksi. Hän tiesi varsin hyvin, ettei sellaista yhteisöä voi konstruoida, ettei sellaista voi syntyä ilman ykseysasteen (viidennen luomakunnan) saavuttaneita johtajia, että idealiteetti edellyttää idealiteettiasteella olevia yksilöitä. Käytännön politiikka ei häntä kiinnostanut, ja vastahakoisesti hän lainasi itseään moisiin kokeiluihin. Hänellä oli ollut lukuisia tilaisuuksia tutkia erilaisia järjestelmiä ja hän päätyi tulokseen, että demokratia oli huonoin kaikista järjestelmistä. Demokratia siirsi vallan arvostelukyvyttömälle enemmistölle, joka antautui sofistien ja demagogien johdettavaksi, jotka valtaa pitääkseen vetosivat pahimpiin vaistoihin piittaamatta siitä, että seurauksena saattoi olla vain taloudellinen romahdus, yhteiskunnan hajoaminen ja kulttuurin rappeutuminen.

²³Platonin valtio oli demokraattisen tasa-arvoihanteen peitettyä arvostelua ja viittaus suuntaan, josta ratkaisua pitäisi etsiä. Tarkoituksenmukaisin yhteiskunta on luokkayhteiskunta, jossa yhteiskunnalliset tehtävät jaetaan luokkien kesken. Kelvollisuus (tieto, taito, työvalmius) määrää, mihin luokkaan yksilö kuuluu. Kaikilla on mahdollisuus vapaaseen kilpailuun. Valtio epäonnistuu tehtävässään, jos se ei luo mielekkäitä olosuhteita ja oikeutta jokaisen ansion mukaan. Vain lahjomattoman oikeamielisille yksilöille, joilla on vaadittavat tiedot, ominaisuudet ja kyvyt, pitäisi sallia valtion asioiden hoito, valta-asema ja toisten hallitseminen. Jos valtiota johtavat turmeltuneet yksilöt (niin kuin useimmiten vääjäämättä käy kaikissa demokraattisissa valtioissa), leviää oikeuslaitoksen mädännäisyys kuin mikäkin rutto. Mielekkäästi johdetussa valtiossa työnjako on toteutettu kansalaisten kehitystasojen, elämänymmärtämyksen ja pätevyyden mukaan.

²⁴Platonin oikeuskäsitys ilmenee hänen opissaan oikeamielisyydestä, kardinaalihyveistä ja hyvyyden laista.

²⁵Oikeuden saa, kun jokainen suorittaa velvollisuutensa. Platon oli tarkoin perehtynyt intialaisten dharm-oppiin, jossa velvollisuuskäsite ilmenee elämäntehtävästä ja kehitystasosta. Ollakseen oikeamielinen yksilöllä täytyy olla oikeamielisyyden idea. Tämä idea ei ole mikään veretön abstraktio, vaan kokonaistieto oikeamielisyyden ilmaisuista kaikissa elämänsuhteissa.

²⁶Platonin kardinaalihyveet ovat aiheuttaneet paljon päänvaivaa ja niitä on arvosteltu. Ne edustavat tavoitelluimpia kykyjä eri kehitystasojen yksilöissä: barbaariasteen fyysistä "rohkeutta", emotionaaliasteen "itsehillintää", mentaaliasteen "viisautta" (oikeaa tietoa), intuitioasteen "oikeudenmukaisuutta" (mahdollinen vasta todellisen tiedon myötä). Näitä voidaan verrata esoteeriseen ilmaukseen: uskaltaa, tahtoa, tietää ja vaeita (kyky vaeita tiedosta ymmärtämättömien edessä).

²⁷Kun Sokrates sai tietää, mikä oli oikein, hän teki sen epäröimättä ja itseensä kohdistuvia seurauksia huomioimatta. Jos hän oivalsi, mikä oli väärin, mikään ei saanut häntä toimimaan tämän tiedon vastaisesti. Sen, että toiset eivät tehneet niin kuin hän, Sokrates katsoi johtuvan tietämättömyydestä. Valista ihmistä ja hän tulee siitä lähtien toimimaan oikein, koska hänen oma etunsa vaatii häntä toimimaan mielekkäästi ja tarkoituksenmukaisesti. Kaikkia hyväntahtoisia

valistusintoilijoita on aina luonnehtinut sama elämäntietämättömyys, joka ei ymmärrä suunnatonta eroa teoreettisten mahdollisuuksien ja käytännön valmiuksien kouluttamien kykyjen välillä.

²⁸Platon näki syvemmälle. Asia on helppo niille, jotka ovat jo hankkineet tiedon, ymmärtämyksen ja kyvyn edellisissä elämässään ja joilla kaikki tämä on piilevänä. Heidän tarvitsee vain päästä kosketukseen piilevän tietonsa kanssa tehdäkseen automaattisesti ja välittömästi oikein. Hyvyyden lain mukaan ihminen noudattaa aina korkeinta, minkä hän todella oivaltaa ja ymmärtää (ei vain usko siihen eikä aseta sitä vain päämääräkseen), koska hän ei voi tehdä toisin, koska hänen on tarve ja ilo saada tehdä niin.

²⁹Platon erotti oppineisuuden viisaudesta ja teoreettisen tiedon piilevästä tiedosta ja taidosta. Tämä ilmenee hänen teesistänsä, että viisaalla on edellytykset tulla taitavimmaksi kaikessa, mistä hän kiinnostuu.

5.9 Aristoteles

¹Aristoteles oli Platonin ainaisesti vastustushenkilö. Eksoteerisen filosofian ollessa Platonille pedagoginen taito, oli se Aristoteleelle ennen kaikkea looginen, metodinen ja systemaattinen taito. Hän oli vakuuttunut siitä, ettei Platon kykenisi ehkäisemään sofistien perusteetonta spekulatiota. Mitä iloa eksoteerikoille oli ideain maailmasta? Koska heiltä puuttui intuitio, täytyi sen heistä vaikuttaa mielikuvituksen tuotteelta. Ennen kuin he kykenivät saavuttamaan ideain maailman intuition, oli heidän täytynyt kehittää neljä erilaista mentaalitajunnan lajia: päättelyajattelu, periaateajattelu, perspektiivijattelu ja systeemiajattelu. Vain tietokunnan korkeimman asteen vihityt kykenivät siihen. Aristoteles uskoi, että ainoa tapa ehkäistä spekulatiota oli laatia ajattelujärjestelmä, joka vastasi normaaliyksilön kykyä käsittää. On kokonaan toinen asia, että vain esoteerikko on voinut ymmärtää hänet oikein. Järjestelmästä tuli sitten sitä, mitä voitiin odottaa. Kuinka taidokkaasti hän sen kuitenkin laati, ilmenee parhaiten siitä, että se on askarruttanut filosofista ajattelua yli kahdentuhannen vuoden ajan.

²Käsitteiden laita on samoin kuin tosiasioiden. Ne ovat lähes arvottomia, jos niitä ei aseteta oikeisiin yhteyksiinsä. Irralliset ideat ja tosiasiat yllyttävät spekulatiota sepittämään asiayhteyksiä, joiden katsotaan antavan niille tarkoituksen. Koko mentaalimaailma on yhtä fiktioiden sekamelskaa, koska tosiasiat ovat joutuneet väärin yhteyksiin, siihen "totuuden ytimeen", joka löytyy kaikesta taikauskosta.

³Esoteerinen mentaalijärjestelmä oli saanut Aristoteleen vakuuttuneeksi siitä, että ainoa tapa antaa ihmisille selvyys, oli antaa heille järjestelmä. Mentaalisen varmuuden antaa ainoastaan deduktio. Esoteerinen järjestelmä antaa selvyttä ja varmuutta, koska tieto voidaan johtaa siitä ja tulokset voidaan osoittaa yhtäpitäviksi todellisuuden kanssa. Täydellinen järjestelmä sisältää kaikki tosiasiat oikeisiin yhteyksiin asetettuina. Tämä ei tietysti tullut kysymykseen. Oli tyydyttävä keräämään mahdollisimman paljon tosiasioita ja systemoitava ne. Platonin kuoltua Aristoteles otti haltuunsa mestarin oppilaat ja antoi jokaisen tehtäväksi käsitellä sitä tiedonala, johon hänellä oli taipumusta. Suunnattoman henkilökohtaisen omaisuutensa ansiosta hän saattoi ostaa käsikirjoituksia kaikilta tiedonaloilta ja ottaa palvelukseensa tutkijoita, jotka olivat halukkaita keräämään tietoja kaikkialta maailmasta. Tuhansista käsikirjoituksista saatu aineisto käsiteltiin järjestelmällisesti. Siten luotiin pohja länsimaiselle eksoteeriselle tieteelle. Hänen luomaansa tieteellistä terminologiaa käytetään edelleen laajalti. Suurin osa siitä, mitä historioitsijat aiemmista filosofeista tietävät, on peräisin Aristoteleelta. Hänellä oli tapana selostaa omalla tavallaan sellaista, mitä hän ei itse käyttänyt.

⁴Syntyi mittavia tutkielmia kaikesta sen aikaisesta tietämyksestä matematiikassa, fysiikassa, kemiassa, maantieteessä, meteorologiassa, astronomiassa, kasvitieteessä, eläintieteessä, anatomiasa, logiikassa, psykologiassa, etiikassa ja politiikassa.

⁵Koko tästä valtavasta ensyklopediasta voitiin löytää vain muutamia vähäisiä puutteellisesti

säilyneitä, enimmäkseen epäselviä, järjestelemättömiä ja mielivaltaisia mukaelmia, kun pari sataa vuotta myöhemmin päätettiin yrittää pelastaa, mitä pelastettavissa vielä oli.

⁶Aristoteles ei salaillut ylivoimaisuuttaan, sitä, että oli jättiläinen kääpiöiden joukossa. Sellainen on vaarallista silloin, kun demokratian tasa-arvokompleksi vallitsee ja vaatii kaiken korkeamman tasoittamista. Kun sanoma hänen voimallisen suojelijansa, kuningas Aleksanterin kuolemasta saavutti Ateenan, Aristoteles jätti kaupungin, joka oli murhannut Sokrateen, välttyäkseen joukkojen raivolta.

⁷Seuraava ei ole selvitys Aristoteleen eksoteerisesta järjestelmästä, vaan viittaus yksinomaan sen esoteeriseen pohjaan.

⁸Käsittäminen on harkinnan tulosta. Ymmärrys on välitöntä tajuamista ja johtuu tietyllä ainealalla päätökseen saatetun muokkauksen uudelleenmuistamisesta. Yksinkertaisin järki voi päätellä perusteesta seuraukseen, syytä vaikutukseen. Päättelyminen seurauksesta perusteeseen, vaikutuksesta syyhyn, vaatii arvostelukykä. Tietämättömyys on puuttuvaa asiatietoa. Arvostelukyky on älykkyyttä (tervettä järkeä) ja edellyttää kykyä analysoida ja syntetisoida. Arvostelu vaatii tosiasioita, käsitteitä ja periaatteita. Nämä ovat absoluuttisia, kukin erikseen. Mutta ne saavat suhteellisen merkityksen, kun ne asetetaan suhteisiin toisten kanssa oikeassa järjestelmässään. Käsitteet ovat välttämättömiä käsittämislle. Periaatteet ovat välttämättömiä käsitteiden yleiskatsaukselle. Periaate on todellisuudessa harvoin esiintyvien pelkistettyjen tapausten yleistys. Oikea arvostelma vaatii yleensä useita toisiaan modifioivia periaatteita. Arvostelukyky voi arvioida tosiasiat oikein, asettaa tosiasiat oikeisiin yhteyksiinsä, erottaa toisistaan tosiasian ja fiktion, sokean uskon ja kriittisen käsityksen, joka kysyy, onko alustavalle olettamukselle riittävästi tosiasioita saatavilla.

⁹Aristoteles halusi antaa ihmisille mentaalijärjestelmän. Hän oivalsi, että järjestelmä on ajattelun tapa orientoitua olemassaolossa. Tajun tosiasiat ovat yleisesti katsoen arvottomia, ennen kuin järki osaa sovittaa ne oikeisiin yhteyksiinsä: historiallisiin, loogisiin, psykologisiin ja kausaalisiin yhteyksiin. Järjen tehtävänä ei ole laatia fiktioita. Kaikki ajattelu perustuu periaatteille ja järjestelmille. Jokainen ajatteleva ihminen luo itselleen järjestelmiä, olipa hän siitä tietoinen tai ei. Järjestelmän laadusta ilmenee yksilön kehitystaso, arvostelukyky ja asiatiedot. Useimpien ihmisten järjestelmät ovat fiktiojärjestelmiä tai tunneajattelun uskonjärjestelmiä. Jokaisella on pieni uskonsa melkein mistä mielettömyydestä tahansa, koska useimmilla ei ole mahdollisuutta saada todellista tietoa muusta kuin fyysisessä maailmassa lopullisesti todetuista tosiasioista. Intuition ideain maailma ei ole heidän käytettävissään.

¹⁰Elämän ymmärtäminen vaatii järjestelmällisten kokemusten varaston. Tämä pohja hankitaan pitkän mentaalisen kehityksen aikana barbaariasteella. Järjestettyjen periaatteiden suurempi runsaus johtaa mentaaliseen ylivoimaisuuteen jokaisella tiedonalalla erikseen samoin kuin elämän suhteen yleensä.

¹¹Käsittämisen edellytyksenä on omistaa jotakin yleisempää kuin se, mitä yrittää loogisesti käsittää, sillä käsittäminen etenee yleisestä yksityiseen, vielä yleisemmästä, mentaalisesti korkeammasta, mentaalisesti alempaan. Yleisimpiä kaikista ovat intuition ideat, jotka sisältävät kaikki tosiasiat. Periaatteet antavat järjestelmälle sen täsmällisyyden.

¹²Platon oli huomauttanut yksiselitteisten käsitteiden välttämättömyydestä. Aristoteles oivalsi, että käsitteet (tosiasiat) on asetettava oikeisiin yhteyksiin, jotta ne saisivat oikean tarkoituksensa, ja että tämä yhä laajempi kokonaisuus lopulta osoittautuu järjestelmäksi eli korkeimmaksi mentaaliseksi käsitykseksi. Yhä ylevämpiä ja laajempia ovat intuition ideat. Mutta kauan ennen kuin inhimillinen käsityskyky voi saavuttaa ideain maailman ideat, sen täytyy hallita korkeammat mentaaliset kyvyt. Vielä eivät ihmiset kykene ajattelemaan intuitiivisesti, so. ilman käsitteitä, periaatteita ja järjestelmiä. Kyetäksemme löytämään yleisemmän meidän on tunnettava useampia tosiasioita kuin mitä vähemmän yleinen voi selittää. Kuten Goethe ilmaisi Faustissa: meillä voi olla osat (tarpeelliset tosiasiat) käsissämme, mutta kuitenkin meiltä puuttuu yhdistävä side.

Yleisemmän löytäminen tekee laajemman ymmärtämyksen mahdolliseksi.

¹³Konkretisoitaessa jokaisesta platonisesta ideasta tai intuitiosta tulee oma täydellinen järjestelmänsä, joka käsittää kaikki sen ainealaan sisältyvät käsitteet ja tosiasiat.

¹⁴Eksoteeriset mentaalijärjestelmät ovat järjestettyjä yleiskatsauksia menetelmällisesti yhdistellyistä tosiasioista. Käytännöllisesti katsoen ne eivät koskaan ole oikeita, koska ne eivät milloinkaan voi olla täydellisiä, vaan muuttuvat jokaisen uuden tosiasian myötä. Niiden merkitys tieteelle on siinä, että ne helpottavat yleiskatsausta ja tutkitun omaksumista. Niistä tulee kuitenkin esteitä ajattelulle ja tutkimukselle, elleivät yhä täydellisemmät järjestelmät saa vähitellen korvata niitä. Aristoteleen järjestelmähankeesta tuli sellainen este, koska tietämättömyys teki siitä absoluuttisen.

¹⁵Tunnusomaisinta Aristoteleen ansioksi luetulle loogiselle katsantokannalle on täysin epäonnistunut yritys erottaa muoto ja sisältö niin subjektiivisesti kuin objektiivisestikin.

¹⁶Tämä johti laatimaan nk. kolmannen ajattelun lain, joka ei ole mikään ajattelun laki. Siten ajattelu kaavamaistui. Mitä abstraktimpi käsite on, sitä laajempi on sen ulottuvuus ja sitä suppeampi on sen sisältö. Pyrkimällä laatimaan kaavion yhä abstraktimmeista käsitteistä he toivoivat saavuttavansa korkeimmat abstraktiot, kategoriat, ja niin ollen "absoluuttisen tiedon".

¹⁷Kaikkeen tähän kätkeytyi totuudenjyvänen. Loogikko oivaltaa pian, ettei selkeyttä voi saavuttaa ilman yhtenäisyyttä ja järjestelmää. Erehdys oli siinä, että käsitteistä yritettiin laatia järjestelmää ilman tosiasioita. Tämä looginen taikausko oli hallitseva skolastiikkaa ja ajattelua aina 1800-luvulle saakka, kunnes tiede antoi todellisuustietoa tosiasioillaan ja osoitti näennäistiedon siten vääräksi.

¹⁸Kun todellisuudesta tietämätön yksilö alkaa spekuloida, hän käyttää tyhjiä käsitteitä. Tosiasioiden puuttuessa hän antaa niille mielivaltaisen sisällön. Näin syntyvät fiktiot. Koko filosofian historia on ollut jatkuvia yrityksiä korvata vanhat fiktiot uusilla. Spekulaatio ilman tosiasioita on fiktionalismia. Vain tutkimus voi antaa meille tosiasioita. Kun tutkimus antiikin ajalla loppui ja kun uskottiin, että koottu tieto löytyy filosofiasta ilman todellisuuden kokemusta, täytyi tuloksena olla taikausko. Selityksiä, joita vähä vähältä annettiin, ei tutkittu koskaan jälkepäin aineellisessa todellisuudessa.

¹⁹Muodon ja sisällön erottaminen toisistaan objektiivisessä suhteessa tuli vaikuttamaan yhtä eksyttävältä.

²⁰Yksittäisten esineiden ajateltiin olevan muodon ja sisällön tuotteita. Aine oli potentiaalisuus, "todellisuuden mahdollisuus". Platonin mielestä ideat olivat myös tarkoituksenmukaisesti vaikuttavia voimia, kun taas Aristoteleelle "muoto" palveli samaa tarkoitusta. Muodon sisäinen "todellisuuden mahdollisuus" toteutui eri kehitysasteilla. Tässä jatkuvassa prosessissa alempi oli aina ainetta suhteessa korkeampaan, sen muotoprinsiippiin. Korkein muoto oli kaikenkäsittävä järki, kaiken voimanlähde, jumaluus.

²¹Tällainen jako antaa ilmeisesti loputtomia mahdollisuuksia mielikuvituksellisiin spekulaatioihin. Niitä käytettiin hyväksi sillä seurauksella, että ajattelu sulkeutui toivottomaan labyrinttiin. Oppi jumaluudesta korkeimpana ainemuotona ja oppi aineen (atomien) mahdollisuudesta saavuttaa korkein jumaluusaste on kuitenkin osoittautunut olevan hyvin salattua esoteriikkaa, kuten myös se, että korkeampi aine suhtautuu alempaan aineeseen niin kuin energia aineeseen.

²²Opettamalla aineen jatkuvuutta ja kieltämällä ehdottoman tyhjiön olemassaolon Aristoteles lausui kaksi esoteerista tosiasiaa.

²³Aristoteles ponnisteli koko ajan samojen vaikeuksien parissa kuin Platon. Molemmat pyrkivät eksoteerisen järjestelmän luomiseen esoteerisen tietojärjestelmän pohjalta. Mutta vain esoteeriset tosiasiat mahdollistavat todellisuusjärjestelmän. Kuitenkin hän saavutti tavoitteensa: hän teki lopun sofistien semantiikasta. Vasta meidän aikanamme, parin tuhannen vuoden ja filosofian yleisen epäonnistumisen jälkeen, on subjektiivisen mielivallan periaatetta uudelleen

julistettu.

²⁴Platonin järjestelmää voivat ymmärtää ne, jotka ovat kerran olleet esoteeriseen tietokuntaan vihittyjä ja joilla tieto on piilevänä. Heidän ei ole vaikea samaistaa kausaalimaailmaa Platonin ideain maailmaan. Mutta vihkiytymättömille, joiden oli rajoitettava kulkemaan tietämättömyyden tavanomaista tietä, induktiivista tietä, oli Aristoteleen järjestelmä ainoa todenmukainen.

²⁵Tietenkin Aristoteles tiesi, että kausaalimaailma on todellisen tiedon maailma, että kausaalitajunta voi todeta kaikki käsittämiseksi ja ymmärtämiseksi tarpeelliset tosiasiat ihmisen eri maailmoissa, todeta tapahtumainkulun syyt. Mutta koska kausaalimaailma oli vihkiytymättömille saavuttamaton, heille oli osoitettava toinen tie tietojärjestelmään. Tämä tie on tutkimuksen induktiivinen tie, jolla toteaa tosiasiat ja järjestää nämä käsitettävään järjestelmään. Tätä ajatusta pidettäkään aatteellisesti oikeana, mutta se on mahdoton toteuttaa, koska tieto kaikista olemassaolon tosiasioista on tutkimuksen kangasteleva lopullinen päämäärä.

²⁶Platon lähti siitä, että kausaalinen ideain ja tiedon maailma on inhimillisen tajunnankehityksen lopullinen päämäärä ja kutsui sitä "tosiolevaiseksi" sen ollessa korkein ihmisenä saavutettavissa oleva kehitysaste. Aristoteles paheksui sanontaa ja antoi ymmärtää, että "tosiolevainen" on homogeeninen ikiaine (jossa lukemattomat kosmokset muodostuvat ja hajoavat niiden tarkoituksen toteuduttua). Kun Aristoteles realistisella tavallaan tuli kuvailleeksi sitä, mitä Platon oli kutsunut ideain hierarkiaksi, hän pyrki osoittamaan, kuinka yhä korkeammat muodot olivat mahdollisia niiden ollessa potentiaalisesti olemassa alemmissä muodoissa. Tätä hänen menettelytapansa eivät hänen oppilaansa ole ilmeisesti koskaan ymmärtäneet. Sen sijaan saatiin koko tämä ainetta ja muotoa, todellista ja mahdollista koskeva proseduuri, joka askarrutti erityisesti skolastikkoja.

²⁷Aristoteleen käyttämiä termejä: aine, mahdollisuus ja potentiaalisuus, muoto, todellisuus ja aktualisuus, mekaaniset ja tarkoituksenmukaiset syyt, ei koskaan käsitetty oikein. Lisäksi tuli, että hänen seuraajansa eivät kyenneet erottamaan loogista perustetta ja aineellista syytä, vaan sekoittivat nämä. Ei ole ihme, että nk. aristoteelisissa kirjoituksissa ilmenee epäselvyyksiä ja ristiriitaisuuksia.

²⁸Aristoteles tunsi hyvin esoteerisen lauseen, jonka mukaan "muoto on aineen tapa olla olemassa" (kaikissa maailmoissa). "Todellisuudella" hän tarkoitti tosiasiallista, todettavissa olevaa. Se, mitä ei voitu todeta, saattoi tietenkin olla olemassa teoreettisena mahdollisuutena. Koska vain murto-osa aineellisesta todellisuudesta on todettavissa fyysisessä maailmassa, on suurempi osa siitä olemassa yksinomaan mahdollisuutena.

²⁹Siitä lähtien kun ihmisen järki kehittyi siinä määrin, että jonkinlainen oikeuskäsitys oli mahdollinen, ihminen on itsetehosteisuudessaan ja itsetärkeydessään katsonut edullisimmaksi oppia vain kivuliaista elämäkokemuksista, olla mukautumatta muihin kuin niihin normeihin, jotka ovat saaneet alkunsa sosiaalisesta pakosta. Sellaiset oikeuskäsitteet kehittyvät vain hitaasti vakiintuneesta järjestyksestä ja saavat pyhyytensä perinteeltä. Sosiaalisten mullistusten myötä lain ja oikeuden kunnioitus taas kerran katoaa.

³⁰Yksilön itsenäinen oikeuskäsitys ilmaisee hänen saavuttamansa kehitystason ja hänen hankkimansa elämänymmärtämyksen.

³¹Aristoteles lähti siitä, että kaikki on hyvää elämänlakien määräämien rajojen sisällä. Lain ulkopuolella hyvästä tulee paha ja hyveistä paheita. Opissaan kultaisesta keskitiestä äärimmäisyyksien (esoteriikan "vastakohtaparien") välillä hän yritti vahvistaa säännöt, joita ihmisen on sovellettava tullakseen sopuointuiseksi ja onnelliseksi. Buddhan mukaan tämä on viisauden tie.

³²"Kaikissa suhteissa voi esiintyä yksi liian suuri ja yksi liian pieni arvio ja yksi oikea mitta, joka sijaitsee kahden muun puolivälissä. Sitä ei voi laskea matemaattisesti, mutta järki oppii oikean mitan kokemuksen kautta. Hyve on keskitie molempien paheiden välillä, jotka sijaitsevat hyveen molemmilla äärisivuilla." Hyve edellyttää kokemusta. Näin Aristoteles saattoi käytäntöön

suhteellisuusperiaatteen osoittamalla, kuinka keskitie vaihtelee jokaisen uuden tilanteen mukaan, ilmenee erilaisena eri näkökulmista katsottuna ja voidaan määritellä ainoastaan orientoitumis-tarkoituksessa.

³³Urhoollisuuden hyve sijaitsee pelkuruuden ja uhkarohkeuden paheiden puolivälissä. Pelkuri kutsuu urhoollisuutta ylimielisyydeksi, ja uhkarohkea kutsuu urhoollisuutta pelkuruudeksi. Anteliaisuus on hyve, joka sijaitsee saituuden ja tuhlaavaisuuden välillä. Kohtuullisuus on oikea keskitie nautinnonhimon ja asketismin välillä, suopeus mielitelevyyden ja luoksepääsemättömyyden välillä, rauhallisuus laimeuden ja suuttumuksen välillä jne. loputtomiin saakka.

³⁴Meistä tulee hyveellisiä tottuessamme toimimaan oikein, mikä edellyttää kokemusta, tervettä järkeä ja arvostelukykyä.

5.10 FYSIKALISMI

¹Kasvavan politisoitumisen ja demokratisoitumisen myötä kreikkalaisen kulttuurin taso aleni nopeasti, vain muutaman sukupolven aikana. Mielikuvitukselliset spekulatiot levisivät yhä enemmän. Jokaisen, jolla oli rikkiviisauksia myytävänä, täytyi antaa nerokkuutensa loistaa. Mitä vähemmän vanhoja filosofeja käsitettiin, sitä innokkaammin heitä selitettiin. Kirjoitussyhyistä tuli kansantauti. "Yleinen koulutus" lisääntyi samassa määrin kuin arvostelukyky heikkeni ja kaikki ylistivät "valistunutta aikaansa". On vaikea olla ajattelematta omaa aikaamme.

²Kaikkeen tähän hölynpölyyn väsyneinä rajoittuvat tuon ajan luonnontutkijat, samoin kuin myöhemmin Hegelin jälkeen vaikuttaneet luonnontutkijat, fyysiseen maailmaan ja etsivät kiinteää maailmankatsomusta terveen järjen ja fyysisen todellisuuden rajoissa. Tätä katsomusta on nimitetty filosofiseksi tai tieteelliseksi materialismiksi. Oikeastaan sitä pitäisi nimittää fysikalismiksi, koska huomioon otettiin vain fyysinen aine, vaikka on olemassa kokonainen sarja yhä korkeampia ainemaailmoja.

³Eri metafysisistä katsomuksista vain materialismi on voitu tieteellisesti todistaa. Enää ei atomioppia voi perinteen mukaan lukea "metafysiikkaan", sen jälkeen kun tutkimus on loistavasti todennut tämän esoteerisen perustosiasian: kaikki ainemuodot koostuvat aineellisista hiukkasista. Filosofian historiassa materialismi on edustanut terveen järjen ylivoimaista todellisuuskäsitystä vakuuttaen objektiivisesti pysyvän ulkomaailman olemassaoloa. Subjektivistiset teoriat, jotka kieltävät ulkomaailman olemassaolon, kumoavat itsensä siten, että niiden on aina hyväksyttävä aineen olemassaolo luonnon ilmiöitä selittäessään.

⁴Fysikalisti olettaa virheellisesti, että näkyvä maailma on ainoa olemassaoleva, että organismit ovat elämän ainoat muodot, että organismin aistimet ovat ihmisen ainoat välineet aineellisen ulkomaailman käsittämistä varten.

⁵Pytagoralaiset samoin kuin joogafilosofitkin korostavat, että normaaliyksilöllä, joka on halukas antautumaan tarpeelliselle harjoitukselle, on mahdollisuus kehittää tajuntaelimiä, jotka mahdollistavat objektiivisen tietoisuuden korkeammista ainelajeista.

⁶Fysikalismia edustivat kaksi toisiaan keskinäisesti arvostelevaa filosofista suuntaa. Toista suuntaa edusti Epikuros ja toista Krysippos. Näiden suuntien johtajista ei ole paljoakaan sanottavaa. Molemmat olivat ahkeria kirjailijoita. Heidän teoksistaan on säilynyt vain katkelmia. Sitä vastoin säilyy aina kohtuuttoman mielenkiintoiselta vaikuttava kieliminen heidän yksityiselämästään. Kumotakseen vielä vakuuttavammin vastapuolen käsitykset tekevät oppilaat omasta mestaristaan pyhimyksen ja terävä-älyisyyden ihmeen, kun taas toinen on sanomattoman kurja ja naurettava olento, jonka olemassaoloa koskevan käsityksen täytyy siten olla täysin arvoton. Yleisen moraalifiktionalismin mukaan on emotionaalisesti täysivaltainen "pyhimys" selvästikin saanut jonkinlaisen patentin todellisuustiedosta mentaaliseen neroon verraten.

5.11 Epikuros

¹Mitä tulee Epikuroksen käsitykseen olemassaolosta, meillä on hyvin vähän tietoja häneltä itseltään. Eksoteristit väittävät kuitenkin, että roomalainen Lucretius, jolla oli vielä mahdollisuus tutkia hänen kirjoituksiaan, on totuudenmukaisesti selostanut hänen oppiansa.

²Epikuros oli materialisti tämän sanan suppeammassa merkityksessä, siis fysikalisti. Näkyvä maailma oli hänelle ainoa maailma. Hän lähti Demokritoksesta. Epikuroksen ja Lucretiuksen välityksellä on sitäpaitsi saatu lähempiä tietoja Demokritoksen opista, eksoteerisesta atomiteoriasta. Demokritosta voidaan mahdollisesti pitää materialistina, mutta ei fysikalistina, koska hän ei suinkaan ollut tietämätön korkeampien maailmojen aineiden olemassaolosta.

³Seuraavassa luodaan yleiskatsaus olennaisimpiin piirteisiin Epikuroksen maailman-selityksessä, niihin tosiasioihin ja hypoteeseihin, jotka ovat edelleen tunnusomaisia "filosofiselle materialismille".

⁴Kaiken käsittämisen täytyy perustua kokemuksille ja tutkimuksille. Mielivaltaiset oletukset ovat tuskin parempia kuin taikuskot. Tieto johdetaan objektiivisen tajun toteamista todellisuuden tosiasioista. Toistuvat samanlaatuiset huomiot antavat varmuutta tiedon oikeellisuudesta. Käsitteet, joita subjektiivinen järki muodostaa objektiivisen tajun välittömän tajuamisen johdolla, on tutkittava jälkepäin kokeellisesti.

⁵Todellisuus koostuu atomeista ja tyhjiöstä. Ne ovat olemassaolon selityserusteita. Aika ei ole itsessään mitään, vaan ainoastaan tilassa toisiaan seuraavien tapahtumien havaitsemista. (Tämä pitää yhtä esoteriikan kanssa, jonka mukaan aika merkitsee olemassaolon keskeytymättä jatkumista, jatkuvaa olemassaoloa, ja on ainoastaan tapa mitata tapahtumainkulkua luonnossa, esim. päivää ja yötä, vuodenaikoja jne., jotka johtuvat planeetan pyörimisliikkeestä ja kiertämisestä auringon ympäri.) Atomien lukumäärä on loputon.

⁶Aineen muodostuminen ja hajoaminen, kaikki tapahtumainkulku atomien liikkeistä planeettojen kiertoon, etenee ikuisen mekaanisten luonnonlakien (ananke) mukaan. Luonnon tarkoituksenmukaisuus, jonka voimme todeta, on erityistapaus lukemattomien mekaanisten tapausten joukossa. Järjestynyt kosmos on erityistapaus atomien ikuisessa leikissä äärettömien ajanjaksojen kuluessa. Tarkoituksenmukaisuus, joka saa elämän ylipäänsä jatkumaan, johtuu siitä, että juuri finaalin on pysyväisintä ja voi välittää tai periä tarkoituksenmukaisuutensa.

⁷Sielu koostuu aineesta, tajunta on yksinomaan aivojen toimintaa. Tajunta on orgaanisen aineen erityinen ominaisuus ja syntyy mekaanisten syiden tuloksena. Muutokset sielun tajunnantiloissa aiheutuvat aineesta tapahtuvista liikkeistä. Ajattelu on siten fyysisesti määräytyvää, aina ulkoisen vaikutuksen tulosta. Tämä merkitsee, että oma-aloitteiseen aktiivisuuteen ei ole mahdollisuutta.

⁸Krysiippos olisi voinut liittää tähän seuraavat huomautukset.

⁹Atomien lukumäärä ei ole ääretön, mutta ihmiselle arvaamattoman suuri. Ainoa ääretön asia on loputon tila, joka on eriytymätöntä ikiainetta. Kosmos on pallo ikiaineessa ja sellaisia palloja on lukemattomia.

¹⁰Vain ikiatomit ovat tuhoutumattomia, ei aine, joka näistä muodostuu. Kaikki olemassaolon ainemuodot ovat jatkuvan muutoksen alaisia. Energia koostuu eetterisesti (sähköisesti) varautuneiden atomien, "voimapisteen", virrasta.

¹¹Aine ja tajunta ovat samanaikaisesti sekä identtisiä että eri aspekteja. Aine vaikuttaa tajuntaan ja tajunta vaikuttaa aineeseen. Tässä yhteydessä voidaan jättää huomiotta, että liikkeen perimmäinen syy on oikeastaan olemassaolon kolmas aspekti, ikuisesti itsetoimiva ikiaineen dynaaminen energia, eikä tajunta.

¹²Epikuros ei kykene selittämään tajunnan syntyä, sen ykseyttä, sen kykyä vaikuttaa aineeseen, eikä tapahtumainkulun tai oma-aloitteisen ajattelun syitä.

5.12 Krysippos

¹Krysippos, stoalaisen koulun teoreetikko, oli vihitty esoteerikko. Hän päätti muotoilla eksoteerisen hylozoian, joka on jäänyt jälkimaailmalle asianmukaisesti vääristettynä ja ivattuna silloin, kun ei katsottu sopivammaksi tukahduttaa sitä niin kuin stoalaisuuden yhteydessä.

²Fysikaalinen hylozoikka rajoitettiin siis fyysiseen todellisuuteen, fyysiseen aineeseen ja näkyvään maailmaan. Kant on todisteena siitä, että tämä hylozoikka on täydellisesti väärinkäsitetty. Luullen osaavansa arvostella kaikkea, hän lausui usein lainaamansa mielipiteen paljastaen todellisen tietämättömyytensä: "Hylozoismi olisi kaiken luonnonfilosofian kuolema". Päinvastoin se edistää tutkimusta. Väite, että se kumoaa mekaanisen luonnonselityksen, on väärä. Luonnonlait ovat perusluonteisia.

³Krysippoksen mukaan olemassaololla on kaksi samanarvoista aspektia: aine ja tajunta. Kaikella aineella on tajuntaa.

⁴Maa syntyy vedestä, vesi ilmasta ja ilma tulesta. Kaikki saa alkunsa ikitulesta ja palaa takaisin ikuisessa kiertokulussa järkähtämättömien lakien mukaan. Jotkut näistä ovat tarkoituksenmukaisia, toiset puhtaasti mekaanisia. Kaikella on tarkoitus. Täydellinen viisus ohjaa kaikkea maailmassa.

⁵Niin jumaluudella kuin sielullakin on aineellinen aspekti. Jumaluus on kosmos ja kaiken tarkoituksenmukaisuuden lähde. Sielu elää vielä jonkin aikaa kuoleman jälkeen. Epäviisaat viettävät tuon ajan alamaailmassa, viisaat autuaitten niityillä. Tieto ennaltaolosta, jälleensyntyemisestä (ei sielunvaelluksesta) kuultaa kaikkialla läpi.

⁶Kohtalo, joka on jumaluuden tahto, johtaa kaiken jumaluuden luo. Ne, jotka eivät oma-aloitteisesti etsi jumaluutta, johdetaan siihen ennemmin tai myöhemmin olosuhteiden pakosta. Olemassaolon paha on alhaisempaa hyvää, kokonaisuuden säilymiseksi välttämätöntä ja pakottaa yksilön jumaluuteen.

⁷Ihminen on vastuussa teoistaan, koska hänellä on järki, mahdollisuus valintaan sekä tietoa siitä, mikä on oikein. Mitä korkeammalla tasolla ihminen on, sitä vapaampi hän on, myös kohtalon suhteen. Viisas yksin on vapaa, rikas ja kaunis: vapaa, sillä hän tahtoo, mitä kohtalo tahtoo; rikas, sillä hän omistaa kaiken, mitä voi toivoa; kaunis, sillä hän on luonnollinen ja ainoastaan luonnollinen on kaunista. Hän ei pelkää mitään, sillä mikään ei voi häntä vahingoittaa. Mielenlaatu, motiivi, on ainoa olennainen asia. Kaikki muu on adiaforaa. Maltillisuus, koskemattomuuden säilyttäminen, on tavoiteltavin tila.

5.13 GNOSTIIKKA

¹Kiihtyvä kulttuurin rappeutuminen yhdistyneenä kasvavaan poliittiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen sekasortoon (kuten aina vanhan ja uuden eläinratakauden vaihteessa) ja ennen kaikkea vastaavanlaisen hajaannuksen aikoina inkarnoituvat barbaariasteilla olevat klaanit vaikuttivat siihen, että kiinnostus vakavampiin tiedonongelmiin heikkeni.

²Esoteeristen tietokuntien hierofantit etsivät turhaan sopivia neofyyttejä. Kaldealainen kabbalismi Mesopotamiassa, Mitras-veljeskunta Persiassa ja hermetiikka Egyptissä viettivät hiljaiseloa kokelaiden puutteessa. Pytagoralaisen tietokunnan oli yhä enemmän rajoitettava mielenkiintoaan esoteerisen maailmankatsomuksen tieteellisiin ongelmiin. Jopa vanhat uskontomuodotkin olivat menettäneet valtansa ihmisten mielissä.

³Tässä ahdingossa perustettiin Aleksandriassa v. 300 e.Kr. gnostilainen veljeskunta. Sillä oli sekä teoreettinen että käytännöllinen tehtävä. Koska elämäkatsomuksen on nojaututtava järkähtämättömälle pohjalle, todellisuustiedolle, omaksuivat perustajat olennaisimmat asiat emotionaalisvoittoisesta hermetiikasta ja mentaalista hylozoikasta. Siten he omasivat gnoosista (tietoa olemassaolosta, sen tarkoituksesta ja päämäärästä). Veljeskunnan käytännöllisenä ja tärkeimpänä tehtävänä oli voittaa vanhojen muotojen puutteellisuuden oivaltaneet etsijät uusilla, dogmeista vapailla esitystavoilla ainoalle tosi uskonnolle, ihmisen ikuiselle jumaluuden kaipuulle,

millä nimellä sitä sitten kutsuttaneenkin.

⁴Tämä alkuperäinen, aito gnostiikka on jäänyt salaiseksi. Sen toiminta kattoi noin kuusisataa vuotta (300 vuotta e.Kr. ja 300 vuotta j.Kr.). Syy veljeskunnan kuolemaan oli kristinuskon leviäminen, kristinuskon, jonka alkuunpanija se vastoin tahtoaan oli ollut. Veljeskunnan viimeinen haarauma on saanut filosofian historiassa harhaanjohtavan nimityksen uusplatonismi, jonka tunnetuin edustaja on Plotinos. Muut merkittävimmät edustajat olivat Origenes, Iamblikhos ja Proklos.

⁵Asetettujen pääsyvaatimusten vuoksi (korkein emotionaalinen ja mentaalinen kyky) veljeskunta sai heti alusta alkaen suurta arvonantoa. Oli kunniakasta saada kuulua tähän tietokuntaan. Yhteisö levittäytyi suhteellisen nopeasti perustaen loosheja Egyptiin, Arabiaan, Persiaan ja Vähä-Aasiaan. Veljeskunnan jäsenet odottivat avataaraa, jonka oli ennustettu syntyvän sen jälkeen kun kevätpäiväntasauspiste oli siirtynyt kalojen tähtikuvioon eläinradassa. Ja hän tuli, syntyen kuussa, jota nykyään kutsutaan maaliskuuksi, 105 vuotta ennen Kristusta (hyväksytyn ajanlaskun mukaan).

⁶Jeshun vanhemmat olivat juutalaista syntyperää, erittäin hyvinvoivia ja kuuluivat korkeimpaan sosiaaliseen kerrokseen. Maria oli saanut tarjouksen synnyttää uuden avataaran, ja koska sekä hän että Joosef olivat gnostikkoja, he tiesivät, mitä tämä merkitsi. Kahdentoista vuoden iässä Jeshu katsoi parhaaksi liittyä juutalaiseen essealaisveljeskuntaan, joka salaisena tietokuntana ei kuitenkaan ollut planeettahierarkian perustama esoteerinen tietokunta. Hän oli erittäin tietoinen siitä, mihin vaaraan siten antautui. Kaikkien kaihtamana ja salaisesti vihaamana siksi, että hän oli verrattoman vapaa inhimillisistä heikkouksista, hän jätti veljeskunnan 19 vuoden ikäisenä, teki matkoja Egyptin kautta Intiaan ja palasi Palestiinaan vuonna 76 ennen ajanlaskumme alkua.

⁷Siellä hän keräsi ympärilleen joukon opetuslapsia, jotka kuuluivat kaikkiin eri esoteerisiin tietokuntiin, ja opetti heille joukon uusia esoteerisia tosiasioita manifestaatioprosesseista, monadien involuutiosta jne. Myös monet symbolit saivat häneltä uuden tulkinnan. Eräs näistä symboleista (muille vihityille tuntematon) oli gnostikkojen "alttarille" asetettu kolmen ristin symboli. Keskimäinen risti edusti ihmiskunnan pelastajaa (planeettahallitusta), ja toiset kaksi edustivat katuvaa ryöväriä (planeettahierarkiaa) ja katumatonta ryöväriä (ihmiskuntaa).

⁸Tämä toiminta keskeytyi kuitenkin pian. Kun essealaiset syyt tivät häntä kuolemanrangaistuksen alaisten salaisuuksien kavaltamisesta, kivitti kiihottunut kansanjoukko hänet korkeimman neuvoston määräyksestä vuonna 72 ennen ajanlaskumme alkua.

⁹Tämän ylivertaisen (nykyisin väärinkäytetty sana) opettajan muiston säilyttämiseksi päätti eräs juutalainen gnostikko kuvata nk. täydellisen ihmiselämän, joka järkyttävällä murhenäytelmällään kannustaisi ihmiset seuraamaan esimerkkiä ja herättäisi heidät ajattelemaan. Aihe oli olemassa entuudestaan, eräässä muinaisegyptiläisessä ihmiselämää kuvaavassa symbolisessa kertomuksessa. Tähän hän kekseliästä sisällytti gnostilaisia symboleja ja ilmaisutapoja, tunnettuja tapahtumia mestarin elämästä, kaikkea, mitä oli voinut kerätä hänen vertauksistaan jne. Viitisenkymmentä aleksandrialaista gnostikkoa muotoili sen jälkeen kukin yksilöllisesti tämän ensimmäinen luonnoksen.

¹⁰Gnostilaiset sanontatavat saivat siten vääjäämättä toisenlaisen muotoilun ja niin ollen muuttuneen merkityksen. Esimerkkinä mainittakoon sanat: "Kukaan ei tule isän luokse muuten kuin minun kauttani." Tämä oli uudelleentulkinta siitä esoteerisesta tosiasiasta, että saavuttaakseen jumaluuskunnan (isän = monadin verho maailmassa 43) monadin täytyy sitä ennen hankkia verhot välillä sijaitsevilla maailmoilla (poika = verho maailmassa 46).

¹¹Näistä viidestäkymmenestä legendasta tehtiin vähitellen lukemattomia jäljennöksiä ja niitä levitettiin joka suuntaan. Syntyi uskonnollinen joukkoliike, joka sai nimensä legendan keskushahmolta Christokselta, jumalan pojalta. Tämä lähinnä sosiaalivallankumouksellinen liike levisi ympäri koko Rooman valtakunnan siitä huolimatta, että viranomaiset pyrkivät kaikin tavoin

tukahduttamaan sen. Ainoaksi keinoksi osoittautui lopulta johtaa tämä vallankumous sopiville uo-
mille ja tehdä siitä valtionuskonto.

¹²Keisari Konstantinuksen käskystä kirkkoisä Eusebios järjesti tarpeelliset lähdekirjoitukset
tuntemallemme uudelle testamentille. Hänen menettelytapansa käy parhaiten ilmi siitä, että
esoteerinen historia tuntee hänet maailmankirjallisuuden suurimpana väärentäjänä. Olisi toi-
vottavaa, että joku essentiaaliminä kävisi evankeliumit säe säkeeltä läpi ja ilmoittaisi alkuperän:
Christoksen sanoma, Jeshun sanoma, yleinen gnostilainen ilmaisutapa, evankeliumin laatijoiden
omia sanamuotoja, Eusebioksen muokkaama ja lisäämä. Nämä ovat viisi alkuperäistä lähdetä.
Keisarin julistamassa piispainkokouksessa (Nikeassa v. 325 j.Kr) testamentti hyväksyttiin
huutoäänestyksellä. Tähän ensimmäiseen kirkolliskokoukseen osallistuvien piispojen
koulutustasoa kuvasi tosiasia, että ainoat lukutaitoiset läsnäolevat olivat keisari ja Eusebios.
Äänioikeus ei kenties olekaan ehdottoman varma todiste tiedosta ja arvostelukyvyistä.
Demokraattinen äänioikeusperiaate ei ehkä olekaan kovin järkevää.

¹³Kvasignostilaisilla kirjoituksilla oli kuitenkin myös toinen vaikutus. Monet kirjoitusten
lukijat luulivat tämän merkittävän tiedon saatuaan olevansa kypsä liittymään gnostikkojen
veljeskuntaan. Useimpien pettymykseksi ja monien mieliharmiksi ilmeni kuitenkin, että harvat
olivat valitut kaikista niistä, jotka luulivat olevansa kutsuttuja.

¹⁴Torjutut keksivät kuitenkin keinon. Jos ylimieliset gnostilaiset tohtorit eivät voineet vihkiä
heitä, he voisivat "vihkiytyä henkisesti" ja saada "korkeimmalta taholta" valtuudet perustaa omia
loosheja. Sellaisia kasvoikin kuin sieniä sateella. On laskettu, että kvasignostilaisten lahkojen
lukumäärä oli yli 70, ja ne kaikki kiistelivät kiihkeästi ainoasta oikeasta totuudesta syyttäen
toisiaan herjauskirjoituksilla (tuntuuko suunta tutulta?). Mentiin niin pitkälle, että aidot gnostikot
muuttivat lopulta oppinsa nimen teosofiaksi, sen jälkeen kun gnostilaisuus oli tullut herjasanaksi
ja siirtynyt sellaisenaan legendakokoelmaan, jota nimitetään historiaksi.

5.14 Plotinos

¹Jotkut Platonin oppilaat olivat myös vihittyjä pytagoralaisia, mutta he eivät ylenneet korkealle
asteissa. Tyydyttääkseen esoteeristen tosiasioiden puutteen he ottivat monia selittämättömiä
symboleja muilta yhteisöiltä. Kaikki tämä rappeutui pian tunnetuksi symbolispekulaatioksi.
Tämän kvasitiedon perijät kutsuivat itseään platonisteiksi. Plotinos on luettu näihin, mikä johtuu
tietämättömyydestä suuren eron suhteen. Historioitsijat ovat saattaneet yhteisen otsikon
"uusplatonistit" alle pytagoralaisen ja gnostilaisen veljeskunnan jäseniä, "platonisteja", sekä
Platonin ja Aristoteleen perinteellisten oppien säilyttäjiä.

²Selittääkseen yleistä kauneuskäsitystä Platon oli maininnut, että me kaikki olimme kerran
nähtäneet kauneuden idean ideain maailmassa. Tämä riitti saaden jokaisen haaveksijan
kuvittelemaan itsensä hyvin perehtyneeksi tuohon maailmaan.

³Plotinos, "uusplatonisteista" tunnetuin, oivalsi, että jos tahdottiin estää tietämättömyyttä
turmelemasta spekulatiollaan kaikkea, oli ainakin korkein idea sijoitettava pois ajatusten
ulottuvilta. Jotta vastainen haihattelu kävisi mahdottomaksi, on jumaluus vapautettava
persoonallisuuskäsitteestä ja kaikista muista alentavista määreistä. Sitä paitsi ideain maailmassa
oli kaiketi luultu saavutettavan tietoa "katselemalla ideain hierarkista järjestelmää", mutta ei
aavistettu sitä, mikä oli vieläkin olennaisempaa, nimittäin olemassaolon ykseys.

⁴Vihittynä Plotinos tiesi, että on olemassa korkeampia maailmoja: essentiaalimaailma
(intialaisten buddhi) ja superessentiaalimaailma (sanskritin kielellä nirvaana), viidennen
luomakunnan maailmat. Lähinnä korkeampi maailma on essentiaalimaailma, ykseyden maailma.
Mutta tätä ei saanut sanoa. Siitä saattoi kuitenkin aina tehdä symbolisen käsitteen ja niinpä hän
teki "siitä Yhdestä" kaikkeuden alkuperän.

⁵Olemassaolo, sellaisena kuin sen tunnemme, eroaa "Yhdestä" kolmessa vaiheessa
(hypostaaseissa). Ensimmäisenä tulee ideain maailma. Tästä ilmenee "sielujen maailma"

(mentaali- ja emotionaalimaailmat) ja siitä lopuksi fyysinen maailma.

⁶"Uusplatonistit" käyttävät vanhaa symbolia "luominen tyhjästä". Se alkaa taas pulpahtaa esiin nykyisessä tutkimuksessa. Ydinfysiikka "räjäyttää atomeja", niin ettei "mitään" jää jäljelle. Pythagoraan mukaan ikiaineen atomit vaikuttavat olevan "läpäisemättömiä, äärettömän pieniä tyhjiöitä ikiaineessa" ja niin ollen "ei mitään". Kosmos on rakentunut ikiatomeista ja on siten "luotu tyhjästä".

⁷Plotinokselle koko olemassaolo oli jumalallista, myös sen fyysinen puoli oli niin täydellinen kuin se saattoi olla. Se, mitä pidämme epätäydellisenä, on pelkästään alempiasteista. Paha on alhaisempaa hyvää. Hyvästä tulee paha, jos se estää ihmistä saavuttamasta jotakin vielä korkeampaa hyvää. Kaikki tämä on esoteriikkaa. Elämä on koulu. Olemme täällä saadaksemme kokemuksia ja oppiaksemme niistä. Opimme samastaessamme itseemme siihen, mikä on meille tuntematonta. Vapaudumme alhaisemmasta loputtomassa prosessissa. Jokainen ihanne viittaa itsensä lisäksi johonkin korkeampaan ihanteeseen, jota emme voi havaita ennen kuin olemme toteuttaneet alemman, emmekä täysin ymmärtää, ennen kuin olemme toteuttaneet korkeamman.

⁸Kauneuskäsitys johtuu Plotinoksen mukaan symmetrian, sopusoinnun ja tarkoituksenmukaisuuden yhdistymisestä.

5.15 SKOLASTIIKKA

¹Kun kreikkalaisen kulttuurin rakentanut klaani lakkasi inkarnoitumasta, loppui kyseinen aikakausi. Rooman vallan aikana inkarnoituneiden pääasiallisena työnä oli antaa ihmisille elämäkatsomus oikeuskäsityksineen. Sen jälkeen inkarnoituneilta barbaarisilta klaaneilta puuttuivat kaikki kulttuurin ja filosofian edellytykset. Saavutettujen tutkimustulosten oli määrä unohtua, tieto luonnon lainmukaisuudesta oli joutuva hukkaan ja taianomainen usko kaikkivallan mielivaltaan oli korvaava terveen järjen luonnollisen syyselityksen lähimmän parin vuosituhannen aikana.

²Kaikki kirkkoisät olivat alun pitäen kvasignostikkoja. Jostain syystä heitä ei vihitty Clemensia ja Origenesta lukuunottamatta. Ne, joilta vihkiytyminen kiellettiin, osoittivat tavalla, jolla he asian kostivat, olevansa kypsymättömiä vihittyjen oppiin. Liikuttavan yksimielisesti he päättivät, että vastaisuudessa ei saisi olla mitään aihetta perehtyä filosofiaan eikä mihinkään "paholaisen silmänlumeeseen". He ponnistelivat kitkeäkseen opistaan kaiken vielä jäljellä olevan järjenmukaisuuden. He onnistuivat yli odotusten. Kaikkien käsikirjoitusten järjestelmällinen hävittäminen kävi uskomattoman tehokkaasti. Augustinus teki kaikkensa erottaakseen teologian ainiaksi tieteestä. Hänen käsityksensä jumalallisesta rakkaudesta on valaiseva: "Tuhoa kaikki vastarinta! Surmaa se, joka ei halua tulla kääntymykseen!" Kirkko osoittautui oppivaiseksi.

³Pythagoralaiset erottivat kolme maailmaa: mentaalisen, emotionaalisen ja fyysisen. Kirkkoisät, jotka olivat kuulleet kolmijaosta aavistamatta sen merkitystä, keksivät "taivaan, maan ja helvetin", koska niillä oli myös yhteyttä kreikkalaisten Elysionin kenttiin ja tuonelaan.

⁴Henkinen taso ilmenee parhaiten siinä, etteivät piispatkaan, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, osanneet lukea ja kirjoittaa. Osaamista pidettiin melkein päynnillisenä. Pappesja kouluttavissa seminaareissa annettiin kaikki opetus suullisesti. Käsikirjoitukset olivat erittäin harvinaisia. Alituisten kertausten avulla heidän oli opeteltava ulkoa kaikki, mikä oli tarpeen tietää ja sanoa. Pelottelutaktiikalla (fiktiivillä anteeksiantamattomasta synnistä rikoksena rajatonta olemusta kohtaan, joka vaatii ikuista rangaistusta, levittämällä pelkoa kuolemasta ja ikuisesta helvetistä) kirkko tiesi anastavansa itselleen sielujen ylivallan ja tulevansa vähitellen huomattavimmaksi poliittiseksi ja henkiseksi vallaksi, joka nimittäisi ja erottaisi kuninkaita ja keisareita.

⁵Tämän tavoitellun valta-aseman hankkineelle kirkolle oli yhä tarpeellisempaa huolehtia henkisten johtajien koulutuksesta. Perustettiin yliopistoja, joissa opittiin pääasiassa teologiaa ja kyökkilatinaa, josta tuli pakollinen "maailmankieli". Samassa määrin kuin valta vakiintui, hävisi

arvostelun pelko. Pitämällä yhteyttä arabeihin, jotka olivat säilyttäneet tiedon kreikkalaisesta filosofiasta, erityisesti Platonin ja Aristoteleen filosofiasta, sellaisena kuin "uusplatonistit" sen esittivät, saatiin muutamia mielekkäitä käsitteitä. Vasta huomattavasti myöhemmin tulivat kreikkalaisen ja roomalaisen kirjallisuusaarteiston jäännökset löytymään uudelleen renessanssin aikaisten kaivausten yhteydessä.

⁶Skolastiikka voidaan jakaa kolmeen pääkauteen: Ensimmäiselle oli tunnusomaista sokea usko ja järjetön vakaumus. Nietzsche, joka lainaa kirkkoisä Tertullianuksen tunnettua lausuntoa, huomautti ironisesti, ettei pitäisi sanoa, *credo quia absurdum est*, uskon, koska se on järjetöntä, vaan *credo quia absurdus sum* (uskon, koska olen idiootti). Toiselle kaudelle oli tunnusomaista "*credo ut intelligam*", uskon saadakseni tietoa. Tiedon täytyi olla sen mukainen. Katolista kirkkoa edelleen luonnehtiva kolmas kausi mahdollistaa tieteen niiden tutkimustulosten varovaisen tunnustamisen, joita ei enää voi kieltää.

⁷Järjellisten käsitysten lukumäärän lisääntyessä ja vallatessa yhä suuremman alan teologisessa fictionalismissa, alkoi harkintakyky hitaasti voimistua. Täten kasvoi kyky tarkastella kriittisesti uskon perustuksia, niin kutsuttuja pyhiä asiakirjoja (raamattua, kirkkoisien kirjoituksia ja kirkolliskokousten päätöksiä). Tämä kritiikki johti siihen, että kirkko katsoi olevansa pakotettu nimittämään filosofian professoreita yliopistoihin. Nämä saivat tehtäväkseen taistella jumalan valaisemalla järjellään paholaisen sumentamaa kriittistä järkeä vastaan. Vähitellen kasvoi runsassisältöinen kirjallisuus. Saatavissa olevat katsantotavat muokattiin teologisen järjen dogmatiikaksi ja sen skolastisen logiikan muotoon, joka oli lamauttava ajattelua pitkälle 1800-luvulle.

⁸Kirkon etevimmän filosofin, Tuomas Akvinolaisen mukaan voitiin tietyt dogmit todistaa. Toiset (esim. kolmiyhteisyys) ylittivät järjen käsityskyvyn, mutta niihin täytyi uskoa.

⁹Yleisesti katsoen skolastiikan filosofia on mukaelma perinteen Aristoteleen tiliin lukemista kirjoituksista. Näissä epäselväksi ja ristiriitaiseksi osoittautunut joutui lukuisten terävä-älyisten ja tietenkin epäonnistuneiden selvittelyiden kohteeksi Aristoteleen varsinaisen tarkoituksen selville saamiseksi.

¹⁰Saatiin näytevalikoima kaikenlaisia arvailuja Platonin ideain maailmasta, platonilaisista ideoista, suhteesta platonilaisten ideoiden ja fyysisten luonnonmuotojen välillä, Aristoteleen käsityksestä näiden käsitteiden suhteen, olivatko ne olemassa ennen esineitä vai esineissä, vai saivatko ne aikaan muodot, mitä Aristoteles tarkoitti potentiaalisuudella (mahdollisuudella) ja aktuaalisuudella (todellisuudella) jne. Ja yhä vieläkin kiistelevät oppineet näistä näennäisongelmista.

¹¹Skolastikot pitivät Aristoteleen induktiivisella menetelmällä laatimaa järjestelmää ehdottomana tietojärjestelmänä, josta tieto voitiin johtaa. He uskoivat myös, että tietoa voitiin saada loogisesti yhä laajemmilla yleistyksillä eli abstraktioilla. Kunhan vain "ajateltiin oikein", voitaisiin ylettyä äärimmäisiin abstraktioihin eli kategorioihin ja niin ollen absoluuttiseen tietoon. Koko tälle umpisokkeloituneelle ajattelulle ominainen epäselvyys harhautti Kantin myöhemmin laatimaan "puhtaan" järjen kategorioista eli absoluuttisista käsitteistä.

¹²Esoteriikan tosiasiat ihmisen eri verhoista (yksi jokaisessa maailmassa) olivat tulleet skolastikkojen tietoon, tietenkin vääristellyssä muodossa, Aristoteleen, kvasignostikkojen ja arabien välityksellä. Niinpä heidän psykologiansa opetti, että ihmisessä voitiin erottaa kolme erillistä sielua: anima vegetativa, jonka hän jakoi kasvien ja eläinten kanssa; anima sensitiva, jonka hän jakoi eläinten kanssa; anima rationalis, ihmisen varsinainen sielu, jota pidettiin kuolemattomana ja alkuperältään jumalallisena. Kasvissielun tehtävänä oli sulattaa ravintoa, eläinsielun tehtävänä oli liikkua, havaita ja haluta, ja ihmissielun tehtävänä oli ajatella.

¹³Harkintakyky kasvaa harjoituksen myötä, mikäli sitä ei järjen tylsistymisellä lamauteta. Huolimatta kaikista kirkon ankarista, kritiikin ehkäisemiseen tähtäävistä ponnistuksista alkoi kerran herätetty levoton harkinta vähitellen huomata mielettömyyden toisensa jälkeen.

Yliopistoissa ruvettiin yhä enemmän erottamaan, mikä oli totta teologian mukaan, ja mikä oli totta filosofian mukaan. Teologisten totuuksien arvostaminen käy parhaiten ilmi liikkeellä olleista sanonnoista: "Enää ei voi tietää mitään teologiien asiantuntemuksen vuoksi. Teologit perustavat oppinsa taruille. Filosofit ovat ainoita viisaita miehiä maailmassa."

¹⁴Pian ilmeni kuitenkin reaktio, joka pyrki tukahduttamaan tämän kritiikin. Inkvisition johdattamana kirkko lopulta oivalsi, minkä kaikki diktatuurit oivaltavat, että vain salaamalla, sananvapauden lakkauttamisella, pakolla, ja jos mikään muu ei auta, terrorilla, uskoa voidaan puolustaa. Vasta Ranskan vallankumouksen yhteydessä filosofit uskalsivat avoimesti vastustaa dogmatismia. Asiat olivat melkein yhtä kehnosti niin protestanttisissa kuin katolisissakin maissa. Vielä 1840-luvulla oli Schopenhauerin neuvoteltava asianajajan kanssa siitä, uskaltaisiko hän julkaista erään teoksistaan. Teologia, niin kuin mikä tahansa muu diktatuuri, määrää mielipidetyranniallaan, mitä ihmisen on ajateltava ja sanelee tutkimukselle, minkälatuinen todellisuuden pitäisi olla. Kirkko, vapauden vihollinen, alkoi taistella vapauden puolesta, kun se itse oli menetettänyt vallan. Tyypillistä!

5.16 VÄLIRIKKO SKOLASTIIKAN KANSSA

¹On olemassa kahdenlaista objektiivista todellisuustietoa: ideain maailman ja luonnontutkimuksen todellisuustieto. Skolastiikalla ei ollut kumpaakaan. Sillä ei ollut mitään yhteistä esoteriikan mentaalisen tietojärjestelmän kanssa. Se ei tiennyt todellisuudesta enempää kuin sen vähän, mitä oli säilynyt Aristoteleen luonnonopin jäännöksissä. Skolastinen järjestelmä oli tietämättömyyden dogmijärjestelmä, jonka arvosteleminen oli kuolemanrangaistuksella kielletty. Heräävän terveen järjen taistelusta järjestelmää vastaan tuli pitkä ja kiivas. Kesti pitkälle 1800-luvulle, ennen kuin kaikki skolastisen ajattelun jäännökset oli pois lakaistu. Niin vaikea on hävittää dogmijärjestelmiä, jotka äärimmiltään nojautuvat tunneargumentteihin. Mutta ajan pitkään eivät mitkään diktaattorit maailmassa, mitkään valeidiologiat tai salailevat voimat voi estää ihmishenkeä etsimästä totuutta ja löytämästä sitä, estää tutkimusta sen loputtomiin jatkuvassa todellisuuden löytämisessä tai filosofiaa laatimasta uusia väliaikaisjärjestelmiä helpottamaan perehtymistä saavutettuihin tutkimustuloksiin.

²Skolastiikkaa vastaan käydyn taistelun pituus johtui mm. siitä, että kirkolla oli etuoikeus määrätä, mitä yliopistoissa ja vähitellen perustetuissa kaupunkikouluissa opetettaisiin. Pääasiallinen opetus rajoittui 1800-luvulle saakka teologiaan, latinan, kreikan ja hebrean kieliin sekä näiden oppiaineiden kirjallisuuden sisältöön. Kaiken oli seurattava perinteellistä tyyliä, ja jokaista poikkeamaa pidettiin tuomittavana.

³Läpimurto alkoi antiikin kirjallisuuden löytämisellä renessanssin aikana. Kusanus ja Bruno, Galilei ja Kopernikus saattoivat esiintyä uranuurtajina, koska kaikki neljä olivat saaneet haltuunsa mm. astronomiaa ja fysiikkaa käsitteleviä pythagoralaisia käsikirjoituksia. Näistä he oppivat heliosentrisestä aurinkokunnasta, aurinkokuntia täynnä olevasta kosmoksesta jne. Tieteen historia on säilyttänyt muutamien urauurtavien tutkijoiden ja vapaa-ajattelijoiden nimet. Se unohtaa usein mainita miljoonat totuuden marttyyrit.

⁴Uusia löytöjä tehtiin hitaasti ja vähä vähältä melkein pä kaikilla luonnontieteen aloilla. Metafysiikan alalla yrittivät mm. Bacon, Hobbes, Descartes, Spinoza ja Leibniz murtaa skolastiikan ehdottoman ylivallan ja esittää jotakin mielekkäämpää sen sijaan. Heidän ponnistelunsa olivat enimmäkseen hapuilevia yrityksiä tulkita sitä, mitä lopultakin oli saatu tietää muinaisten oppineiden opetuksista.

⁵Yleensä intuitiivinen idea antoi ajattelijoilta aiheen laatia järjestelmänsä. Ne, jotka yleisestä fikcionalismista vapautuneina jossakin suhteessa omistautuvat pyrkimykselle käsittää todellisuutta, voivat kokea jonkinlaisen intuition, mentaaliseksi näkemykseksi konkretisoituna. Tuonkaltainen kokemus on niin valtava, että harvat voivat paeta sen voimaa, vaan heidän on omistettava kieltämyksellinen elämä järjestelmän laatimiselle ideasta, muutoin niukasti

saatavissa olevan aineiston turvin. Sen vuoksi jää yleensä vain alkuperäisidea jäljelle, kun ulkovarustukset lopulta romahtavat. Tällä tavalla istutetaan esoteerinen idea toisensa jälkeen, niin että vähitellen on mahdollista valmistautua ymmärtämään esoteerista järjestelmää. Tosiasioiden puutteessa nämä ajattelijat turvautuvat moniin argumentteihin, joita skolastiikan piirissä varttuneet ovat hyväksyneet todisteina, mutta joita myöhemmän ajan lapset pitävät usein hämmästyttävänä ja käsittämättöminä. Voidakseen paneutua näiden ajattelijoiden filosofisten näennäisongelmien ratkaisuyrityksiin, täytyy olla perehtynyt heidän aikalaistensa katsantotapoihin. Syvämiellettömyydelle oli kuvaavaa, että se näki jotakin alkuperäisen selviöistä silmiinpistävässä mielettömyydessä ja kiusasi itseään pyrkimällä tulkitsemaan tätä uusilla mielettömyyksillä.

5.17 Bacon

¹Francis Baconin mukaan filosofia on täydellistyneestä järjestelmästä dedusoitu (johdettu) olemassaolon tiede. Tämä on esoteriikkaa. Järjestelmää ei voi hallita, ennen kuin osaa dedusoida eli johtaa. Mutta mistä saada tämä täydellinen mentaalijärjestelmä?

²Todettujen ja järjestettyjen tosiasioiden varaan laaditut ajatusjärjestelmät ovat orientoitumisvälineitä epäjärjestelmällisesti kokoon kerättyjen, irrallisten tosiasioiden kaaoksessa. Sellaiset järjestelmät osoittavat kuinka pitkälle tutkimus on päässyt. Riittävien tosiasioiden puutteessa järjestelmä täydennetään hypoteeseilla ja teorioilla, enemmän tai vähemmän mielivaltaisilla olettamuksilla ja arvailuilla.

³Näiden luonnontieteellisten järjestelmien ohessa laativat filosofit ja teologit omia järjestelmiään. Ne ovat jotakin muuta. Luonnontieteelliset järjestelmät luhistuvat, kun saadaan selville uusia tosiasioita, joita ei voi niihin sovittaa. Filosofiset järjestelmät purkautuvat, kun ne asetetaan alttiiksi kriittisen analyysin murinsärkijälle. Teologisia dogmijärjestelmiä ei saa arvostella, ainoastaan ihailla.

⁴Kuningatar Elisabetin suojelemana Bacon saattoi käydä rynnäkköön "Aristoteleeksi" kutsumaansa skolastista järjestelmää vastaan. Siitä tuli kiiwas ja tuhoava hyökkäys kaikkea mennyttä vastaan, myös vaatimattomia, uusia ja hapuilevia yrityksiä vastaan. Vain luonnontutkimus, tosiasioiden toteaminen, ilmiöiden kuvaileminen ja tosiasioiden asettaminen oikeisiin yhteyksiinsä antoivat tietoa objektiivisesta todellisuudesta. Luonnontutkijoiden oli rajoituttava yksinomaan kausaaliin luonnonlakeihin ja jätettävä finaaliset lait huomiotta. Tietämättömyyden vallitseva dogmijärjestelmä oli poistettava. Aivan liian kauan se oli saanut harhaanjohtaa ihmiskuntaa.

⁵Baconia on moitittu siitä, ettei hän esittänyt tietojärjestelmää, jonka oli omaavinaan. Häntä on arvosteltu myös monista muista syistä. Kun esoteerinen historia kerran julkistetaan, tulee myös esoteerinen selviö, jonka mukaan suurista miehistä tiedetyt asiat ovat vain tarua heistä, osoittautumaan oikeaksi.

⁶Bacon oli rosenkreuzilaisen veljeskunnan johtaja ja järjestelmän, johon hän on viitannut, hän opetti tähän veljeskuntaan vihkimilleen jäsenille. Meidän aikanamme on syntynyt joukko rosenkreuzilaisia lahkoja, jotka ovat petollisesti uskotelleet opettavansa aitoa rosenkreuzilaista oppia, joka ei ole koskaan joutunut vihkiytymättömien käsiin ja jota ei vielä aikoihin saa päästää julkisuuteen, koska se sisältää tosiasioita toistaiseksi löytämättömistä luonnonvoimista, joita ihmiskunta ehdottoman varmasti väärinkäyttäisi tuhotakseen elämän maapallollamme.

⁷Mitä tulee siihen osaan esoteerista järjestelmää, joka nykyisin on sallittu eksoteeriseksi, huomautettakoon, että siihen avuttoman yksinkertaiseen kysymykseen, "kuinka tämä voidaan tietää?", ei tietenkään vastata, koska se ei kuulu asiaan. Esoteerikko tyytyy siihen, että hän pyytää arvostelijoita kumoamaan järjestelmän, minkä pitäisi olla heille yksinkertainen asia: osoittaa sen virheelliset lähtökohdat, sen looginen pitämättömyys, sen sisäiset ristiriitaisuudet, sen mielettömät seuraukset. Muunlaista kumoamista ei ole. Joka torjuu koko asian uskonasiana (tavallinen tapa

"kumota"), ei ole koskaan tarkastellut asiaa loogisesti. Useimmille ihmisille esoteerinen mentaalijärjestelmä ei voi koskaan olla muuta kuin työhypoteesi. Sellaisena se tullaan kerran vastaisuudessa tunnustamaan ainoaksi todella järkeväksi järjestelmäksi.

⁸Ainoastaan mielekkästä mentaalijärjestelmästä löytyy yhdenpitävyys "olemisen ja ajattelun", järjen ajatusrakennelman ja todellisuuden välillä. Tämä ajatusjärjestelmä voidaan saada kahdella tavalla, joko induktiolla tai deduktiolla. Tietämättömyyden on kuljettava hitaan induktion ja analyysin tietä, tosiasioita toteamalla ja syntetisoimalla. Esoteerikko kulkee nopeaa ja pettämätöntä deduktion tietä lähtien ideajärjestelmästä.

⁹Bacon tahtoi korvata Aristoteleen järjestelmän Demokritoksen atomiopilla.

¹⁰Baconin käyttämät harvat symboliset viitteet olivat täysin riittäviä leimaamaan hänet jälkimaailman silmissä taikauskoiseksi puoskariksi.

¹¹Mitä tietämättömyys ei ymmärrä, sitä sen auktoriteetit kutsuvat humpuukiksi. Ennen kuin ideajärjestelmä voidaan julkaista, on sen perusedat istutettava yksitellen, jotta ne voidaan tunnistaa, kun on tullut aika asettaa esille koko järjestelmä. Itse asiassa se on julkaistu liian aikaisin. Esoteerisen veljeskunnan sisäänpääsykokeet oli tarkoitettu toteamaan neofyytin piilevät ominaisuudet ja arvoaste, jonka hän kykeni saavuttamaan. Sillä tietämättömyys joko hylkää tai vääristää kaiken, mitä ei ymmärrä, ottamatta huomioon, että itsekkyyks väärinkäyttää esoteerista tietoa muutoin tuntemattomista luonnonvoimista.

¹²Bacon ei saanut koskaan tilaisuutta jatkaa filosofista pioneerityötään. Eksoteerisessa suhteessa hän ehti vain todistaa induktiivisen tutkimusmenetelmän käyttökelpoisuuden. Hänen skolastiseen menetelmään kohdistamansa arvostelu tunkeutui kuitenkin niin perusteellisesti ihmisten mieliin, ettei vielääkään ole voitu oivaltaa deduktiivisen menetelmän ylivoimaisuutta kouluopetuksessa. Koulun tehtävänä on perehdyttää nuoria heille tuntemattomaan maailmankaikkeuteen, eikä lähettää heitä omalle tutkimusmatkalle. Sellaisessa perehdyttämisessä ei saa menetellä induktiivisesti, jos nuorten aivoihin halutaan luoda järjestystä ja selvyyttä. Dogmatismien pelko on eksyttänyt niitä, jotka eivät ole oivaltaaneet, että vuorenvarmuus on "temperamenttiasia", yhdenmukaista, mitä menetelmää käytetään.

¹³Induktio on menetelmä tutkijoille, jotka ovat jo perehtyneet ja muovanneet, joskin tiedostamattaan, oman järjestelmän. Muutoin kaikki toteaminen olisi umpimähkäistä ja hajanaista. Irralliset tosiasiat ilman järjestelmää ovat vain harhaanjohtavia. Deduktiivinen menetelmä tekee opetuksen paljon mielenkiintoisemmaksi ja helppotajuisemmaksi, koska käsittäminen etenee yleisestä yksityiseen. Deduktiivinen menetelmä ilman muodollistavaa päättelytapaa ja dogmatismia on paras systemaattisen ajattelun oppitunti. Minkä takia koulussa sai oppia kaikkea epäolennaista, kuten esim. petoeläinten hampaista, mutta ei mitään biologisesta evoluutiosta? Se olisi antanut biologialle tarkoituksen. Liian monet piilevän ymmärtämyksen omaavat menettävät koulussa mielenkiinnon opintoja kohtaan.

¹⁴Bacon antoi ihmiselle takaisin luottamuksen terveeseen järkeen ja opetti hänet oivaltamaan tutkimuksen välttämättömyyden, että on eroa loogisen päättelytaidon, jonka yksinkertaisinkin voi oppia, ja oivaltamista ja ymmärtämystä edellyttävän arvostelukyvyn välillä, että edellinen on tekninen menettelytapa, kun taas toinen vaatii asiantietoa, etteivät yleisen mielipiteen arvostelmat olleet todellisuusarvostelmia, että useimmat arvostelevat kaikkea lähtien omasta rajoittuneesta käsityksestään ja ovat siten omien idiosynkrasoidensa uhreja, että oppineisuus koostuu pääasiassa dogmien ja muiden arvailujen tuntemuksesta, että filosofit eivät ole käsittäneet filosofian ongelmia, vaan ainoastaan luulleet käsittäneensä ne.

5.18 Descartes

¹Järjettömydestään huolimatta skolastiikka oli kuitenkin sallinut ihmiskunnan säilyttää objektiivisen käsityksensä ulkomaailman olemassaolosta.

²Luonnontutkimuksen alkaessa uudelleen Galileista olivat filosofeja kiinnostavat kaksi

pääongelmaa aineen koostumus ja tajunnan suhde aineeseen, erityisesti kehon ja sielun välinen suhde. Descartes, Spinoza ja Leibniz keksivät erilaisia selityksiä. Hobbes turvautui Epikurokseen.

³Descartes aloitti filosofisen spekulationsa epäilemällä kaikkea ja pääsi tulokseen, että hän saattoi epäillä kaikkea paitsi sitä, että hän ajatteli, ja koska hän ajatteli, hän oli olemassa. Skeptisismiä ei voi kumota tuolla sananparrella. Ei skeptikkokaan hyväksyisi sofismia, että todellisuuden täytyy olla olemassa, koska muuten jumaluus olisi petturi, joka viekoittelee meidät uskomaan olemassaolonsa. Hänen todisteensa jumalan olemassaolosta on yhtä nokkela. Hän selittää jotenkin tähän tapaan: Jos omaamme erityisen hienon fiktion, niin se on oikea. Muutoin meillä ei olisi sitä.

⁴Descartes on subjektivistinen. Subjektivismiin mukaan ihmisen käsitys objektiivisista, aineellisista esineistä tai häntä ympäröivästä maailmasta on jotakin pelkäämistä subjektiivista eikä esineiden tai ulkomaailman määräämistä. On tehty kaikki ajateltavissa olevat yritykset, jotta ihmiset saataisiin uskomaan, etteivät he näe, mitä he näkevät. On esimerkiksi väitetty, ettei esineitä ehkä laisinkaan ole; että niitä ehkä on, mutta me emme voi todistaa tai selittää niiden olemassaoloa; että esineet ovat ehkä jotakin muuta kuin minkäläisiä me ne käsitämme, että ne ovat pelkäämistä kuvia omassa tajunnassamme. Tämä ajatusharha alkoi Descarteesta. Erityisesti Hume, Kant ja Fichte ovat olleet kekseliäitä yrittäessään loogisesti todistaa subjektivistien epäilyä objektiivisen ulkomaailman olemassaolosta oikeaksi. Onneksi kaikki senkaltaiset yritykset on kuitenkin voitu todistaa kohtuuttomiksi. Terveen järjen käsitys on päässyt voitolle, mikä edempänä selitetään. Ulkomaailman käsittäminen vaatii objektiivista tajuntaa. Emme voi tietää mitään siitä, mitä emme voi objektiivisesti tajuta. Ylifyysisen objektiivisen todellisuuden käsittäminen vaatii siten ylifyysisistä objektiivista tajuntaa.

⁵Descartes omaksui nimityksen substanssi skolastikoilta. He olivat oppineet tuntemaan käsitteen henki-aine sellaisena, kuin se esiintyi persialaisessa uskonnossa. Henki edusti valoa ja hyvyyttä, aine pimeyttä ja pahaa. Niin ollen "aine" oli julistettu pannaan ja poistettu spekulatiosta. Se korvattiin hyvin epäselvällä nimityksellä substanssi, jolla tarkoitettiin jotakin selittämätöntä, jonka katsottiin piilevän asioiden ominaisuuksien takana. Käyttämällä substanssia aineen sijaan Descartes välttyi vaaralta joutua syytetyksi pimeyden voimien kanssa liitossa olemisesta.

⁶Kaikki koostuu substanssista, joka on sitä, mikä on kaikesta muusta riippumatonta. Jumala on "absoluuttinen substanssi". Ihminen on suhteellinen, mikä tarkoittaa, että hän koostuu kahdesta substanssista: kehosta, joka on aineellista substanssia, ja sielusta, joka on aineetonta substanssia.

⁷Itse asiassa nämä ovat vain uusia nimityksiä Krysippoksen käsitteille keho ja sielu. Hänen mukaan keho on näkyvää ainetta ja sielu useimmille näkymätöntä ainetta. Fiktio aineettomasta substanssista oli ratkaiseva muutos huonompaan suuntaan, koska siinä piilee ristiriitä. "Substanssi" on vain toinen sana aineelle.

⁸Koska substanssi erotukseksi aineesta ei saanut koostua atomeista, hänen oli keksittävä keino kuvailla asia toisella tavalla. Keho sai koostua ulottuvuudesta ja sielu ajattelusta. Sillä tavalla objektiivisista käsitteistä tehtiin subjektiivisia. Samankaltaisilla nikseillä subjektivoitiin myöhemmin kaikki objektiiviset käsitteet, kunnes kaikesta tuli subjektiivista.

⁹Sitten oli selvitetävä kehon ja sielun välinen suhde. Se oli näennäisongelma, joka aiheutti loputonta päänvaivaa ja antoi aihetta mitä mielikuvituksellisimpiin kohtuuttomuuksiin. Kehon ja sielun vuorovaikutus välittyi Descartesin mukaan erityisten elonhenkien kautta. Toiset olivat sitä mieltä, että jumaluus puuttui jokaiseen erityistapaukseen ja järjesti asiat kaikkien mieliksi. Ja muutamat arvelivat, että tämän pysyvän ihmeen jumala oli kerran lopullisesti säätänyt.

5.19 Hobbes

¹Hobbes lähti skolastiikasta, mutta omaksui filosofiaansa ajatuksenkulkuja sofisteilta ja fyysikoilta. Seuraavia hänen lausunnoistaan voidaan pitää esoteerisina.

²Kaikki ulkoinen todellisuus on aineellista. Myös sielu on aineellinen, vaikka aivan liian hienoa ainelajia ollakseen havaittava. Kaikki liike edellyttää ainetta. Sielun ilmauksia ovat paitsi subjektiiviset mietteet myös liikkeet aineessa. Esoteriikka on samaa mieltä siinä, että aivojen ajatusassosiaatioita vastaavat aivosolujen fysiologiset toiminnot. Mutta se korostaa myös, että pelkkä aivosubstanssi ei riitä. Mentaalista tajuntaa vastaa, kuten kaikkia muita tajunnan päälajeja, oma ainelajinsa.

³Hobbes lausuu esoteerisen selviön sanoessaan, että tiede on vaikutusten johtamista syistä ja syiden johtamista vaikutuksista. Huolimatta muutoin hyvin epäselvästä, atomiteoriaa vaille olevasta fysikalismistaan, Hobbes myötävaikuttanut määritelmällään fysikalistisen maailmankäsityksen vakiinnuttamiseen Englannissa.

⁴On ilmeistä, että fysikalistien käsityksellä on huomattava yliote kaikkiin muihin filosofisiin teorioihin nähden. He voivat tutkia objektiivisesti ainakin yhtä maailmaa, nimittäin fyysistä. Siten he säilyttävät terveen järkensä. He eivät kiellä ulkomaailman olemassaoloa. Mikä on ristiriidassa terveen järjen kanssa (tosiasioita toteavan tajun kanssa), ei voi olla yhtäpitävää todellisuuden kanssa. Tämä on myös esoteerinen selviö. Terve järki turvautuu objektiiviseen todellisuuteen.

⁵Epikuroksen alkukantainen atomiteoria jäi yleisesti katsoen vallitsevaksi fysikalistien piirissä. Sen jälkeen kun sähkö oli keksitty, selitettiin atomien liikkeet sähkömagneettisten voimien aiheuttamiksi. Teoria hylättiin vasta 1900-luvulla, kun ydinfysiikka aloitti nk. atominsärkemisensä. Nämä kokeilut kumosivat dogmin "aineen häviämättömyydestä". Esoteriikan mukaan vain ikiatomit ovat häviämättömiä. Kaikki koostettu aine voidaan hajottaa. Yrityksissään tutkia aineen rakennetta ydinfysiikka ei ole kuitenkaan yltänyt fyysiseen atomiin. Jo paljon ennen kuin tutkijat tulevat löytämään fyysisen atomin, on aine jopa vahvimmissa mikroskoopeissa näkymätöntä. Aine näyttää "hajoavan tyhjiin". Tämä on tietenkin herättänyt olettamaan, että "aine hajoaa energiaksi". Ei ole olemassa aineesta vapaata energiaa. Energia on ainetta, "voimapiste"-virtoja. Mitä korkeampaan ainelajiin molekyyli kuuluu, sitä pienempi sen ainepitoisuus on ja sitä suurempi sen tehovoimaa. Ja kerran tulevaisuudessa, kun on mahdollista särkeä fyysinen atomi, saadaan uusi aineen päälaji, joka kuuluu useimpien pääsemättömissä olevaan emotionaalimaailmaan.

5.20 Spinoza

¹Spinoza lähti Descarteesta. Tältä hän omaksui nimitykset substanssi, ulottuvuus ja ajattelu. Mutta hän paransi teoriaa tekemällä kahdesta substanssista yhden. Tämä substanssi sai sen sijaan kaksi perusominaisuutta: ulottuvuus ja ajattelu (eli keho ja sielu: aine ja tajunta). Hän määritteli substanssin "siksi, joka on itsessään ja käsitetään itsensä kautta". Jumala eli substanssi eli luonto on sekä järki että luonnonlaki, sekä muovaava prinssiippi että mekaaninen välttämättömyys. Jumalassa elämme, liikumme ja olemme. Hyvä on myönteistä, paha kielteistä.

²On lisättävä, että esoteriikassa sielulla on kaksoismerkitys. Sillä tarkoitetaan tajuntaa aineen ominaisuutena ja myös monadin tietynlaista aineverhoa.

³Jos ainetta ja tajuntaa pidetään kahtena eri substanssina Descarteen mukaan tai yhtenä, kaksi attribuuttia omaavana substanssina Spinozan mukaan, ovat aine ja tajunta sittenkin kaksi eri prinssiippiä, kaksi eri aspektia. Näitä kahta eri aspektia ei voi samastaa tai rinnastaa. Tällä tavalla saatu "monismi" on pelkkää sanaleikkiä. Ainetta ei voi johtaa tajunnasta eikä tajuntaa aineesta. Ja se, mitä ei voi selittää jonkun toisen avulla on itse alkuperäinen, itsensä aihe ja syy. Tajunta on yhtä absoluuttinen kuin ainekin.

⁴Spinozalle aine ja tajunta olivat saman todellisuuden eri puolia. Sillä tavalla hän purki näennäisongelman jostakin erityisestä vuorovaikutuksesta kehon ja sielun välillä.

⁵Psykofyysinen rinnakkaisuus riistää sekä aineelta että tajunnalta kaiken itsenäisyyden. Se ei myöskään voi selittää liikettä (voimaa, energiaa, ominaisliikettä, tahtoa). Tajunta ilman liikettä on passiivinen. On alati käynyt ilmi, että yhtäkään todellisuuden aspektia ei voi jättää pois tai selittää

olemattomaksi ilman, että tulos on epäselvä, ristiriitainen ja harhaanjohtava.

⁶Toinen ongelma, jota filosofit yrittävät turhaan ratkaista, on suhde vapauden ja välttämättömyyden, vapauden ja lain välillä. Spinoza pääsee niin lähelle ratkaisua kuin spekulatiolle on mahdollista. Niin ulkoisessa objektiivisessa kuin sisäisessä subjektiivisessa todellisuudessaakin hallitsee lainalainen järjestys. Kaikki tapahtumainkulku etenee yhdenmukaisesti tähän kuuluvien lakien kanssa. Ihminen on epävapaa siinä suhteessa, että hänen toimintaansa määrävät aina vaikuttimet ja lähinnä vahvin vaikutin. Hän voi vapautua pyrkimällä tekemään minkä vaikuttimen tahansa vahvimaksi vaikuttimeksi. On kuitenkin osoittautunut, että useimmat vaikuttimet ovat alitajuisissa komplekseissa, jotka tuovat itseään tahattomasti ja spontaanisti esille.

⁷Spinoza yritti turhaan ratkaista pääongelmaansa, tapahtumainkulun mekaanisten ja finaalisten syiden ristiriitaisuutta.

5.21 Leibniz

¹Vihittynä rosenkreuzilaisena Leibniz oli mm. saanut oppia, että olemassaololla on kolme samanarvoista ja erottamatonta aspektia: aine, liike ja tajunta, että koko kosmos on koostunut ikiatomeista (monadeista), että monadit ovat ainoat häviämättömät maailmankaikkeudessa, että kaikki ainemuodot hajoavat täytettyään tehtävänsä, että luonnonmuodot muodostavat nousevan sarjan yhä korkeammanlaatuista elämää, että monadit kehittyvät (hankkivat kyvyn tajuta yhä korkeammanlaatuisia värähtelyjä yhä korkeammassa ainelajeissa) sen jälkeen, kun ne kerran on herätetty tajuntaan niiden sisältyessä verhoihin ja muodostaessa verhoja korkeammalla kehitystasolla oleville monadeille.

²Tietenkään hän ei saanut eikä uskaltanut esittää asiaa tällä tavalla täysin valmistautumattomille ja ymmärtämättömille aikalaisilleen. Niinpä hänen oli jollakin tavalla viitattava totuuteen. Kaiken hänen tähän haaskaamansa vaivannäön ja terävä-älyisyyden tuloksena oli vain kokoelma mielettömyyksiä. Esoteerisista asioista ei tule käsitettäviä eksoteeristen kiertoilmausten avulla eikä vallitseviin fiktioihin mukauttamalla.

³Descarteelta Leibniz omaksui fiktion aineettomasta substanssista monadin olennaiseksi määreeksi. Kuten on jo huomautettu, ei substanssi voi olla aineeton, koska substanssi ei voi olla muuta kuin ainetta. Itse asiassa häneen vaikutti tässä suhteessa hänen esoteerinen tietonsa korkeammanlaatuisista aineista.

⁴Hän sotkeutui ristiriitoihin kieltäessään fyysisen ulkomaailman olemassaolon (Berkeleyyn tavoin), mutta korostaessaan tästä huolimatta, että tilalla, ajalla, aineella ja liikkeellä oli suhteellinen olemassaolo, joskaan ei ehdotonta olemassaoloa. Erittelemättä lähemmin, mitä ehdottomalla ja suhteellisella kussakin erityistapauksessa tarkoitetaan, on tuonkaltainen jako täydellisen mielivaltaisen ja mitäänsanomaton.

⁵Leibniz oli matemaatikko ja hänestä tuli omien matemaattisten käsitteidensä uhri. Hän oletti, että atomi on jaollinen "loputtomiin". Koska aineellisen jaollisuuden täytyy olla rajallinen, täytyy monadin, joka on jakautumaton, olla "aineeton". Se oli vain matemaattinen voimapiste. (Esoteerinen määritelmä kuuluu: Ikiatomi on ikiaineen ja yksilöllisen tajunnan pienin mahdollinen kiintopiste.) Sillä tavoin hän oli riistänyt itseltään mahdollisuuden selittää ulkomaailman olemassaoloa, koska ei edes loputon määrä mitättömyyksiä voi koskaan muodostaa pienintäkään aineellista suuretta.

⁶Kehon ja sielun välisen suhteen selittämisen hankaluus johti Leibnizin laatimaan järjettömän fiktion "ennalta määrätystä harmoniasta". Tähän rakennelmaan sisältyy useita ideoita ilman lähempää yhteyttä toisiinsa: lainmukaisuus, ennaltamääräytyminen, analooginen vastaavuus, yksilöllinen omalaatu, kaiken ykseys, tarkoituksenmukaisuus, kehitys. Jumala on kerran lopullisesti säättänyt suhteen ei ainoastaan kehon ja sielun vaan myös kaikkien monadien keskinäisten aistimusten välillä. Kehot toimivat niin kuin niillä ei olisi tajuntaa ja tajunta niin

kuin sillä ei olisi kehoa ja molemmat toimivat niin kuin ne vaikuttaisivat toisiinsa. Monadit eivät tarvitse ulkomaailmaa tai toisiaan kehittyäkseen, vaan kaikki käy yhteisen kellokoneiston tavoin monadien sieluissa.

⁷On alinomaan ihmeteltävä sitä suunnatonta terävä-älyisyyden ja syvämietteisyyden määrää, jonka filosofit kykenevät tuhlaamaan laatiessaan mielettömyyden toisensa jälkeen. Siten saavat sanamuotonsa näennäisongelmien näennäisratkaisut sellaisella taivuttelukyvällä, että filosofisesti kouluttamaton vakuuttuu aina siitä, että filosofi, jonka hän on valinnut todellisuuden tulkitsijakseen, on todella löytänyt "viisasten kiven". Kouluttamattoman ei ole helppo pitää puoliaan terävä-älyisen ajattelijan ylivoimaista todistelua vastaan. Kaikki suurten opettajien oppilaat ovat osoituksena siitä, kuinka helposti nk. sivistyneet joutuvat etevän hengen uhriksi. Erityisen ilmeiseksi tämä käy silloin, kun näyttäytyy joku "muotifilosofi", joka tekee yhteenvedon aikansa mielipiteistä tai lausuu sellaista, minkä useimmat ihmiset ovat valmiita hyväksymään. Ilman todellisuustietoa filosofit sortuvat avuttomasti jokaiseen uuteen päähänpistoon. On päädyttävä ajattelemaan, että filosofia ei ole todellisuuden käsittämistä vaan kyvyttömyyttä erottaa fiktioita ja aivan erityisesti omatekoisia fiktioita.

⁸Tässä yhteydessä voidaan tehdä myös toinen huomio, nimittäin, kuinka silmiinpistävän helppoa näyttää olevan päähänpintymän tekeminen mitä mielettömintä fiktiota tarpeeksi usein toistamalla. On myös todettava, että ihmisten on äärettömän vaikea vapautua kerran oppimistaan harhakuvitelmissa. Bacon oli myös sitä mieltä, että filosofikouluissa oppilaat oppivat "uskomaan". Ja monet ovatkin siinä määrin fiktiojärjestelmiinsä rakastuneita, etteivät he tahdo tietää todellisuudesta. Kaikki filosofia on ollut subjektivistista: mielikuvituksen spekulatiota yleensä tai yksipuolista lähtemistä yksinomaan tajunnan aspektista.

5.22 TOINEN SUBJEKTIVISTINEN KAUSI

¹Bacon oli hajottanut skolastisen järjestelmän kaikkien ennakkoluulottomien ja terävä-älyisten ajattelijoiden onneksi. Monet olivat yrittäneet esittää uusia järjestelmiä. Niistä ei ollut juuri mihinkään. Voltaire saattoikin täydellä syyllä julistaa: "Oi, metafysiikka, sinun kanssasi emme ole päässeet pitemmälle druidien ajan jälkeen." (Filosofit ovat sen sijaan takautuneet. Viime aikoina he ovat pyrkineet suorastaan luopumaan perinnöstään.) Epikuroksen fysikalismi Hobbesin esityksen mukaan oli vallannut yhä enemmän alaa luonnontutkijoiden ja objektivistien keskuudessa. Mitä muutakaan olisi voinut tapahtua?

²Vain objektiivinen taju antaa objektiivisia tosiasioita ulkoisesta, aineellisesta todellisuudesta. Ilman korkeampaa objektiivista tajuntaa yksilö on rajoittunut fyysiseen maailmaan, jolloin ei voi syntyä "metafysiikkaa" (oppia ylifyysisestä todellisuudesta). Normaali-filosofilla on vain kolme mahdollisuutta: joko hyväksyä perinteellinen teologia tai auktoritatiivinen esoteriikka tai jatkaa spekulatiivista fikcionalismia.

³Kun objektiivisen aineellisen todellisuuden tutkiminen objektiivisen tajun avulla näytti mahdottomalta, kävi esillä ajatus yrittää tutkia tajunnan maailmaa subjektiivisen järjen avulla. Ja siitä alkaa tietoteoreettinen spekulatio. Tajunnan tutkimisen toive valtaa monien mielet sen jälkeen, kun he ovat huomanneet tajunnan olemassaolon, aavistamatta, mihin ryhtyvät. Helpompaa olisi uida Atlantin yli. Tajunnan aspektille kokonaan omistautuvat menettävät yhteyden aineaspektiin ja siten myös välttämättömän totuuden kriteerin, joka asettaa rajan vallattomalle mielikuvitukselle. Jokainen yritys jaotella tajuntaa muutoin kuin aineen avulla on tuomittu epäonnistumaan.

⁴Englantilaisten subjektivistien, Locken ja Humen, pääongelmana oli, kuinka saamme tietoa ulkomaailmasta. Heidän lähtökohtanaan olleet aistimukset olivat ainoa lähde kaikkeen tietoon. (Tästä johtuu todellisuuden jako "aistimaailmaan" = fyysiseen maailmaan ja "henkimaailmaan" = ylifyysisiin maailmoihin.) On kuitenkin osoittautunut, että jos tarpeeksi kauan tuijotetaan ainoastaan aistimuksiin, nähdään lopulta vain ne, niin kuin ne olisivat oma alkuperänsä eikä

objektiivinen käsitys ulkomaailman objekteista aiheutunutkaan (huom!) eikä määräytyntykään aineellisista esineistä. Subjektivistit päätyvät ajattelemaan, että he voivat tajuta vain aistimukset esineistä, mutta eivät itse esineitä. Myöhemmän ajan nk. positivistit ovat vieneet ajatuksen vielä pitemmälle sanoen, että loogisesti katsoen ulkoiset aineelliset esineet ovat aistimuksia, koska voimme olla tietoisia vain aistimuksista.

⁵Kohtuuttomuus, jonka mukaan fyysisen organismimme aistimukset olisivat raaka-aineena kaikenlaiselle tajunnalle - haluille, tunteille, ajatuksille, intuitioille, tahdonilmaisuille - kuuluu myös näihin mielikuvituksellisiin fiktioihin. Esoteerikolla on muita tapoja tajuta aineellinen todellisuus kuin fyysisten aistinelinten kautta.

⁶Kolmesta subjektivistista, Locke, Berkeley ja Hume, ainoastaan Berkeley on ehdottomassa subjektivismissaan suorastaan kieltänyt aineellisen ulkomaailman objektiivisen olemassaolon. Aine oli Lockelle vielä olemassa, vaikka sen tajuaminen oli epätäydellistä. Hume katsoi, että ulkomaailma saattoi olla olemassa, mutta me emme voineet "todistaa" sitä. Ja mitään ei voitu varmuudella tietää siitä, mitä ei voitu todistaa. Ihmiskunnan yhteiset, yleispätevät kokemukset eivät ilmeisesti olleet ratkaisevia.

5.23 Locke

¹Locke katsoi täydellä syyllä, että edellisten filosofien tekemät yritykset selittää todellisuutta olivat epätydyttäviä. Hänen mieleensä juolahti silloin, että pitäisi tutkia, oliko järjellämme edellytyksiä ratkaista filosofiset ongelmat. Ensiksi pitäisi määrätä tiedon mahdollisuudet ja rajat.

²Tämä yritys oli tuomittu epäonnistumaan, niin kuin sofisteillekin jo oli käynyt. Aloite oli johtava uusiin näennäisongelmiin. Terve järki sanoo, että meillä voi olla tietoa vain siitä, minkä olemme kokeneet ja muokanneet. Mahdollisuutemme hankkia tietoa näyttäytyy tutkimustuloksissa: oikeissa ennusteissa ja teknisessä sovellutuksessa. Ne ovat myös todiste tiedon oikeellisuudesta.

³Descartesin mukaan ihmisen ideat olivat joko synnynnäisiä tai objektiivisella tajulla (aistimuksilla) hankittuja tai omatekoisia subjektiivisen järjen muokatessa tajun sisältöä. Locke kiisti synnynnäisten ideoiden mahdollisuuden. Lapsen sielu oli alun pitäen kuin kirjoittamaton lehti. Järki saa kaiken tietämyksensä tajun objektiivisista elämyksistä.

⁴Terve järki on tietysti sitä mieltä, että koska me opimme tuntemaan fyysisten esineiden ominaisuudet objektiivisen tajun avulla, ei olisi mitään aihetta kieltää esineiltä tiettyjä ominaisuuksia. Mutta koska Locke kiehoi idea, jonka mukaan saamme kaiken tiedon "aisteista" ja kaikki vaikuttaa siis olevan aistimuksia, ja koska hän ei kyennyt selittämään tiettyjä näistä aistimuksista (ääniä, tuoksuja, värejä), hän turvautui arvailemaan, että tietyt ominaisuudet olivat ainoastaan subjektiivisia eivätkä samanaikaisesti objektiivisia käsityksiä. Hän oivalsi kuitenkin, että ulkomaailma oli olemassa. Voimme tehdä täsmällisiä laskelmia auringon- ja kuunpimennyksistä ja ennustaa aika paljon muutakin. On mahdotonta, että tämä kaikki johtuu pelkästään sattumista. Esineiden täytyy olla olemassa, mutta luultavasti emme voi tietää niistä enempää kuin sen, mitä voimme mitata ja punnita.

⁵Locke ryhtyi sen tähden täysin mielivaltaisesti ja filosofialle kohtalokkain seurauksin jakamaan esineiden ominaisuuksia primaarisiin ja sekundaarisiin. Primaariset ominaisuudet hän antoi esineille. Sekundaariset hän kielsi niiltä. Primaarisiin eli kvantitatiivisiin ominaisuuksiin, jotka jokainen saattoi mitata, punnita ja laskea, kuuluivat muoto, kiinteys, paino, liike ja lukumäärä. Sekundaarisiin eli kvalitatiivisiin ominaisuuksiin kuuluivat ääni, väri, tuoksu, lämpö, kylmyys jne. Siten nämä kvalitatiiviset ominaisuudet olisivat meissä vain subjektiivisia aistimuksia, jotka me annamme esineille.

⁶Kieltämällä esineiltä tietyt ominaisuudet Locke riisti itseltään tärkeimmän todisteen yrittäessään pelastaa ulkomaailman olemassaolon. Itse aiheuttamassaan avuttomuudessa hän keksi selityksen, että olisi terveen järjen vastaista uskoa, että maailma ei olisi sellainen, jollaisena sen

aisteillamme käsitämme. Nimenomaan tätä omaa tervettä järkeään hän oli epäillyt ominaisuuksia jakaessaan.

⁷Esoteriikka ei myöskään myönnä mitään synnynnäisiä ideoita. Mutta monadi säilyttää alitajunnassaan piilevän muiston edellisissä olemassaoloissa kokemastaan. Kun uudessa elämässä pääsemme kosketukseen samantapaisten objektiivisten tai subjektiivisten ilmiöiden kanssa, muistuvat saamamme kokemukset uudelleen mieleemme, varsinkin, jos nämä on muokattu tiedoksi, ominaisuudeksi tai kyvyksi. Ilman uutta kosketusta vanha tieto jää piileväksi. Meidän vaikeutenamme on tietää, mitä kokemuksia olemme aiemmin saaneet. Osittain tämä ilmenee kuitenkin asioista, jotka tunnemme, käsitämme ja ymmärrämme välittömästi uudelleen, tai jotka meidän on helppo hallita, olkoonpa kyseessä teologiset, filosofiset jne. järjestelmät tai mikä tahansa lahjakkuus.

5.24 Berkeley

¹Sen jälkeen kun aineelta oli alettu riistää tiettyjä sen ominaisuuksista, vaati "looginen johdonmukaisuus", että siltä riistettäisiin kaikki ominaisuudet. Loogikko oli nimeltään Berkeley ja hän oli myös piispa. Hän oli sitä mieltä, ettemme koskaan aisti muuta kuin omia aistimuksiamme. Esineet kaikkine ominaisuuksineen ovat vain nippu aistimuksia, jotka pysyvät koossa sielussa. Mielikuvat eivät ole objektiivisiä käsityksiä, eivätkä ulkopuolellamme olevien esineiden jäljennöksiä, vaan toisten ideoiden jäljennöksiä. Olemassaolo on samaa kuin jonkun havaitsemana oleminen. Mitään ulkomaailmaa ei ole. Maailmankaikkeus sisältöineen on vain jumalan tajunnassa, ja jumalan ajatukset koemme objektiivisena todellisuutena.

²Toista jotakin ajatusta kyllin kauan ja siitä tulee lopulta hävittämätön. Useimmat filosofit ovat todisteena tästä. On hyvin helppoa kuvitella, että kaikki on kuvittelua.

³Subjektivistit, jotka nyt kerran ovat auttamattomasti tylsistyneet terveen järkensä, ovat tehneet kaksi epätoivoista yritystä pelastuakseen itse aiheuttamastaan avuttomuudesta. Heidän täytyy turvautua joko jumalan ajatukseen tai jonkun toisen tajuntaan löytääkseen syyn omalle käsitykselleen maailmankaikkeudesta. Niinpä muutamat ajattelevat, että niin kauan kuin maapallollamme on yksikin eläin, joka voi tarkkailla maailmankaikkeutta, on maailmankaikkeus olemassa. Mutta kun tämä viimeinenkin tajunta on sammunut, on subjektiivinen maailmankaikkeus hävinnyt. Mitään objektiivista maailmankaikkeuttahan ei ole koskaan ollutkaan.

⁴Tuollaiset keksinnöt eivät ole mitään selityksiä vaan järjen kuolonhyppyjä haaveilujen maailmaan. Mutta filosofit ovat luulleet voivansa selittää kaiken sepittämällä fiktioita.

⁵Kyseinen subjektivismi perustuu usein tiedostamattomalle kehäajattelulle, jonka mukaan kuvitelmat ovat aivojen tuote ja aivot ovat kuvitelmien tuote. Subjektivistit ovat tuolloin onnistuneet eliminoimaan tiedon, että aivot ovat objektiivinen, aineellinen ilmiö ja mielikuva aivoista on tajun objektiivinen käsitys. Subjektivismi ei voi selittää, kuinka tieto aineellisesta ulkomaailmasta on mahdollista.

⁶Fyysis-eetterinen objektiivinen tajunta toteaa, että fyysinen esine, esim. kivi, koostuu herkeämättä liikkeellä olevista hiukkasista. Rikkiviisuus, joka ei voi koskaan sallia tämän olla tätä, vaan jonka on aina tehtävä tästä jotakin muuta, sanoo, että käsityksemme kivistä on virheelinen. Juuri tässä subjektivismi erehtyy. Kivi on kivi sellaisena kuin sen tajuumme fyysisen tajumme avulla "näkyvässä" maailmassa. Fyysisellä todellisuuskäsityksellä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että kivi tajutaan toisella tavalla toisessa maailmassa, kymmenellä eri tavalla kymmenessä eri maailmassa. "Atomitutkijat" eivät tiedä, että he ovat onnistuneet tunkeutumaan uuteen maailmaan: "eetterimaailmaan".

5.25 Hume

¹Eräs tapa kumota jokin käsitys on osoittaa seurausten mielettömyys. Tämän palveluksen Hume teki filosofialle. Hän kumosi subjektivismin purkamalla sekä tietosubjektin (sielun, minän)

että tieto-objektin (ulkomaailman aineellisine sisältöineen). Kaikki tyynni oli pelkkiä tarkoituksettomia aistimuksia.

²Humen mukaan kaikki kuvitelmamme ovat lähtöisin aistimuksista. Jokainen erityinen osa koostuneessa kuvitelmassa johtuu havainnoista. Emme voi "päästä" subjektista objektiin, subjektiivisesta tajunnasta objektiiviseen todellisuuteen, emmekä voi edes todistaa, että ulkomaailma on olemassa. Kaikki tyynni on oman järkemme sommittelemia, erilaatuisista aistimuksista koostuvia kuvitelmia (ideoita). Hume on vakuuttavasti tehnyt selväksi, että subjektivismiin täytyy johtaa skeptisismiin.

³Ei voi myöskään olla olemassa mitään minää, mitään yhtenäistä sielua. Tajunnastamme löydämme vain erilaisia aistimusnippuja. "Sielu" on nimitys ajatusyhtymien sarjalle.

⁴Hume kiisti myös syyn ja vaikutuksen lain pätevyuden. Luonnonlait ovat totunnaisten havaintojen tulosta. Toteamme tapahtumisen ja jaamme sen aiempaan osaan, jota kutsumme syyksi ja myöhempään osaan, jota kutsumme vaikutukseksi. Olemme aina nähneet vain näiden seuraavan toisiaan ja oletamme, että niiden täytyy aina tehdä niin. Syykäsitteen johdamme subjektiivisesta assosiaatiopakosta.

⁵Hume ei kyennyt toteamaan mitään eroa aikayhteyden ja syy-yhteyden välillä. Hänellä ei ollut samaa kokemusta kuin tutkijalla, joka laboratoriossaan itse määrää aikajärjestyksen (syyn) ja vieläpä erehtymättömällä varmuudella ennustaa vaikutuksen jokaisessa erityisessä tapauksessa. Hume ei oivaltanut, että olemassaolon lainmukaisuus on välttämättömyys, koska muuten kosmos olisi kaaos. Toistaiseksi ei ole löydetty yhtään poikkeusta todetun luonnonlain suhteen, on vain todettu, ettei luonnonlailla ole ollut tietämättömyyden olettamaa yleistä merkitystä.

⁶Hume oli täydellinen analyytikko vailla synteetin kykyä. Hänen älyllinen likinäköisyytensä teki hänestä voittamattoman, kun oli kyseessä puutteiden osoittaminen johtopäätöksissä, mutta esti häntä havaitsemasta periaatteita ja järjestelmää omassa ajattelussaan. Aivan yksinkertaisesti hän lähti filosofisesta uskomuksesta, että mitä formaalinen logiikka ei voi todistaa, sitä voidaan aina epäillä. Aitona loogikkona hän uskoi enemmän logiikkaansa kuin kokemuksiinsa, luotti enemmän subjektiiviseen järkeensä kuin objektiiviseen tajuunsa. Lukemattomien yksilöiden lukemattomat yhtäpitävät lausumat eivät merkinneet hänelle mitään. Hän saattoi kieltää kaiken, mitä hänen nähdäkseen ei voitu loogisesti todistaa.

⁷Tämänkaltaisen filosofisen taikauskoisuuden vastakohtaksi esoteriikka esittää peruslauseen, että subjektiivisen järjen todistelut ovat fiktioita, jos ne ovat ristiriidassa objektiivisen tajun todisteiden kanssa.

⁸Taju kokee aineellisen todellisuuden suoraan ja välittömästi. Se samastuu huomioimaansa kohteeseen identtiteetin lain ja identifikaation lain mukaan: minä koen tämän. Subjektivistien väite, että tajunnasta ei voi "päästä" aineelliseen kohteeseen, on tyypillinen filosofinen fiktiorakennelma, joka kuulostaa uskottavalta ja on lamauttanut ajattelua ollen kuitenkin helposti kumottavissa. Kyseessä ei suinkaan ole "pääseminen" jostakin peilikuvasta kohteeseen. Välitön kohteen käsittäminen on tulkittu kohteesta riippumattomaksi kuvitelmaksi, eikä itse kohteeksi. Muistikuva ei ole kohde. Havainto ei ole mikään kohteen peilikuva, vaan käsitys todellisesta kohteesta. Elämys kohteesta ei ole mikään mielivaltainen subjektiivinen käsitys, vaan objektiivinen käsitys kohteesta sen tajunnasta riippumattomassa esineellisyydessä. Subjektivistinen ajatuksenjuoksu on kokonaisuudessaan sekä tautologiaa että loogista regressiä ollen siten loogisesti mielettömiä. Tautologia: tajunnan on kuviteltava omaa mielikuvitustaan käyttäen se, mitä se kuvittelee. Regressi: kuvitelman täytyy aina olla kuvitelma jostakin, se on kuvitelma kuvitelmasta, joka vuorostaan on kuvitelma kuvitelmasta jne. loputtomiin. Subjektivismi on täten loogisesti kumottu, mitä myöhemmät filosofit (Russell ym.) eivät ole vielä käsittäneet.

⁹Jos esineet eivät olisi tiedon perusta, niin tajunta ei voisi erottaa objektiivista ilmiötä mielikuvituksen tuotteesta, eikä huomioisi lainkaan mitään objektiivista. Tajun objektiivinen

tietoisuus on tietoa, koska objektiivinen tajunta käsittää jotakin, joka on tajunnasta riippumatonta, jota sitoo jokin tajunnalle ulkoinen asia.

¹⁰Taju on objektiivinen tajunta. Järki on subjektiivinen tajunta. Tämä on näiden sanojen alkuperäinen merkitys. Taju on välitön, suora, harkitsematon elämys todellisuudesta. Subjektivistien yritys selittää tätä psykologisesti on epäloogista ja harhaanjohtavaa, loogisen ja psykologisen ongelman keskenään sekoittamista. Järki on väline tajun sisällön muokkaamista varten. Järki saa kaiken todellisuus- ja tietoaaineistonsa tajulta. Jälkitutkimuksen kautta taju on aina oikeassa. Erehdyksemme alkavat epäilystämme tajun oikeellisuuden suhteen, järkemme virheellisestä muokkaustavasta, hypoteeseista ja muunlaisista arvailuista.

5.26 REVOLUUTIOFILOSOFIA

¹Skolastiikan jälkeisen filosofian oikein ymmärtämiseksi on oltava täysin selvillä niistä sietämättömistä olosuhteista, joissa se syntyi. Useimmissa maissa täydellinen sananvapaus tuli mahdolliseksi vasta myöhään 1800-luvulla (noin v. 1880). Kirkko hallitsi dogmatismillaan ja kiihkomielisyydellään paitsi valtiota, joka asetti virkamiehiä ja opettajia, myös raivoisan aggressiivista yleistä mielipidettä. Kirkko (Voltaire'lla oli riittävä syy tunnussanalleen: Musertakaa tuo hirviö!) valvoi huolellisesti, etteivät mitkään uudet aatteet valtaisi alaa. Kirkon auktoriteeteille jatkuvasti kumarrellen ja teologisen tyrannian dogmijärjestelmille lojaliteettia hartaasti vakuuttaen filosofien oli kohdeltava uusia aatteita paholaisen pimentämän järjen harhoina, jotka mainittiin vain siksi, että ne voitaisiin tehokkaasti todistaa vääriksi. Tavallinen tempu oli liioitella satiirin avulla niin, että menetelmästä tietoisesta älymystön täytyi oivaltaa, että oikea merkitys oli sanotun suoranainen vastakohta. "Suuri Kant" oli esimerkkinä siitä, kuinka jopa karkein satiiri saattoi mennä jälkeäkään jättämättä ohi. Kykenemättömänä huomaamaan salaista varausta, hän torjui Locken filosofian kokonaisuudessaan yksinkertaisella viittauksella siihen, että Locke osoitettuaan, että emme voi tietää mitään näkymättömästä, selitti, että jumalan olemassaolo voitiin todistaa matemaattisen todistuksen ilmeisyydellä. Kant ei aavistanut, että hän menetti loistavan tilaisuuden parantaa satiiria huomautuksella, mikä suuri menetys olikaan ihmiskunnalle se, että Locke laiminlöi tämän todistuksen esittämisen. Seuraava Locken suosijan, lordi Shaftesburyn, lausunto todistaa, kuinka varovaisia filosofien täytyi olla. Muuan nainen oli sattunut kuulemaan erään lordin lausunnoista, että "kaikkina aikoina on kaikilla viisailta miehillä ollut sama uskonto" ja tahtoi tietää, "mikä uskonto se oli". "Madame, sitä viisaat eivät koskaan kerro", vastasi lordi. He tiesivät, mitä heidän rauhaansa sopi. Lisättäköön muuten, että totuus on aina ollut ahtaalla.

²Mitä tulee kysymykseen dogmaattisesta suvaitsemattomuudesta, olkoon paikallaan mainita muutama sana myös viime aikojen olosuhteista. Tieteellistä auktoriteettia edustavat yleensä yliopiston professorit, jotka vahvistavat päivän dogmit ja määräävät, mikä on totta ja mikä väärin. Tutkimuksen uranuurtajat, jotka eivät vielä ole vallanneet professuuria ja uskaltavat olla aikaansa edellä, niin kaukana edellä, että hitaasti jäljessä laahaava akateeminen mielipide ei ehdi mukaan, tullaan julistamaan epäpäteviksi ja heidät tapetaan vaitiololla, jos he uskaltavat vastustaa vallitsevia käsityksiä. Aika yleinen oivallus on, että tämä on vaikuttanut ehkäisevästi kehitykseen.

³Myös perustuslaissa taatulla sananvapaudella on vaaransa. Arvostelukyvyn puute ja tunnesyiden sokeuttava voima yhdistyneenä itsekkäisiin niin yksityis- kuin luokkaetuihinkin vaikuttavat siihen, että joukko voidaan taivutella uskomaan mitä tahansa, aina vallanhaluisten kansankiihottajien tahdon mukaan. Propagandan käynnistämällä psykooseilla on huomattavan tyhmentävä vaikutus, minkä fasismi, natsismi ja bolsevismi ovat miljoonakertaisesti todistaneet. Kaikenlaiset painotuotteet, filmit, radio ja televisio ("töllötin") ovat vakuuttavasti osoittaneet, kuinka nopeasti jopa nk. sivistyneiden luokkien maku-, kulttuuri- ja arvostelutasoa voidaan alentaa. Tiedollisen perustan puuttuessa ihmiskuntaa eksyttävät kaikenlaiset haihattelijat.

⁴Silloin tällöin sattui valtaistuimella olemaan vapaa-ajattelijointa, jotka sallivat filosofien puhua

"vapaasta sydäimestä". Kerran julkaistuina (tavallisesti ja varovaisuussyistä nimettöminä) heidän teoksiaan ei ollut helppo tukahduttaa, vaan ne saivat tilaisuuden vaikuttaa hiljaisuudessa. On käynyt ilmi, ettei mikään hirmuvalta voi ajan pitkään estää vapauden äänen kuuluville pääsyä. Toinen historian opetuksista on se, että kaikkea valtaa väärinkäytetään, olkoon se mitä laatua tahansa (eikä vähimmin demokratiaa ja enemmistövaltaa).

⁵Opintokamareissa istuvien luota, "joiden öiset lamput valaisevat maailmaa", tunkeutui sivistyneiden luokkien tietoon käsityksiä, jotka 1700-luvun loppupuolella tulivat ravistamaan Eurooppaa. Aluksi hapuillen ja varovaisesti, sitten yhä rohkeammin mielipidetyranniaa ja sortoa vastaan taistellen, nämä propagandistit raivasivat uraa sille yleiselle mielipiteelle, joka oli voittava teologisen diktatuurin sortovallan. Palavalla innolla ihmisen luovuttamattomia oikeuksia julistaen he herättivät orjuutetut sielut heidän alennustilastaan.

⁶Revoluutiofilosofit olivat tyyppillisiä eklektikkoja. Heidän propagandansa, joka oli sekoitus tosiasioita, puolitotuksia, rikkiviisautta, sentimentaalista haihattelua ja vallankumouksellista paatosta, sai mielet palamaan ja pani alulle vakiintuneen järjestyksen hajoamisprosessin, joka yhä jatkuu. Kulttuurin suhteen merkittävimmät filosofit (pari sataa vuotta aikaansa edellä) olivat Voltaire ja Rousseau. Voltairen filosofia oli keitos Newtonia, Lockeja ja Shaftesburya. Saman-aikaisesti hän levitti niitä vapaamielisiä aatteita, jotka olivat uudistaneet Englantia. Hänen sankarillista, väsymätöntä ja uhrautuvaa taisteluaan oikeuden, suvaitsevaisuuden, inhimillisyyden, sananvapauden ja ihmisrakkauden puolesta kaikkia pimeyden voimia vastaan ei voi kylliksi ihailla. Tässä pyrkimyksessään hän sai apua monilta ensyklopedisteiltä ja yleistajuistajilta. Nämä tekivät propagandaa pääasiallisesti fysikalismien puolesta, aavistamatta mitään olemassaolon korkeammista, yhtä lakimääräisistä ainemaailmoista.

⁷Tietämättömyyden apostolit uskovat, että kunhan vain revitään kaikki vanha, "jotta saadaan valoa ja ilmaa", kasvaa paratiisi aavikolta itsestään. Kunhan vain julistetaan vapautta, tulee ihmisistä pyhimyksiä. Kunhan vain saarnataan veljeyttä, tulee kaikista enkeleitä. Kunhan vain hävitetään kaikki peritty, voidaan ihanneyhteiskunta loihtia esiin. Kunhan vain kerrotaan massalle, elämäntietämättömyydelle, että se käsittää kaiken, niin mitään elämänongelmia ei ole. Voltaire oivalsi myöhemmin yleistajuistamisen vaaran: "Niin pian kun joukot alkavat ajatella, on kaikki menetettyä." Myös Kierkegaard: "Niin pian kuin joukot omaksuvat jonkin opin, tulee siitä valhe."

⁸Kokiessaan ideoiden vallan itsessään ja yliarvioidessaan näiden valtaa kaikkiin muihin, joilla nämä ideat eivät olleet piilevinä, nämä idealistit (kulttuurieliitti) eivät huomanneet, että se, mikä heille kulttuurieliittinä oli välttämätön vapautus, ei soveltunut niille, jotka näkivät vapaudessa vain hartaasti odotetun tilaisuuden mielivaltaan ja omavaltaisuuteen. Kulttuuriyksilöstä kunnioituksen puute ja ylenkatse ovat emotionaalisen raakuuden ja sivistymättömyyden osoituksia. Tämä oivallus ilmeni selvimmin muinaisessa kiinalaisessa kulttuurissa, joka nyt on menehtynyt sivilisaation barbaarisuuteen. Todellisen kulttuurin hallitessa kaikki diktatuuri (oikeudettomuus) on täysin mahdotonta. Tieto on niitä varten, jotka ovat jo hankkineet sen ja ymmärtävät sen tähden vapauden lainalaisuuden ja vapauteen liittyvän vastuun. Barbaariasteella oleville humanisuus on oikeuksien vaatimista ilman velvollisuuksia. Tasa-arvoisuus johtaa halveksimaan kaikkea korkeampaa. Narri ei ole vain oman viisautensa herra, mihin hänellä on sanomattakin selvä oikeus, vaan hän tahtoo olla auktoriteetti myös viisaalle.

⁹Kaikki vallankumoukselliset idealistit syylistyvät samantapaisiin virhepäätelmiin. He luulevat, että aatteet, jotka pakottavat heidät uhraamaan kaiken totuuden, oikeuden ja vapauden puolesta, ovat piilevinä myös kaikissa muissa. He uskovat, että kunhan vain jotkut näyttävät esimerkkiä, noudattavat kaikki muutkin sitä. Kuinka moni heistä onkaan saanut surullisin sydämin nähdä, kuinka heidän kalleimpia ihanteitaan ovat tallanneet lokaan ne, joita he ovat yrittäneet auttaa, ja kuinka itsekkyyks ja häikäilemättömyys ovat niitä ivanneet. Kuinka moni heistä onkaan itse joutunut hillittömän massan sokean raivon uhriksi.

¹⁰Ainoa realisti näiden huimapäisten sangvinistien joukossa oli Rousseau. Oli kohtalon ivaa, että hänestä tuli ranskalaisten vallankumouksellisten erityinen filosofi ja sen vuoksi monien väärin tuomitsema. Seuraavat lainaukset riittäkööt. Ne puhuvat puolestaan. "Paras luonnollinen valtiomuoto on sellainen, jossa viisaat hallitsevat tietämättömiä. Demokratia on hallitustapa, joka ei sovi ihmisille, vaan jumalten kansalle. Todellista demokratiaa ei ole koskaan ollut eikä tule koskaan olemaan." Rousseau ei elätellyt mitään illuusioita sen filosofian, tieteen ja kulttuurin arvosta, jota hän oli näkemässä. Hän halveksi aikansa aristokratian pinnallisuutta ja turhamaisuutta jopa niin voimakkaasti, että hän selitti järjen arvottomaksi ja ajattelevan ihmisen rappeutuneeksi eläimeksi. Kulttuuri ja filosofia olivat myötävaikuttaneet ihmisen turmelemiseen. Voltaire kiitti häntä pisteliäästi lausuen "saaneensa halun ryömiä nelinkontin". Tietenkin ihmiset ymmärsivät väärin Rousseaua, joka "luontoon palaamisella" tarkoitti vapautumista siitä teennäisyydestä ja luonnottomuudesta, joka on aina luonnehtinut eurooppalaista kulttuuria.

¹¹Oppikirjoissa ranskalainen populaarifilosofia mainitaan tavallisesti toisenlaisen vallankumouksen, saksalaisen humanismin yhteydessä. Lessing, Herder, Schiller ja Goethe olivat vihittyjä rozenkreuzilaisia ja edustivat täysin toisenlaista ylivoimaista katsantokantaa kuin jopa ne ammattifilosofit (Kant ym.), jotka olivat vielä tekemisissä sivilisaatioasteen periaateajattelun kanssa. He osoittivat saavuttaneensa humaniteettiasteen perspektiivijattelun, joka helpottaa yhteyttä ideain maailmaan. Antiikin Kreikan humanistien tavoin nämä humanistit, pyramidit saksalaisen kulttuurin Saharassa, loivat oman aikansa uudeksi loistokaudeksi Euroopan historiassa. Saksalainen "kulttuuri" oli siihen saakka ollut ranskalaista. Nämä miehet tekivät puolibarbaarimaisesta saksan kielestä täydellisen kirjallisuuskiehen. He herättivät eloon saksalaisen omalaadun ja vapauttivat kirjallisuuden klassisten ja ranskalaisten kirjallisten esikuvien jäljittelystä sekä ajattelijat vallitsevasta rikkiviisaasta rationalismista. He pakottivat kirkon huomaamaan evankeliumien rakkaudensanoman, ainoan autuaaksi tekevän sanoman, josta siihen mennessä ei oltu paljontaan välitetty. Heistä tuli totuuden, oikeuden, suvaitsevaisuuden ja inhimillisyyden esitaistelijoita. Heidän todellista suuruuttaan ei ole vielä kukaan ymmärretty.

¹²Lessing, jota on kutsuttu totuuden tutkijaksi ja valheen vastustajaksi (hänen tunnuslauseensa: Licht, Liebe, Leben: Valo, Rakkaus, Elämä, on kirjoitettu hänen hautakiveensä), korosti eroa teologisen kirkolliskokousdogmatismien, evankeliumien Kristus-opin sekä Kristuksen esoteerisen opin välillä. Tyyliä todistamalla hän perusti modernin estetiikan. Teoksessaan ihmissuvun kasvatuksesta hän selvitti kehitystä kulttuurin ja oikeuskäsityksen kannalta täydellisen tietämättömyyden asteelta kaukana hämöttävään päämäärään saakka. Eri uskonnot merkitsevät eri kehitysasteita. Mikään uskonto ei ole vielä sanonut viimeistä sanaa. Ihmiskunta edistyy askel askeleelta esoteerisen tiedon aatteiden jatkuvan ilmennyksen ohjaamana. Kuinka pitkällä hän oli aikaansa edellä, ilmenee parhaiten hänen uskaliaassa huomautuksessaan, että reinkarnaatio (ei sielunvaellus, jonka mukaan ihminen voi syntyä uudelleen eläimenä) oli ainoa mahdollinen tapa yhdistää jumaluuden kaikkiviisaus, kaikkihyvyys ja kaikkivoima pahuuden silmäänpistävään olemassaoloon ja elämän näennäisiin epäoikeudenmukaisuuksiin.

¹³Ihmisten asennoituminen uusiin aatteisiin, heidän suvaitsemattomuutensa ja vainohulluutensa kaikkia aatteenkantajia kohtaan, heidän kyvyttömyytensä tajuta todellisuudesta, jotka vain hitaasti, yksitellen ja väkisin voidaan ajaa läpi lopulliseen tunnustamiseen, ovat olleet muutamia syitä tiedon salassapitämiseen. Tieto todellisuudesta on ainoastaan niille, joille vallan väärinkäyttö ei ole mitenkään mahdollista, niille, jotka ovat valmiita uhrautumaan palvelukseen ihmiskuntaa, kehitystä ja ykseyttä. Kuten kaikki muut esoteeriset tietokunnat opettivat rozenkreuzilaisetkin, että koko olemassaolo on jättiläismäinen kehitysprosessi. Monadit, joilla kiviä kunnassa tuskin on muuta kuin mahdollisuus aktiiviseen tajuntaan, saavuttavat yhä korkeammanlaatuista tajuntaa jokaisen korkeamman luomakunnan myötä ja yhä suuremman osallisuuden kosmiseen kokonaistajuntaan. Leibniz oli vihjannut tähän perusajatukseen, ja Lessing myötävaikutti monilla vastaavilla aatteilla.

¹⁴Herder kehitteli historian filosofian. Niin kutsuttujen valistusfilosofien mielestä historia oli tarina inhimillisestä typeryydestä ja raakuudesta. Lessingin mielestä se oli tarina hitaasti heräävästä järjestä. Herder näki siinä yksilön pyrkimyksen omalaatuun. Ihmisessä yleisluonto herää selvyteen ja harkintaan. Puuttumatta yksityiskohtiin hän kuvailee, kuinka sielu inkarnaatioiden välillä elää valoisan avaruuden ihanuudessa ja etsiytyy taas takaisin maan päälle hankkimaan itsetietoisuutta ja itsemääräämistä, kehittämään minätajuntaa yhä enemmän käsittäväksi kaikkijunnaksi (esoteerisesti: omaksumaan yhä useampia intuition ideoista valmistautuakseen lopullisesti ymmärtämään esoteerista tietojärjestelmää). Herder korosti, että historioitsijan täytyy eläytyä kuvaamiinsa aikakausiin ja yrittää ymmärtää jokaista ajanjaksoa sen erikoisten edellytysten ja katsantotapojen pohjalta. Hänellä välähtää aate historiasta heräävänä järkenä, aate, josta Hegel tuli tekemään suuren vetonumeron ja asianmukaisesti pahoinpitelemään sitä. "Humen mielestä uskonnon alkuperää oli etsittävä ihmisen tuntemattomaan kohdistamasta pelosta. Herder katsoi sen olevan alkukantaisen ihmisen ensimmäinen yritys selittää olemassaoloa. Vanha testa mentti, joka Voltairelle oli ehtymätön satiirin lähde, ja Lessingille ihmiskunnan ensimmäinen lukukirja, oli Herderille alkuperäistä kansanrunoutta. Historia eli sadun muodossa ja satu historian muodossa."

¹⁵Schiller oivalsi, että Kantin kategorinen imperatiivi oli yritys korvata moosesdiktaatin "sinun pitää" omantunnon "velvoitteellisella määräyksellä" itsemääräämisen varjolla eikä todellisella autonomisella ilmaisulla, että moraalilla on vapautta eikä pakkoa (ei edes sisäistä). Schiller kieltäytyi hyväksymästä mitään olemassaolevaa uskontomuotoa uskonnollisista syistä ja mitään vallitsevaa filosofiaa loogisista syistä.

¹⁶Syntetisoimisen mestarina Goethe hyödynsi suurimman osan ihmiskunnan kootuista ideoista. Vihittyjen teoksista asiantuntija löytää kaikkialta viitteitä, jotka paljastavat heidän tietonsa lähteen. Sellaisissa tapauksissa historioitsijat etsivät turhaan alkuperäisiä vaikutteita. Jokainen antaa oman leimansa ideoille aina omalaatunsa mukaan. Kypsiä näille ideoille ovatkin vain ne, jotka kykenevät antamaan niille itsenäisen ilmaisun.

¹⁷Vihittynä Goethe oli saanut tietoonsa tietyt perusluonteiset tosiasiat. Hänellä oli esim. tietoutta korkeammista maailmoista ja siitä, kuinka mahdotonta olemassaolon omin päin selittämisen täytyi olla ihmiselle, jolla oli käsitys vain näkyvästä maailmasta. Hän tiesi myös, että tajunnan ja aineellisen todellisuuden välillä ei ole ylipääsemätöntä kuilua; että tajunta kokee tämän todellisuuden suoraan ja välittömästi, että aine, liike (energia) ja tajunta ovat saman todellisuuden eri puolia.

¹⁸Kaikki ymmärtäminen johtuu yksilön osallisuudesta kosmiseen järkeen. Kaikki olennot omistavat siitä sen verran kuin tarvitsevat kehittyäkseen edelleen, sen verran kuin ovat hankkineet siitä kokemusta ja mahdollisuuksia ilmaista sitä kehitystasollaan. Ihminen on päässyt niin pitkälle, että hän voi tajuta, että näkyväisen lisäksi on olemassa jotakin enemmän, että korkeampaa olemassaoloa ei voi ymmärtää alemmalla kehitysasteella, että ihminen voi käsittää olemassaolon tarkoituksen, kun hän on saanut tarpeelliset tosiedot.

¹⁹Goethen esoteerisen taidekäsityksen mukaan taiteilijan on pyrittävä löytämään ikimuodot, jotka luonnon elämänmuodoissa tavoittelevat täydellisyyttä, ja asettamaan yleispätevyys yksilölliseen luonnon lainmukaisuuden tavoin. Taiteilijan on pyrittävä ylittämään luonto. Taiteelliseksi esitystavaksi soveltuu vain se, mikä ilmaisee idean. Subjektivismiin mielivaltaa Goethe nimitti syystä hillittömyydeksi.

²⁰Schilleriltä, joka ymmärsi Platonia paremmin kuin kukaan ennen häntä ja joka oli puhdistanut Kantin korulauseet ja laatinut oman järkevän tietoteorian, Goethe oppi ymmärtämään, mitä Kant mielettömällä skolastiikallaan ei kyennyt selittämään. Schiller osoitti, että voimme käsittää yksittäisen ainoastaan yleisestä katsoen, että idea on yleinen ja välttämätön oikeaa käsitystä varten, että idea mahdollistaa tosiasioiden asettamisen oikeisiin yhteyksiinsä, että idea voi selittää todellisuuden oikein.

²¹Kaikkien vihittyjen tapaan Goethe tiesi, että korkein jumaluusaste on kaikkien saavutettavissa erilaisten jumalallisten väliasteiden kautta. Sama jumalallinen elämänykseys on kaikessa, niin sisäisesti kaikissa olennoissa (jumala immanentti) kuin oman olemuksen ulkopuolellakin (jumala transsendentti). Jumal-luonto tuottaa kaiken kaikissa, sallii jokaisen olennon saavuttaa lopullisen tarkoituksensa. Uskonto on ykseyttä, jonka havaitsee, kun kokee, kuinka kaikki elämän välttämättömyydessä (Laki = kaikkien luonnonlakien ja elämänlakien summa) yhdessä vaikuttaa parasta mahdollista päämäärää kohti.

²²Olemme täällä saadaksemme kokemuksia ja oppiaksemme niistä. Omalaatu etsii itse niitä olosuhteita, joissa se voi oppia. Kehityksemme riippuu siitä, kuinka käytämme aikaa oppiaksemme tuntemaan todellisuutta ja elämän lakeja, hankkiaksemme tietoa, ominaisuuksia ja kykyjä. Voimme oppia kaikesta. Ei ole mitään arkipäiväistä, liian yksinkertaista, ei ainuttakaan merkityksetöntä kokemusta, jos ymmärrämme ne oikein. Ihmisinä olemme valmiita korkeampiin tehtäviin, kun olemme hyödyntäneet kaiken, mikä on inhimillisen ymmärtämyksen rajoissa.

²³On ajateltu, että Goethe olisi hyväksynyt Kantin epäonnistuneen sommitelman, nk. siveyslain, johon sisältyivät kuuliaisuusvelvollisuus, pakontunne ja vapauden lakkauttaminen (Kantin fiktiivisen autonomian paljastuttua). Mikään ei voi olla erheellisempää. Vihittynä Goethe tiesi suuresta Laista, joka sisältää kaikki luonnon- ja elämänlait, jotka meidän on itse etsittävä, itse löydettävä ja itse opittava vaivalloisesti soveltamaan päästäksemme ylemmäs ja voidaksemme samastua jumalallisiin todellisuuksiin. Tämä laki Goethellä oli mielessään, eikä Kantin fiktio.

²⁴Jumal-luontoa ohjaavat ikuiset, järkkymättömät lait, jotka tekevät itsevaltaisuuden mielivallan mahdottomaksi. Me noudatamme luonnon lakeja myös silloin, kun pyrimme uhmaamaan niitä. Me vaikutamme niiden puolesta myös silloin, kun luulemme vaikuttavamme niitä vastaan. Sillä tavalla myös paha palvelee hyvää. Kehityksen laki johtaa kaiken lopulliseen täydellistymiseen.

5.27 ROMANTTINEN FILOSOFIA

¹Moni lukija on ehkä sitä mieltä, että koko tämä romantiikka voitaisiin huoletti sivuuttaa yleiskatsauksessa, jonka tarkoituksena on vain seurata inhimillisen ajattelun pyrkimystä todella järkevään olemassaolon selitykseen. Näillä romantikoilla on kuitenkin vielä aivan liian suuri merkitys. On korkea aika asianmukaisesti huomauttaa heidän mielikuvituksellisista hairahduksistaan. Filosofian historia on yleisesti ottaen erehdysten historiaa. Sen merkitys on siinä, että se tekee selväksi asiantiedon tarpeellisuuden arvosteluja lausuttaessa, että olemassaolon tositetietojen puuttuessa tietämättömyys tuottaa vain kohtuuttomia mielijohteita ja päähänpistoja, ettei edes kysymyksiä voi asettaa oikein, ennen kuin tiedetään oikeat vastaukset.

²Romanttinen filosofia on jatkanut sitä mentaliteetin desorganisoimista, joka alkoi sofisteista ja jatkui skolastiikkana saavuttaakseen pohjan Hegelin myötä. Mitä sen jälkeen on seurannut, on vain lapsenomaisia yrityksiä apinointiin.

³Nämä romantikot ovat paras esimerkki vaarasta vaipua niin syvälle ajatuksen maailmaan, että menettää yhteyden todellisuuteen ja pitää mielikuvia tosiasioina tai selviöinä. On kovin helppo unohtaa, että käsitteiden ja todellisuuden ei suinkaan tarvitse olla tekemisissä toistensa kanssa. Tietenkin järjestelmät ovat välttämättömiä todellisuuden käsittämistä varten. Mutta meidän on tyydyttävä laatimaan orientoivia yleiskatsausjärjestelmiä, kunnes suvaitsemme tutustua esoteeriseen järjestelmään. Siihen saakka saamme rajoittua yrityksiin sovittaa tutkimuksen toteamat tosiasiat oikeisiin yhteyksiinsä.

⁴Hullunkurisella väittämällään (jonka filosofinen jälkimaailma on hyväksynyt), että "todellisuus mukautuu käsityksiimme", Kant (kuten aikanaan sofisti Protagoras) avasi oven sepposen selälleen filosofiselle haihattelulle. Hän viittasi sangen selvästi subjektivismille tyyppilliseen täysivaltaisen mielivallan taipumukseen. Tämä tulee näkyviin sekä hänen että hänen

kolmen lähimmän seuraajansa, Fichten, Schellingin ja Hegelin teoksissa. Heidän teoksiaan lukiessa voisi luulla olevansa emotionaalimaailmassa ja kuuntelevansa luentoja, joissa käytännöllisesti havainnollistetaan, että aine noudattaa halukkaasti pienintäkin tajunnan vihjausta ja että todellisuus on vain mielikuvituksen tuote. Tämä väärinkäsitys olisi täysin selitettävä emotionaalija mentaalimaailmassa. Mutta se ei koske meidän näkyvää maailmaamme tai platonista ideain maailmaa. Me oleskelemme fyysisessä maailmassa ja siihen meidän on rajoitettava yrittäessämme käsittää sen todellisuutta. Muut maailmat opimme tuntemaan saapuessamme niihin. Ne eivät kuulu tähän yhteyteen. Jokainen maailma on asia erikseen, vaikka tiettyjä vastaavuuksia onkin olemassa.

⁵Subjektivistien pyrkimys mielivaltaan on tuntuva. Romantikoilla tämä pyrkimys ilmeni heidän omavaltaisessa tulkinnassaan pysyväisestä.

⁶Kantin omien kirjanimien viettelemänä jälkimaailma on nimittänyt häntä kriittiseksi filosofiksi. Kuinka ansaitsematon tämä arvonimi on, käynee ilmi Kantia käsiteltäessä. Hyvin tavallinen piirre ihmisissä on, että he luulevat olevansa jotakin, mihin heiltä puuttuvat kaikki mahdollisuudet. Itsepetos on huomattava ja toive on ajatuksen isä. Kant on johtanut filosofian umpikujan, jossa hänen kertaajansa harhailevat avuttoman eksytettyinä, mentaalisesti harhautettuina.

⁷Fichtelle, Schellingille ja Hegelille on kuvaavaa heidän viettinsä tehdä pinnallisia ajatusrakennelmia: he yrittävät puristaa ideat keinotekoisiiin lokeroihin ymmärtämättä niiden taustalla olevaa todellisuutta.

⁸Fichteä ja Schellingiä on nimitetty transsendentaalifilosofoiksi. Tämän pitäisi merkitä, että he olivat immanenssifilosofoja ja pysyttelivät normaaliyksilölle mahdollisen tiedon rajoissa, siis fyysisen olemassaolon rajojen sisällä, mikä on ainoa järkevä mahdollisuus niille, jotka eivät ole hankkineet kausaalista tajua. Itse asiassa hekin olivat "metafyysikkoja", vaikka vieläkin eriskummallisempaa laatua.

⁹Jotkut ovat kruunanneet Hegelin filosofian absoluuttiseksi filosofiaksi. Siten merkitys absoluuttinen on annettu järjettömyydelle. Käsitteiden suhteen absoluuttinen on sitä, mikä on selviöistä.

¹⁰Saadakseen aineistoa mielikuvituksellisille järjestelmilleen Schelling ja Hegel opiskelivat kaikkea, mitä käsiinsä saivat eri tiedonaloilta, jotka kaikei olivat vielä kapaloissaan. He ammensivat vapaasti siitä aatevirrasta, joka lähti niistä monista humanisteista, jotka 1700-luvun puolivälistä saakka työskentelivät kulttuuritason kohottamiseksi. He sovittivat aatteet fiktiojärjestelmien pakkopaitaan välittämättä siitä, että ideat kolhiintuivat siitä pahoin.

¹¹Filosofian historian oppikirjat antavat täysin väärän kuvan tästä spekulatiosta, koska mielettömyydet on karsittu pois, ideat otettu ulos nurinkurisista kehyksistään ja koko asia on siten tehty varsin esittämiskelpoiseksi. Mitä kommentoijat huomattavasti myöhemmin ovat luulleet osanneensa tulkita edeltäjiensä kirjoituksista, on usein epäoikeudenmukaisesti luettu heidän ansiokseen. On tutustuttava näiden romantikkojen omiin teoksiin, ehtymättömään sanatulvaan, kiduttavaan käsitteillä temppuiluun ja sanasaivarteluun nähdäkseen, mihin he tähtäävät. Tämä tuo ilmi, että heidän paljon kerskailemansa ideat olivat osittain ikivanhoja esoteerisia ideoita, osittain tuon ajan kirjallisuudesta löytyviä. Vain uusi asu oli omaperäinen. Esoteerikko toteaa, että pysyvä ei ollut uutta eikä uusi pysyvää.

¹²Monet harjoittavat filosofian opintoja luvattomalla tavalla. He poimivat ideat yhteyksistään, jolloin ne menettävät eri ajattelijoiden niille antaman erityisen merkityksen. Menneiden aikojen opettajat tunsivat nämä ideat, mutta uudemmat filosofit ovat tulkinneet ja käsitelleet niitä väärin järjestelmissään. Olennaista on itse arvostelu, joka osoittaa ajatuksen terävyyden eri filosofien tulkintojen käsityksessä, arvostelu, joka koskee idean monia eri väärinkäsityksiä.

¹³Lakkaamatta törmää ilmaisuihin kuten "Spinoza on sanonut" tai "Fichte on sanonut" jne. loputtomiin, johdantona asioille, joita he eivät koskaan tarkoittaneet sillä tavalla. Heille annetaan

siis tunnustusta ideoista, joita heillä ei ollut, koska he ymmärsivät ne väärin. Myöhemmät toteamukset ja havainnot luetaan heidän ansiokseen. Heillä oli sanat, mutta ei niiden järki- tai todellisuussisältöä. On varottava kaikkietävää jälkiviisastelua, joka pyrkii selittämään, mitä "he oikeastaan tarkoittivat".

¹⁴Ehkä ei ole kovinkaan kaukana aika, jolloin näiden romantikkojen omia teoksia lukevat filosofian opiskelijat hämmentyneinä kyselevät, kuinka oli mahdollista, että sellaisia asioita voitiin kirjoittaa ja painaa ja yleisesti hyväksyä järkevinä. Saksalaiselle mentaliteetille tunnusomainen piirre, kuten Schopenhauer on sattuvasti huomauttanut, on taipumus nähdä syvämielitteisyyden kuiluja käsittämättömässä ja etsiä mieluiten pilvistä sitä, mikä on jalkojen juuressa. He ovat hyviä tutkijoina. Mutta heidän selityksensä ovat aivan liian "syvämielitteisiä". Myös skolastiikalla on sama taipumus tehdä kaikki niin monimutkaiseksi kuin mahdollista ja itsestään selvä käsittämättömäksi sen yrittäessä selittää sitä mielettömällä syvämielitteisyydellä. Tuon ajan koulutusjärjestelmät olivat lisäksi ilmeisen skolastisia, mikä kahlitsi ajattelua. Tarve vapautua näistä ajatuskahleista oli koulutetuilla niin voimakas, että he olivat valmiita hyväksymään mitä tahansa, kunhan se vain vapautti heidät ajatustyranniasta, joka tuntui heistä yhä painostavammalta. Valittavina olleista mielettömyyksistä he hyväksyivät tuoreimman, joka esitettiin juuri sillä tavalla, jota skolastisen ylikoulutuksen saaneet arvostivat. Tietenkään ei ollut mahdollista kumota mielikuvituksen tuotteita tutkimuksen tosiasioilla, koska luonnontiede, ainoa, joka kykenee antamaan meille tietoa ainakin fyysisestä todellisuudesta, oli tuohon aikaan tuskin päässyt alkuun.

5.28 Kant

¹Kantin filosofialla on ollut siinä määrin tuhoisa ja ajattelua lamauttava vaikutus, että on valitettavasti välttämätöntä tutkia lähemmin muutamia tärkeimpiä hänen monista mielivaltaisista ajatusrakennelmistaan. Ei ole ollut helppoa huomata ja kumota niiden valheellisuutta. Kaikkien Kantin fiktioiden romuttaminen on vienyt yli 150 vuotta lukuisilta filosofeilta, matemaatikoilta ja luonnontieteilijöiltä.

²Monien filosofian historian oppikirjoja laatineiden kirjailijoiden keskuudessa ja kaikissa hakuteoksissa ilmenee edelleen näennäisen lähtemättömästi juurtunut sanonta, että Kant oli terävä-älyisyyden ja syvämielitteisyyden ihme. Lukemattomista oppineista on tullut tohtoreita ja professoreita hänen filosofiallaan. Jokainen on uskonut voivansa osoittaa, mitä Kantin täytyi kunkin asian suhteen tarkoittaa. Kaikkia esitettyjä eri tulkintoja on voitu puolustaa todisteiden runsaudella. Koska kukaan ei ole voinut häntä käsittää, ovat ainoastaan selväjärkisimmät uskaltaaneet olettaa, että kenties suuri Kant erehtyi jonkin yksityiskohdan suhteen. Ystävälleen Beckille kirjoittamassaan kirjeessä Kant itse myönsi: "Tunnustan tätä kirjoittaessani, että en käsitä edes itse itseäni." (Ei ole ihme, että hänestä lopulta tuli heikkomielinen.) Ottaen huomioon, miten paljon vaaditaan sellaisen oivalluksen saavuttamiseen, ei liene liian rohkeata väittää, että se on parasta, mitä Kant on sanonut. Lichtenberg huomauttaa pisteliäästi, etteivät filosofit ole syyttäneet Kantia vaan omaa järkeään siitä, etteivät käsittäneet häntä. Sitä paitsi luulisi, että Kantin kyvyttömyys ilmaista tarkoitustaan olisi käynyt varoituksesta. Niin ei kirjoita selväjärkinen äly. "Epäselvästi sanottu on epäselvästi ajateltu." On korkea aika osoittaa Kant siksi sofistiksi, joka hän oli. Nietzsche nimitti häntä ilkeästi, mutta ei mitenkään perusteettomasti, "liiaksi kasvaneeksi käsiterammaksi".

³Kant oli skolastikko, logisti, psykologisti, subjektivist, positivist, agnostikko, pragmaatikko, antimetafyysikko ja metafyyssikko. Kaikki nämä eri näkemykset ovat aina voineet hakea jotakin Kantilta. Eipä ihme, että hänestä sitten tuli auktoriteetti, johon kaikki saattoivat tukeutua.

⁴Kantin moniin erehdyksiin kuuluu muiden muassa, että hän jakaa todellisuuden ilmiöihin ja olioihin sinänsä; hänen mieleton väitteensä, että aine on jotakin täydellisen tuntematonta ja laadutonta; hänen epäonnistuneet seipelmänsä ajasta ja tilasta havaintomuotoina, "puhtaasta"

järjestä, kategorioista, synteettisistä arvostelmista apriori, järjen antinomeista, "käytännöllisestä" järjestä, kategorisesta imperatiivista sekä kolmesta "transsendenttisesta" ideasta. Tällaisilla hullu-
tuksilla on kaikki filosofian opiskelijat typerrytetty.

⁵Kant oli skolastikko. Koko hänen filosofiansa käsitteli skolastiikan muotoa ja sisältöä. Näistä hän teki mitä merkillisimpiä asioita. Muodosta tuli "puhdas" järki (tyhjä järki vailla sisältöä). Tähän muotoon hän veisteli kaksitoista eri lokeroa, jotka hän otti skolastiikan arvostel-
mamuodoista. Ne saivat kunnioitusta herättävän nimityksen kategoriat (oikeastaan äärimmäiset
abstraktiot). Lokeroihin hän lajitteli kaikki ihmisen aistimukset väittäen, että emme voi käsittää
todellisuutta muulla tavalla. Se on suunnilleen ikään kuin emme voisi käsittää maapallon meriä ja
mantereita muuten kuin pituus- ja leveysasteverkoston kautta. Hän ei ole viitannut mihinkään
käsittämisyhteyksiin, jotka loogisesti syntetisoisivat psykologiset havainnot. Hänen kategoriansa
ovat mielivaltaisia rakennelmia. Hän ei ole myöskään selittänyt, kuinka tajun toiminnan käyttämät
käsittämisyhteydet eli käsitteet ovat syntyneet. Nämä yhteydet ovat myöhemmin johtaneet
erontekoon loogisesti ja psykologisesti ensimmäisen välillä.

⁶Hägerströmin ikuinen iskulause, "metafysiikka täytyy tuhota", osoitti, ettei hän koskaan
vapautunut Kantista. Se oli täysin Kantin hengen mukaista. Huolimatta uskontoa koskevista
lausunnoistaan Kant oli agnostikko, mikä ilmenee siinä, että hän kielsi henkisen todellisuuden
olemassaolon.

⁷Kant oli subjektivist. Teoreettisen teoksensa ensimmäisessä painoksessa hän kieltää
aineellisen ulkomaailman olemassaolon, jonka hän sallii olla olemassa vain
mielikuvituksessamme. Tämä käy ilmi seuraavasta lainauksesta: "Jos otan pois ajattelevan
subjektin, täytyy koko maailman hävitä." Eli: "Maailma lakkaa olemasta, kun käännyimme siitä
pois." Tämän katsantotavan nurinkuruisuutta kuvaa Kantin etevin oppilas ja "kruununperillinen"
seuraavassa lausunnossaan: "On typerää väittää, että esineet eivät ole olemassa vain meidän
mielikuvituksessamme, vaan ovat myös todella olemassa", ja että "geologisilla prosesseilla ei ole
objektiivista olemassaoloa, koska ei ollut olemassa mitään tajuntaa, joka olisi voinut havainnoida
niitä. Koko laplacealainen kosmologia ei oikeastaan voi olla totta, sillä se kuvailee esineitä, joita
ei ole koskaan ollut, koska nehan ovat voineet olla olemassa vain aivoissa" (Parerga @ 28 ja @
85). Tämä merkitsee siis sitä, että emme voi tietää mitään siitä, mikä on meidän tietomme
objektiivinen perusta ja kriteeri: itse esineistä.

⁸Toisessa painoksessa Kant yritti "pelastaa" ulkomaailman olemassaolon. Filosofisen kohtalon
ironiaan kuuluu, että jälkimaailma Kantin erehtymättömyyteen luottaen, vailla Ariadnen lankaa ja
kykenemättä löytämään ulos eriskummaisesta labyrintista, teki sen sisällä olevasta "hirviöstä"
suurimman kaikista.

⁹Kant oli psykologisti, jolla tarkoitetaan tietoteoreetikkoa, joka pyrki korvaamaan loogisen
todellisuuskäsityksen aistifysiologisilla selityksillä.

¹⁰Kant oli logisti. Näkyvä maailma oli rakennelma subjektiivisia käsitteitä. Häntä seuranneet
romantikot pitivät kiinni tästä ja laativat todellisuuksia fiktioista (kuten skolastiikka), joilla ei
ollut mitään tekemistä todellisuuden kanssa. Vasta 1900-luvulla alkoi filosofeille yleisemmin
selvitä, että tieto todellisuudesta koostuu oikeisiin yhteyksiinsä asetetuista tosiasioista, ja että
nämä yhteydet muodostavat ainoan todellisen tietojärjestelmän. Ennen kuin tämä järjestelmä on
valmiiksi rakennettu, meidän on tyydyttävä tilapäisiin järjestelmiin voidaksemme orientoitua
todellisuuteen.

¹¹Tila ja aika eivät ole mitään aineesta riippumattomia havaintomuotoja. Riittää, kun
huomautetaan, että niin fyysisellä, emotionaalilla ja mentaalilla ainemaailmalla, kuten kaikilla
vielä korkeammilla maailmoilla, on oman laatusensa tila (ulottuvuus) ja aika (jatkuvuus,
duratio), ja että nämä määräytyvät aineellisen todellisuuden laadun mukaan. Tajun toiminnan
kautta muodostuu lapsella jo ensimmäisen elinvuoden aikana automaattisesti oikeita
"vaistomaisia" käsityksiä lukuisista aineellisen todellisuuden ominaisuuksista, jotka myöhemmin

järjen toiminnan kautta muuttuvat käsitteiksi. Tajun tahaton toiminta on vaistoluonteinen mekaaninen prosessi, yksi niistä monista alitajunnassa jatkuvasti käynnissä olevista prosesseista, jotka muuttavat koetun moninaisuuden niiksi käsittämisyhteyksiksi, jotka mahdollistavat tajun toiminnan tai yksinkertaistavat sitä. Järjen korkeammalla kehitystasolla tätä toimintaa vastaa idean käsittäminen, joka myös on yhteyksiä löytävä prosessi.

¹²Esim. tilan käsittäminen kehitetään aineen muotoja tarkkailemalla ja ajan käsittäminen erilaatuisia aikavälejä huomioimalla. Matemaattisena käsitteenä fyysinen tila rakentuu kolmen ulottuvuutensa määreillä, samalla tavoin kuin muutkin matemaattiset peruskäsitteet (selviöt) ovat rakentuneet niistä kokemusaineuksista, joita taju varastoi.

¹³Taju antaa tarpeelliset edellytykset, todellisuusaineiston, todellisuuden kuvaamista tai tosiasioiden toteamista varten. Tämän aineiston muokkaamisen järki suorittaa harkintakykyä käyttäen. Jos tulos ei ole oikea, ei tämä ole tajun, vaan järjen syy. Taju huomioi auringon siirtymisen taivaankannella. Järjen selitys, että tämä johtuu siitä, että aurinko liikkuu ja maapallo pysyy paikallaan, on virheellinen. Tietyt eksyttävät valon taittumiset ("optiset ristiriitaisuudet") taju oikaisee jatkuvalla tarkkailulla. Järjen oikeat selitykset ovat tavallisesti tulleet paljon myöhemmin. Järki ottaa kaiken todellisuus- ja tietoaineistonsa tajulta. Järki on kykyämme muokata, selvitellä ja rakennella. Jälkitutkimuksen kautta taju on aina oikeassa. Erehdyksemme alkavat järjen muokkauksesta, hypoteeseista, teorioista ja kaikista muista selityksistä.

¹⁴Kantin päähänpistosta, synteettisistä arvostelmista a priori, on tehty valtava sirkusnumero. Oikean selityksen apriorisesta käsityksessämme antoi jo Platon. Hänen mukaan on olemassa toisenlainen varmuus kuin tavallinen kokemuksen mukanaan tuoma. Tämä varmuus johtuu edellisissä inkarnaatioissa hankittujen käsitteiden uudelleenmuistamisesta. Kaikki apriorinen johtuu siten äärimmiltään kokemuksesta. Matematiikan erehtymättömyys muilta osin johtuu siitä, että sen voidaan todistaa olevan täsmällinen rakennelma selviöitä, jotka on saatu fyysisen todellisuuden ja fyysisen aineen kolmen ulottuvuuden kokemisesta. Sitä paitsi myös eläimet ovat hankkineet saman apriorisen varmuuden, mikä ilmenee niiden vaistomaisessa ja välittömässä luottamuksessa elämän yleiseen lainmukaisuuteen siitä huolimatta, että ne ovat perusteista tai syistä tietämättömiä. Kantin määritelmät analyttisistä ja synteettisistä arvostelmista ovat virheellisiä ja johtuvat psykologisten ja loogisten kriteerien toisiinsa sekoittamisesta.

¹⁵Kantin moniin keksintöihin kuuluvat myös nk. järjen antinomiat. Järjessä itsessään ei tietenkään ole mitään ristiriitaisuuksia. Toisilleen vastakkaisten hypoteesien paljous johtuu siitä, että tarpeelliset selittävät tosiasiat puuttuvat. Jokainen identtiteetin lain sovellutus on absoluuttinen. Käsite käsitteenä on absoluuttinen identtiteetin lain mukaan. Jokainen deduktiivinen johtopäätös on absoluuttinen. Jokainen tosiasia on absoluuttinen. Asetettuina suhteisiin toisten käsitteiden kanssa käsitteet saavat relatiivisen merkityksen. Järjen antinomia merkitsisi, että jokin itse järjen toiminnassa pakottaisi meitä asettamaan tosiasiat virheellisiin yhteyksiin. Tämä on ilmeistä hölynpölyä.

¹⁶Kantin mielivaltainen tapa jakaa todellisuus ilmiöihin ja olioihin sinänsä on myös vaikuttanut harhauttavasti. Nimitykset fainomenon (fyysinen todellisuus) ja noumenon (mentaalinen todellisuus) hän löysi elealaisilta. Käsittämättä näitä kahta täysin oikeata erontekoa Kant teki fainomenonista eli näkyvästä maailmasta ilmiömaailman (Erscheinung) ja noumenonista (Ding an sich) käsittämättömän syyn ilmiömaailmalle. Kant veti myös täydellisen mielivaltaisen ja ylipääsemättömän rajan tutkitun ja vielä tutkimattoman välille, normaaliyksilön käsitettävissä ja korkeamman objektiivisen tajunnan todettavissa olevan välille. Korostaakseen edelleen tätä vastakohtaa Kant määritteli uudelleen sanan transsendentaalinen merkitsemään vastakohtaa transsendenttiselle. "Transsendentaalinen" tuli merkitsemään "inhimillisen käsityskyvyn rajoissa". "Transsendenttinen" tarkoitti näiden rajojen tuolla puolen olevaa, käsittämätöntä, järjenvastaista, metafyyistä. Transsendentaalinen on järjen muokkaus fyysisestä kokemuksesta. (Muiden maiden kielenkäytössä ei tehdä eroa transsendenttisen ja transsendentaalisen välillä.) Kant nimittää omaa

filosofiaansa transsendentaalifilosofiaksi. Tavanomaisella epäselvyydellään ja moniselitteisyydellään hän nimittää sitä samanaikaisesti myös metafysiikaksi. Kesti tietenkin kauan, ennen kuin yleisesti oivallettiin, että Kant torjui kaiken "metafyysisen" järjelle käsittämättömänä. Tavanomaisella uhkavarmuudellaan hän vakuuttaa, että "yliaistillisuuden metafysiikkaa ei tulla koskaan kirjoittamaan". Kant ei olisi Kant, jos hän ei myös tässä suhteessa esittäisi vastaväitteitä. Hän väitti vakaasti, että "oliosta sinänsä" emme voi tietää mitään. Siitä huolimatta hän antaa asiasta kaksi täydellisen käsittämätöntä selitystä, ja molemmat ovat tietenkin perusteettomia. Niinpä hän väittää, että aine, joka itse asiassa sisältää kaikki elämän laadut, on vailla kaikkia ominaisuuksia ja ehdottomasti laaduton. Kaikki puhe "luonnon sisäisestä olemuksesta" (esoteerisesti tietenkin täysin oikein) on hänen mukaan "silkkää kuvittelua". Hän väittää edelleen, että ylifyysinen todellisuus, josta ei mitään tiedetä, on "tilan ja ajan tuolla puolen". Tästä Kantin erehdyttävästä sanonnasta on tullut lentävä lause. Kant tarkoitti siis, että tila ja aika kuuluivat ilmiömaailmaan (näkyvään, transsendentaaliseen maailmaan), eivätkä metafyyssiseen (transsendenttiseen, ylifyysiseen) olioon sinänsä. Ollessaan tietämätön todellisuudesta hän ei aavistanut mitään korkeammista maailmoista, joiden olemassaoloa sekä esoteriikka että intialainen joogafilosofia korostavat, eikä sitä, että sanonta "tilan ja ajan tuolla puolen" on nimitys pythagoralaisten kaaokselle, kosmoksen ulkopuolella. Voidaan hyvinkin sanoa, että skolastiikan tavoin Kant on tehnyt voitavansa harhauttaakseen ja typeryttääkseen ihmiskuntaa. Vasta nykyisen ydinfysiikan myötä on murrettu ne kahleet, joihin Kant yritti tieteellisen tutkimuksen sitoa. Siten häviävät myös ne "luonnontutkimuksen rajat", joita du Bois-Reymond aikanaan luuli voivansa asettaa. Tutkimukselle ei ole mitään rajoja (paitsi kojeelliselle tutkimukselle), niin kuin ei tajunnankehityksellekään.

¹⁷Kant ei ollut tietoinen siitä, että me kuulumme tunteillamme emotionaalimaailmaan, ajatuksillamme mentaalimaailmaan ja intuitioillamme ideain maailmaan. Hän ei millään tavalla vaistonnut korkeampaa todellisuutta, eikä hän laisinkaan ymmärtänyt mystikkoasteen kokemuksia. Hän ei säästellyt purevaa ivaansa keskustellessaan fyysistä elämää korkeammasta olemassaolosta. Arvostelu, jonka hän kohdistaa Swedenborgiin (jota hän itsepintaisesti nimittää Schwedenbergiksi) osoittaa, että hän oli kykenemätön havaitsemaan mitään korkeammasta todellisuudesta. Swedenborgin teokset, jotka sisältävät monia esoteerisia tosiasioita symbolisessa muodossa, hän torjui "neljänä nelitaitenidoksena täynnä hulluutta". Kuinka paljon ymmärtämystä voidaan ylipäänsä odottaa joltakin, joka kykenee tuottamaan seuraavanlaisen Kantille tyypillisen korulauseen: "On helppo todeta, että kaikenlainen aavistelu on aivohoure, sillä kuinka voi havaita jotakin, mitä ei vielä ole." Mitä Swedenborgiin tulee, oli hänellä emotionaalinen objektiivinen tajunta, joten hän näki emotionaalimaailmassa monia ilmiöitä, jotka hän tulkitsi tämän maailman luonteesta aiemmin saamiensa virheellisten käsitysten mukaan. Kaikki mukaan otetut harhakuvitelmat saavat vahvistuksensa emotionaalimaailmassa. Sen tähden sitä kutsutaan illuusoiden maailmaksi.

¹⁸Puhtaan (teoreettisen) järjen "kritiikin" ohella Kant sommitteli myös (puhtaan) käytännöllisen järjen "kritiikin". Siitä voi mainita pelkästään sen verran, että mitään sellaista erityistä järkeä ei ole, eikä Kantin teos siitä ole enempää kritiikkiä kuin teoreettinen kritiikkikään, vaan mielikuvituksen rakennelma.

¹⁹Ensimmäisessä nk. kritiikissään Kant kumosi rikkiviisauden todisteet jumalan olemassaolosta, sielun kuolemattomuudesta ja tahdon vapaudesta. Kantin teoreettisen järjen mukaan emme voineet tietää mitään kolmesta transsendenttisestä ideasta, sillä ne kuuluivat transsendenttiseen eivätkä transsendentaaliseen. Mutta ruvetessaan laatimaan käytännöllistä järkeään, hän tarvitsi niitä taas. Muutamilla runollisilla loitsuilla transsendenttinen tehtiin transsendentaaliseksi. Sen, mitä tarvitsemme, täytyy olle totta. Siten hän laski ensimmäisen perustan pragmatismille, uudenlaiselle logiikalle, joka on luonut koulukunnan. Tähän suuntaan on kaiketi aina ollut taipumusta. Voltaire tarvitsi jumalan ja ruotsalainen arkkipiispa Sundberg helvetin

"pitääkseen talonpojat kurissa".

²⁰Kuitenkin Kant tahtoi myös tukea kolmea transsendenttista ideaansa todisteilla. Ei ole mitään platonisia ideoita. Mutta nämä kolme ovat nyt olemassa. Ilman näitä kolmea ideaa ei voi olla ainoakaan siveellistä olentoa. Kokemus osoittaa, että siveellisiä olentoja on. Transsendenttisten ideoiden täytyy siis olla. Ja sitten taas kuperkeikka: siveellisyys, hyveen käsite, ei voi olla kokemuksesta saatu, koska kukaan ei vastaa hyveen käsitettä ja siten kukaan ei ole siveellinen olento.

²¹Kant keksi "siveyslain". Itse nimitys on tosin Fichten, joka aina kärjisti Kantin pahimmat päähänpistot äärimmilleen. Mutta ajatus oli Kantin. Hän nimitti rakennelmaansa kategoriseksi imperatiiviksi: Sinun pitää. Tässä tulee taas skolastikko muotoineen ja sisältöineen. Muoto oli "puhdas" (tyhjä) käytännöllinen järki ilman sisältöä komentosanoineen: Tottele. Sisältö koostui kuuliaisuudesta esivallan käskyille ja omatekoisille periaatteille.

²²Teologit tekivät tästä Kantin päähänpistosta uuden tieteen: moraaliteologian. Ensin hyväksyttiin ne kolme transsendenttista ideaa, joiden Kant väitti olevan olemassa sen jälkeen, kun hän oli todistanut, ettei niille löytynyt mitään todisteita. Ja niiden lisäksi Kantin uudelleen muotoilema vanha Mooseksen laki: sinun pitää. Siinä oli vahva pohja, jolla seisoa.

²³Siveellinen käyttäytyminen oli Kantin mukaan säännön noudattamista. Voimme aina tietää, kuinka meidän tulee käyttäytyä, hän vakuuttaa tavanomaisella vuorenvarmuudellaan. Meidän on vain pidettävä huoli siitä, että keksimästämme säännöstä voidaan tehdä laki, joka voi päteä yleisesti kaikissa olosuhteissa. (Jo tämä on kohtuutonta.) Oikeaa toimintaa ei voinut olla se, mitä ei voitu johtaa periaatteista. Epämoraalinen oli jokainen, joka ei toiminut periaatteiden mukaan. Niinpä ei esimerkiksi saanut antaa toimintansa määräytyä rakkauden vaikuttimista, sillä rakkaus oli tunne eikä periaate. Ei saanut olla mitään muuta tunnetta kuin pakon tunne. Jopa täytettyä velvollisuutta seurannut tyydytys oli kyseenalainen. On pantava tarkoin merkille, että kaikki tämä saneltiin ihmiselle, olenolle, jonka hän oli selittänyt parantumattoman pahaksi, "eläimeksi, joka tarvitsee isännän". Tähän lisätään, että "tavalliset ihmiset (das gemeine Volk) ovat joukko pelkkiä idiootteja".

²⁴Sallittakoon esoteerikon liittää näihin viimeksi mainittuihin sekä loogisiin että psykologisiin kohtuuttomuuksiin muutama kommentti. Kaikki oikeuskäsitys nojaa perimmiltään elämän tarkoituksen ja päämäärän sekä lainmukaisuuden ymmärtämiselle. Lainmukaisuus tulee näkyviin molemminpuolisuusperiaatteessa "silmä silmästä" (barbaarien keskuudessa) ja "kohtele toisia, niin kuin toivot toisten kohtelevan itseäsi" (sivistyneiden keskuudessa). Toimiessaan harkitusti ihminen on aina fyysisten ja emotionaalisten vaikuttimien määräämä, tai emotionaaliasteen lopullisesti jätettyään mentaalisten vaikuttimien määräämä. Mitään sääntöjä ei voi absolutoida. Toiminta määräytyy kaikista olemassa olevista seikoista, joita ei melkein koskaan voi ennakoida. Usein emme edes jälkeenpäin osaa ratkaista, olemmeko toimineet oikein. Oikea toiminta edellyttää viisautta eikä sitä saa säännöistä, jotka parhaimmillaankin voivat olla vain suuntaa antavia. Parhaimmillaan toiminta on silloin, kun se on spontaania, tiedostamattomasta viriävää sen jälkeen, kun olemme omaksuneet oikean elämänasenteen. Jokainen, jolla on tarve tutkia ja selvittää, pohtia itsekseen, olla sääntöjen ja tunteiden vaikutuksen alainen tai tulla ylipuhutuksi, on vailla sitä välittömyyttä, joka elämän ymmärtämisestä seuraa.

²⁵Oikeusopissaan Kant vaatii ehdotonta kuuliaisuutta hallitusvallan mielivallalle ja velvollisuutta alistua epäinhimillisiin toimenpiteisiin. Monista Kantin lausunnoista käy ilmi hänen epäinhimillisyytensä. Pari esimerkkiä riittääkööt: "Avioton lapsi on lain ulkopuolella, joten yhteiskunta voi sallia sen tappamisen" ja "Mikään laki ei voi poistaa aviottoman äidin häpeää". (Kuinka olikaan lainkuuliaisuuden laita!)

²⁶Kantin ansio on siinä, että hän on auttanut meitä näkemään näennäisfilosofian mielikuvituksen spekulatiivisen mielettömyyden. Mutta tämän ansion hän jakaa useimpien filosofien kanssa.

²⁷"Kantin jälkeläiset" (erityisen laaja käsite, jos sillä tarkoitetaan kaikkia Kantiin nojautuvia) ovat yleensä muokanneet sen, mitä hän sanoi, mutta väittäneet silti, että Kant on sanonut sen, mikä siis on muunneltua, toisinaan erittäin muunneltua totuutta.

²⁸Eräs hyvin tyypillinen esimerkki myöhempien kantilaisten loogisista liiallisuuksista on seuraava ajatus: "Jos tietomme olisi ehdotonta, luonnonlait tukahduttaisivat kaiken itsenäisyyden ajattelussamme, ja ihmisen oma olemassaolo olisi merkityksetöntä. Me joko häviäisimme kokonaan maailmaan tai meidän olisi pakko korostaa merkitystämme dogmaattisin keinoin. Nyt voimme esteettä noudattaa kokemustamme, sillä käsitteet, jotka mahdollistavat kokemuksen, takaavat samalla ihmisen suvereenisuuden ja vapauden sulkemalla pois tiedon absoluuttisesta ja selvittämällä sitä osaa, jota meidän itsemme on näyteltävä maailmassa. Itse tietoelememme, joka estää meitä saamasta vähäistäkin tietoa absoluuttisesta, on mysteeri ja arvoitus, joka takaa absoluuttisen olemassaolon ja osallisuutemme siihen."

²⁹Erinomainen näyte terävästä ja syvämietteisestä roskasta Kantin henkeen. Kaikessa tässä ei ole ainoaakaan järkevää so. todellisuuden kanssa yhtäpitävää sanaa. Me vapaudumme toteamalla luonnonlakeja ja soveltamalla niitä. Jos tieto ei olisi tietona ehdotonta (tosiasiat oikeissa yhteyksissään), mitään tietoa ei olisi. Mysteeri ja arvoitus eivät takaa mitään. Luonnontiede ei ole rajoittunut tällä hetkellä näkyvään. Tutkimus on "loputonta". Vasta sitten kun olemme tutkineet fyysisen atomin ja sen sisältämän kokonaisen sarjan yhä korkeampia atomilajeja, olemme saavuttaneet korkeimman kosmisen maailman kaikkitietävyyden.

5.29 *Fichte*

¹Fichte lähti Kantista ja ansioitui siten, että hän Kantin päähänpistoja liioitellen teki mielettömyyksistä vielä ilmeisempiä. Hänen romanttisen fikcionalisminsa terävillä subtiliteeteilla ei ole mitään tekemistä terveen järjen tai todellisuuden kanssa. Kant, Fichte, Schelling ja Hegel halveksivat syvästi tervettä järkeä, joka kuitenkin on edellytys korkeammanlaatuisen mentaalitajunnan hankkimiselle.

²Niin Fichten kuin Kantinkin oli vaikea selittää, kuinka heidän kategoriansa olivat syntyneet. Kant laati "puhtaan apperception", joka loihti ne esiin. Fichtestä tämä rakennelma vaikutti aika epäilyttävältä, joten hän keksi sen sijaan toisen tavan esittää käsittämätöntä, nimittäin "älyllisen katsomuksen" tiedon alkulähteenä.

³Fichte tarttui ajatukseen, että Kantin "olio sinänsä" oli täysin tarpeeton. Jos emme voi tietää siitä mitään, niin tietenkään sitä ei ole olemassa - siis: pois se! Tämä hävitti viimeisetkin rippeet aineellisesta todellisuudesta. Koska todellisuus mukautuu kuvitelmiimme, koska kaikki voi olla olemassa vain tajunnassa, niin minä luo itse kaiken. Ja niinpä hän julisti, että "minä asettaa itseään vastaan ei-minän" ja loihtii itsestään koko maailmankaikkeuden.

⁴Subjektivistit, jotka vastoin tervettä järkeä ovat onnistuneet kuvittelemaan, että mitään aineellista ulkomaailmaa ei ole, yrittävät turhaan selittää yleispätevää ja väistämätöntä todellisuuskäsitystä.

⁵Terve järki, joka kaikessa vaatimattomuudessaan on ihmisen ylin järki, huomauttaa tähän, että jos esineiden objektiivinen olemassaolo kielletään, pelkistyy kaikki tieto mielikuvituksen tuotteeksi. Esineet ovat tajunnan objektiivisuus ja subjektiivisuuden oikaisukeino.

⁶Fichte antoi Kantin kategoriselle imperatiiville (Mooseksen käskylle sinun pitää) uuden nimen "siveyslaki". Tätä löytöä on filosofian ja teologian historiassa pidetty suurena henkisenä keksintönä. Tällaiset asiat ovat aina onnistuneet lamauttamaan ajattelua ja vaikuttaneet tietämättömyyteen ja arvostelukyvyttömyyteen.

⁷Kieltämällä aineellisen todellisuuden, olemassaolon objektiivisuuden ja väistämättömyyden sekä vakuuttamalla irvokasta päähänpistoaan, jonka mukaan minä luo esiin koko olemassaolon omasta päästään, Fichte loi pohjan saksalaiselle romantiikalle ja kansalliskiihkoiselle hysterialle.

⁸Se sopi täsmälleen elämästä tietämättömille haaveksijoille, jotka kuvittelivat olevansa luovia

jumalia, joilla oli valta muovailla todellisuus uudelleen. Tämä rajaton individualismi uskoi voivansa sanella mielivaltaisia lakeja elämälle. Nämä romantikkojen avuttomat, turhat yritykset paeta todellisuutta johtivat vähitellen järjenvastaisen, epätodellisen, petollisen ja elämää vääristävän palvontaan ja aiheuttivat johdonmukaisesti järjen täydellisen antautumisen "uskon kuuliaisuudelle". Romantiikan ulokkeena voidaan pitää Nietzscheä, jonka koko tuotanto on kiihkeitä sommitelmia 1800-luvun todellisuussisältöä vailla olevista illuusioista ja fiktioista. Hänen perässään tulivat kaikki röyhkeät yli-ihmisapinat. Luultiin, että pohja oli saavutettu. Mutta mitään pohjaa ei näytä olevan.

⁹Fichte oli "filosofi", joka katsoi, että yksilön filosofian valinta määräytyi hänen olemassaoloa koskevasta eettisestä näkemyksestään, siis ei hänen tiedoistaan tai kyvystään käsittää todellisuutta. Niin käy, kun riistää itseltään objektiivisen arvosteluperusteen. Kaikesta tulee "fiktiivistä".

¹⁰"Puheissa Saksan kansalle" Fichte vakuuttaa, että vastakohtaisuus saksalaisen ja ulkomaalaisen välillä on sama kuin vastakohtaisuus hyvän ja pahan välillä. Saksan kieli (hiljakkoin rakennettu) on ainoa aito kieli ja saksalaiset ainoa todellinen kansa. Luonteen omaaminen ja saksalaisuus ovat sama asia. Vain saksalaiset osaavat ajatella itsenäisesti. Vain he suhtautuvat elämään vakavasti. Vain heidän keskuudessaan on mahdollista kouluttaa joukkoja. Vain saksalainen "kykenee todella ja järjenmukaisesti rakastamaan kansaansa".

¹¹Tuota voi todella kutsua johdonmukaiseksi subjektivismiksi.

5.30 Schelling

¹Schelling on tyypillinen eklektikko, joka metsästää ideoita ja poimii kaiken, mitä käsiinsä saa. Niistä oli aina tehtävä jotakin uutta, joten tämä ei saanut koskaan olla tätä, vaan se oli muutettava joksikin muuksi. Ideat muokattiin uudelleen sanatulvaan sopiviksi ja tehtiin tunnetuiksi uusina neronleimuksina. Hän temppuili luonnontieteellisillä, loogisilla, teleologisilla, metafysisillä, mystisillä ja esteettisillä käsitteillä. Kaikki estetisoitiin ja haihdutettiin. Hän saattoi julkaista kirjoitelman nimeltään "Neljä maailmankautta", joka ei sisältänyt sanaakaan maailmankausista. Kierkegaard kutsui häntä "hivittäväksi suunsoittajaksi" kuultuaan hänen luentojaan. Etsimättä muistuu mieleen erään "kaunopuhujan" vuodatus: "Me tavoittelemme varjoa ja löydettyämme tuon varjon seisomme tyhjin käsin tuhkan kanssa." Tuota lukiessaanko Goethe keksi osuvan satiirin: "Kun ihminen vain kuulee sanoja, hän tavallisesti luulee, että silloin täytyy osata myös ajatella jotakin." Lichtenberg olisi lisännyt, että ihminen pitää loistavana kaikkea, mikä ylittää hänen käsityskykynsä. Tai kuten joku on sanonut: "Ei siksi, että ymmärtäisin sen, mutta se kuulostaa hyvältä." Ne, jotka ovat taipuvaisia pahastumaan tästä pilailusta "suuriksi" kehuttujen kustannuksella, ovat tuskin koskaan kuuluneet taisteleviin sieluihin, joille todellisuuden löytäminen on ollut elintärkeä asia ja jotka tässä kevytmielisessä leikissä pyhillä totuuksilla ovat löytäneet vain tyhjiä sanoja, korulaiseita ja joutavia.

²Schelling yritti tehdä järjestelmää ideoistaan. Kaikki vaikutti kuitenkin aika lailla hämärältä ja kuin löyhästi perustelluilta päähänpistoilta. Tietenkin hän esitti tämän synnynnäisen mahtipontisuuden itsevarmuudella, niin että se herätti kunnioitusta arvostelukyvyyttömissä. Mutta joka ei anna itseään hämätä, hämmästelee sen sijaan koko tuota sofistiikkaa. On todella nähtävissä, kuinka nämä fiktionalistit kehräävät ympärilleen käsitteidensä kokonkia, kunnes he mentaalaisesti koteloituvat. Siellä he sitten istuvat universuminsa sisässä.

³Silti ei voi kieltää, etteikö koko joukko ajatuksia voisi kuulostaa aika järkevältä. Eikä hänen taidossaan muotoilla sanottavaansa ollut mitään vikaa. Sukkelia kärjistyksiä esiintyi runsaasti, kuten esimerkiksi: "Luonto on tiedostamaton henki, henki tietoinen luonto." Schillerin ideaalisen estetiikan vaikuttamana Schelling saattoi sepittää lauseen: "Kauneus on äärettömyys äärellisesti esitettynä."

⁴Huolimatta kaikista yrityksistään saattaa olemassaolo järjestelmään, oli niin Fichten kuin Schellinginkin lopulta ainakin peitetyn sanoin tunnustettava epäonnistumisensa ja se, etteivät he

käsittäneet koko asiasta mitään. Ihmiskunta alkaa vähitellen oivaltaa, että ennen kuin hengestä tai luonnosta voidaan tehdä jotakin, ovat tosiasiat tarpeellisia. Niinpä Fichte antautui lausumalla, että teoreettinen filosofia ei voi ratkaista ongelmiaan, vaan osoittaa edelleen etiikkaan. Schelling puolestaan sallii etiikan osoittaa edelleen estetiikkaan. Todella laiha tulos kaiken paasaamisen jälkeen.

5.31 Hegel

¹Filosofoja on opiskeltava heidän omista teoksistaan eikä filosofian historiasta. Jos tahtoo oppia tuntemaan Hegeliä, on ennen kaikkea luettava hänen teostaan *Phänomenologie des Geistes*. Joka ei siihen tutustuessaan usko siirtyneensä johonkin roskanpuhujien mielisairaalaan, sopii hyvin "paimentamaan sikoja hegeliläisten luona", kuten siivekäs sanonta kuului. Hän on löytänyt elämäntehtävänsä. "Tulevaisuuden raivaamattomilla poluilla hän voi nähdä järjestävän käden jalanjäljet." Kiinnostuneet voivat tutustua Phalénin tohtorinväitöskirjaan.

²Hegel oli paljon lukenut, hyvin aikansa tietoutteen, filosofien kirjoituksiin ja historiaan perehtynyt. Hän osasi myös hyödyntää kaiken. Historiallinen tietämättömyys on tunnustanut Hegelin ansioksi useimmat niistä ideoista, joita hän käytti hyväkseen, esimerkiksi, että historiassa ilmenee tietynlainen järki; että vastakohtaisuus on kehityksen kannattava voima; että ideat muodostavat järjestelmän, ovat osia kokonaisuudesta, että niillä on järjestelmässä suhteellinen pätevyys, vaikka ne uusina vaikuttavat ehdottomilta, että ne löydetään kehityksen kuluessa; että ideat voidaan kieltää ja myös niiden vastakohtat sisältävät idean, koska ideat ovat inklusiivisia, eivätkä eksklusiivisia kuten käsitteet; että ykseyden päämäärän, jota kohti filosofia pyrkii todellisuuden järjenmukaisella käsittämällä, yrittää uskonnollinen ihminen saavuttaa tunteella ja aavistelulla ja taiteilija kauneutta löytämällä. Kaikki nämä ideat, yksinkertaiset ja selvät, olivat olemassa jo kauan ennen kuin Hegel, kaikista subjektivisteista äärimmäisin, mutkisti ne.

³Kehitysajatus oli ajankohtainen. Se tuli näkyviin Herderin, Goethen, Lamarckin ja muiden teoksissa. Muinaiset opettajat, Herakleitos, Aristoteles, Plotinos ym., antoivat lukuisia viitteitä. Hegel päätti tehdä ideoista järjestelmän, hengen ilmenemisprosessin, joka aikaansai maailmankaikkeuden ja tuli erityisesti näkyviin filosofian historiassa, joka oli "maailmanhistorian sisin olemus". Hegelin idean mukaan maailmanprosessi on looginen eli dialektinen prosessi ja ristiriitaisuus on sen varsinainen liikevoima.

⁴Jo Kantin aikana oivallettiin, että ne kaksitoista kategoriala, joille Kant perusti todellisuuskäsityksensä, olivat pitämättömiä. Mutta vain Schopenhauer oivalsi, kuinka nurinkurinen koko menettelytapa oli: usko mahdollisuuteen puristaa todellisuus keinotekoiisiin lokeroihin. Jatkettiin siis laatimalla uusia kategorioita.

⁵Hegel laati kategorioita todellisuudesta, filosofian historiasta ja maailmanhistoriasta, jonka hän muutti "historian filosofiaksi". Jos historiallinen tapahtumainkulku ei sopinut hänen kategorioihinsa, muotoiltiin historia aivan yksinkertaisesti uudelleen. Sellaiset pikkuseikat eivät vaivaa suurta henkeä. Niin historialla kuin todellisuudellakin oli velvollisuus mukautua hegeliläisen järjen viitoittamiin ratoihin. Jos todellisuus ei ollut yhdenmukainen hänen ajatusrakennelmiensa kanssa, sitä pahempi todellisuudelle. Jos tietää, minkälainen todellisuuden tulee olla, ei ole aihetta kysyä, minkälainen se on. Kaksi järkisääntöä: "anna tämän olla tätä, äläkä hyväksy mitään ilman riittäviä perusteita" (onko tosietoja saatavilla?), eivät ilmeisesti koske "neroja". Hegeliläisessä järjessä ilmeni hengen ilmiöoppi. Filosofian historiassa voi seurata hengen kehitysprosessia eli kuinka käsitteiden dialektinen omatoimisuus tuottaa maailmankaikkeuden, valtion, uskonnon ja lopulta Hegelin absoluuttisen järjen; kaikki puhtaasti subjektiivisia ilmiöitä, koska "objektiivisuus" on illuusiota. Hegeliä opiskelevat eivät ole huomanneet hänen ehdotonta subjektivismiaan, olkoonkin, että se on hyvin peiteltyä.

⁶Dialektinen maailmanprosessi eteni tietyn Hegelin löytämän teesi-antiteesi-synteesimenetelmän mukaan. Hegel oli havainnut, mitä tunnettu selviö sanoo, että kulttuurin

kehitys näyttää etenevän ristiriitaisuuksien kautta. Tämä on yhteydessä sukupolvenvaihdokseen. Aina olosuhteisiin tyytymätön seuraava sukupolvi huomaa kaiken nurinkuriseksi, mikä onkin oikea huomio, ja kiirehtii päättelemään, että päinvastainen on oikein. Jo vanhastaan oivallettiin, että kaikessa piilee totuuden siemen; että uusien (uudelleen löydettyjen) aatteiden merkitystä ja kantavuutta usein yliarvioidaan. Aatetta vatkutetaan kaikista ajateltavissa olevista näkökulmista kyllästymiseen asti. Se asetetaan kaikkiin mahdollisiin yhteyksiin, sitä sovelletaan samanlaiseen ja erilaiseen. Aikanaan tämä johtaa reaktioon liioittelua vastaan, mikä vuorostaan johtaa äärimmäisyyksiin. Vie aikaa ennen kuin aate on sovitettu oikeaan yhteyteensä ja tullut siten suhteelliseksi. Että näin täytyy aina käydä oli Hegelin patentti ja johtui siitä, että sellainen oli maailmanhengen työskentelymenetelmä, vaan ei Napoleonin, jonka hän uskoi olevan ratsastava maailmanhenki. Hegelin mukaan jokainen muutos merkitsi ruumiillistunutta ristiriitaa. Ehdottomassa omavaltaisuudessaan hän teki subjektiivisesta objektiivisen ja objektiivisesta subjektiivisen.

⁷Hegelinäinen teesi-antiteesi-synteesi-dialektiikka johtuu joko objektiivisesta tietämättömyydestä ja sen mahdollistamista ristiriitaisista hypoteeseista tai absoluuttisen ja relatiivisen toisiinsa sekoittamisesta tai loogisten ja kielellisten ilmaisutapojen toisiinsa sekoittamisesta. Relatiivisten väitteiden sijaan me ilmaisemme itseämme absoluuttisin väittein. Jos kieli sisältäisi joukon helppokäyttöisiä relativismeja, osoittautuisi suhteellistamisen puuttuminen objektiivisesta tietämättömyydestä johtuvaksi. Looginen muodollisuus on oletettavasti viivästännyt suhteellisuuden yleisen merkityksen ymmärtämistä. Järjen kriteeri on todellisuus. Ristiriita merkitsee väärinkäsitystä, tietämättömyyttä. Järki on täynnä ristiriitaisuuksia, koska se muokkaa virheellisesti tajun sisältöä. Jos subjektiivinen ja objektiivinen ovat keskenään ristiriidassa, on syy subjektiivisessa. Oma subjektiivisuutemme objektiiviseen tietämättömyytemme yhdistyneenä saa todellisuuden vaikuttamaan meistä epäloogiselta, suunnilleen samalla tavoin kuin syvemmän tiedon logiikka vaikuttaa usein epäloogiselta tietämättömyyden yksinkertaisemman logiikan näkökulmasta.

⁸1700-luvun jälkipuoliskolla oli luonnontiede päässyt lupaavasti vauhtiin useimmilla tieteenaloilla. Löydöt tulivat peräjälkeen. Schelling ja Hegel seurasivat tarkasti aikansa tutkimusta. Olihan heidän kerättävä aineistoa järjestelmiin. He ottivat kaiken, mitä käsiinsä saivat. Aavistamatta, että tutkimus oli vasta alullaan, he luulivat sen jo saavuttaneen äärimmäisen rajansa. Niinpä he saattoivat käyttää aineistoa sellaisenaan ja tehdä siitä ehdottoman tietojärjestelmän. Hegel meni rajoittamattomassa yritteliäisyydessään pisimmälle. Hän ei vain laatinut järjestelmää, vaan luuli voivansa todistaa, että näin asioiden piti olla eikä toisin. Tulos oli tietenkin eriskummainen. Muiden mielettömyyksien ohella hän yritti todistaa mm., että aurinkokunnassa ei mitenkään voinut olla enemmän kuin seitsemän planeettaa, että rauta tuli painavammaksi, jos se magnetisoitiin, että painovoimalaki oli ristiriidassa jatkuvuuden lain kanssa. Kun sitten myöhemmin tehtiin uusia löytöjä, jotka paljastivat hänen arvostelukyvyyttömyytensä, hänen järjestelmänsä luhistui.

⁹Ja se oli romahdus. 1830-luvun jälkeen naurettiin luonnontieteilijälle, joka mainitsi sanan filosofia ja häntä pidettiin vajaamielisenä. Valitettavasti myös heistä on nykyisin tullut spekulioivia filosofeja.

¹⁰Hegelin järjestelmän filosofinen osa on säilynyt tuolta kohtalolta, koska filosofit yrittävät pelastaa fictionalismista niin paljon kuin mahdollista. Filosofia on nimittäin rappeutunut olemisen arvoituksen ratkaisemiseen tähtäävästä pyrkimyksestä itsetarkoitukseksi. Siitä on tullut filosofian historian tutkimusta ja silloin on tietenkin oman edun mukaista yrittää antaa kaikelle järkevää ulkoasu ja painaa fiktiot villaisella. Pyrkimällä "selittämään" kaikkia mielettömyyksiä he lisäävät käsitesekaannusta. Esoteerikolla on varaa olla häikäilemättömämpi rehellisyydessään ja tunnustaa, että filosofia on kokonaisuudessaan tietämättömyyden harhauttavaa mielikuvituspekulaatiota. Uppsala-filosofit Hedvall, Hågerström ja Phalén, erityisesti Hedvall

(josta Hedenius kirjoittaa: "Karl Hedvallin nerokas kirjoitus Humen tietoteoriasta on eräs omaperäisimmistä ja terävä-älyisimmistä väitöskirjoista, joita milloinkaan on tarkastettu ruotsalaisessa yliopistossa."), osoittivat kaikkien siihen mennessä laadittujen filosofisten järjestelmien loogisen pitämättömyyden. He paheksuivat sitä, että filosofianhistorioitsijat yrittivät päästä periaatteellisista erehdyksistä psykologisoimalla tehden siten filosofian historiasta historiaa filosofian sijaan. Mutta hekään eivät oivaltaneet, että mentaalinen tajunta ei voi ratkaista todellisuuden ongelmaa.

5.32 REAKTIO FIKTIONALISMIA VASTAAN

¹Toinen toistaan seuraavat luonnontieteelliset löydöt kumosivat Hegelin diktatoriset väitteet ja tekivät selväksi, että todellisuus oli aivan jotain muuta kuin fiktoromantikkojen mielikuvitusrakennelmat. Reaktio siihen saakka kaikkea ajattelua hallinneita spekulatiojärjestelmiä vastaan oli tietenkin voimakas. Eivät vain luonnontutkijat, vaan myös muut sivistyneet menettivät luottamuksensa filosofiaan. He kääntyivät sen sijaan tiedemiesten puoleen, joiden tervejärkisyys tarjosi paremman näkemyksen fyysisestä maailmasta. Uskottiin, että ilman filosofiaakin voi tulla toimeen. Valitettavasti fysikalisteilla, jotka pyrkivät yleistajuistamaan luonnontieteellistä kokonaisnäkemystä, ei ollut siihen vaadittavaa pätevyyttä, mikä edelleen lisäsi hämmentyneisyyttä.

²Filosofian historian hylkääminen olisi kuitenkin saattanut merkitä vain samojen ajatusvirheiden toistamista. Filosofian historia on erehdysten historiaa. Filosofia ei auta meitä löytämään "totuutta" eikä selittämään olemassaoloa. Se osoittaa, kuinka meidän ei tulisi ajatella. Se osoittaa inhimilliselle älylle vääjäämättömät ajatusvirheet. Ja se on tarpeeksi merkityksellistä. Eksoteerisen filosofian ainoa mielekäs katsantotapa on pitää totuutena sitä, mitä jää jäljelle, kun kaikki erehdykset on tehty. Me lähestymme totuutta vähitellen seuraamalla hylättyjen erehdysten tietä. Kun filosofit kerran oivaltavat tämän, he tulevat käsittelemään filosofisten ongelmien ratkaisemiseen ehdotettuja kokeiluja aivan toisella ja kriittisemmällä tavalla. Filosofian historian on oltava häikäilemätöntä kritiikkiä, eikä pyrkimystä säilyttää kaikenmaailman päähänpistoja. Nykyisessä muodossaan se on yleisesti katsoen sarja väärennöksiä. Filosofien järjettömyksiä on ratkaiseviltä kohdiltaan kaunisteltu tai ne on jätetty kokonaan pois, jotta kokonaisuus vaikuttaisi mielekkäämmältä, lukuun ottamatta, että erehdyksiä ei usein edes huomattu.

³On vain kaksi järkevää tapaa nähdä olemassaolo: terveen järjen tapa tai hylozoiikan todellisuusjärjestelmä. Uppsala-filosofi Karl Hedvall osoitti etevällä loogisella ajattelun terävyydellään ja terveellä järjellään, että objektiivisen tajun välitön, harkitsematon todellisuuskäsitys on ainoa oikea. Hän osoitti myös, että subjektiivinen järki eksyttää, ja että taju, joka voi vain todeta tosiasiat, on suojaton järjen teorioita vastaan. Ja tämä suojattomuus mahdollistaa filosofiset erehdykset.

⁴Tutkimus on loputonta. Ihmiselle ei ole mahdollista päästä mihinkään lopputulokseen olemassaolon suhteen. Eksoteerinen "totuus", ehdoton tietojärjestelmä, on tutkimuksen kangasteleva lopullinen päämäärä. Ihmiskunnalla on vielä paljon tekemätöntä, ennen kuin se on tutkinut fyysisen maailman ja löytänyt kaikki fyysiset lait. Tieto todellisuudesta on normaaliyksilölle olennaisilta osiltaan luonnontutkimuksen tulosta. Filosofian tehtävät on rajoitettava immanenttiin arvosteluun, periaatetutkimukseen, käsiteanalyysiin sekä yleiskatsauksellisiin järjestelmiin, jotka perehdyttävät tutkimuksen saavuttamiin tuloksiin. Filosofinen arvostelu osoittaa järjestelmien virheellisyydet, niiden väärät perusteet, niiden sisäiset ristiriidat ja kohtuuttomat seuraukset. Tämä arvostelu paljastaa vähitellen yhä useampia virheellisyyksiä järjestelmissä sen sijaan, että yrittäisi silitellä niitä, niin kuin nyt tapahtuu. Käsiteanalyysissä on edettävä varovasti. Ihmiskunnan ajattelu on kokonaisuudessaan apukäsitteiden höystämää, eikä niitä ilman tulla toimeen, ennen kuin ne korvataan joko tutkimuksen tai esoteriikan perustosiasioilla. Ilman apukäsitteitä emme tule koskaan löytämään

oikeita käsitteitä, ainoastaan riistämään itseltämme tarpeellisen aineiston ajattelua varten.

⁵Vielä on mainittava neljä filosofia, koska kukin heistä on löytänyt platonisen, todellisuuden kanssa yhtäpitävän idean ja erityisesti korostanut sitä: Schopenhauer kaikkivaltiaan sokean tahdon, Hartmann tiedostamattoman, Spencer kehityksen peruseriaatteen ja Bergson intuition. Olkoonkin, että järjestelmät, jotka he idealleen rakensivat, epäonnistuivat. Mutta ideat ovat saaneet muistomerkkinsä, ja siten ne on pelastettu aatehistorialle, filosofian perilliselle.

⁶Lopuksi muutamia sanoja pragmatismista, joka semantiikan tavoin on äärettömän tyyppillistä harhautuneen järjen hämmentyneisyydelle, nykyajan käsitteelliselle epäselvyydelle ja ajatussekaannukselle. Se on subjektivismiin mielivaltaa kaikessa komeudessaan. Pragmatismi on filosofinen vastine teologille jesuitismille, jonka mainetta on turha yrittää palauttaa. Pragmatismi edustaa aatetta "tarkoitus pyhittää keinot" filosofisessa asussa. Aatteen nk. totuusarvo olisi riippuvainen sen käyttökelpoisuudesta tavoitellun päämäärän saavuttamiselle. Valhetta ei saa pelkästään kutsua totuudeksi, vaan se on totuus, kunhan se vain on hyödyksi. Myös natsit ja bolsevikit ovat käyttäneet aatetta hyväkseen. Pragmatismiin luetaan myös yritykset asettaa tieteelliset hypoteesit tietojärjestelmän perustaksi, mikä on tuomittu epäonnistumaan, sillä mitkään hypoteesit eivät ole ajan oloon pitäviä. Merkittyään alun perin tarkoituksenmukaista tai elinkelpoista (totuudellista), sana "pragmatismi" on saanut yhä laajemman, immanenssifilosofian "immanentti"-sanan tapaisen merkityksen.

⁷Katsottaessa taaksepäin sille tielle, jota eurooppalainen filosofia on edennyt 2500 vuoden ajan (Kalojen aikakauden) on havaittavissa, että todellisuusideoiden hankkiminen on ollut ihmiskunnalle hidasta. Käsittääkseen ideat ja säilyttääkseen ne jälkimaailmalle se on saanut sovittaa ne fiktiojärjestelmiin. Askel askeleelta ihmiskunta houkuttelee huomaamatta todellisuuteen todellisuusideoiden korvatessa heidän fiktionsa. Yksilöiden mentaalisen omatoimisuuden tarve on tyydytetty sillä, että he ovat saaneet laatia enemmän tai vähemmän loogisia mielikuvitusjärjestelmiään. Loputtomalla työllä yksilön on muotoiltava uusia maailman- ja elämäkatsomuksia vähitellen paljastuvien todellisuusideoiden avulla, kunnes ihmiskunta on oivaltanut, että tieto todellisuudesta on inhimillisen järjen saavuttamattomissa, kunnes se on oivaltanut esoteriikan ylivoimaisuuden työhypoteesina. Nämä ideat nykyinen käsiteanalyysi yrittää ihmiskunnalta riistää.

5.33 Schopenhauer

¹Schopenhauerin saama realistinen kasvatusta, joka sai hänet elämyksissä ja kokemuksissa näkemään kaiken tiedon lähteen, oli säästänyt hänet skolastiselta käsittelemppuilulta. Filosofiaa tutkiessaan hän oivalsi heti, miten mielettömiä oli laatia kategorioita ja rakentaa järjestelmiä tyhjiä käsitteistä, tyhjiä siksi, että niissä ei ollut todellisuuden tosiasiasisältöä. Hänen yksipuoliset opintonsa (upanishadit, eksoteerinen Platon ja Kant) estivät häntä oivaltamasta virheellisyyttä kolmessa Kantin monista dogmeista: subjektivismi, tila ja aika havaintomuotoina ja todellisuuden jako ilmiöihin ja olioihin sinänsä. Hyväksymällä nämä kolme dogmia hän pilasi oman järjestelmänsä. Tila on ulottuvuutta ja aika on jatkuvuutta. Aika on tapa mitata tapahtumien peräkkäisyyttä.

²Ikiaine (kaaos) on tilan. Tila syntyy vasta kosmoksen myötä. Kosmoksessa aine mahdollistaa tilan käsittämisen, liike mahdollistaa ajan käsittämisen ja luonnontapahtumat mahdollistavat luonnonlakien eli kausaliteetin toteuttamisen - kaikki nämä asiat ovat erilaisia eri maailmoissa.

³Esoteriikan mukaan todellisuudella on kolme aspektia: aine, liike ja tajunta. Descartes ja Spinoza olivat korostaneet aine- ja tajunta-aspektia. Schopenhauer tarttui liike- ja tajunta-aspektiin. Koska kaikki kolme aspektia ovat ehdottomia, eikä niitä siis voi johtaa jostakin muusta, epäonnistuu jokainen maailmanselitysyritys, joka ei ota huomioon jokaista kolmea aspektia.

⁴Koko elämänsä ajan Schopenhauer häilyi subjektivismiin ja objektivismiin välillä. Itse asiassa

subjektivismi oli teoria, joka soti koko hänen elämänvaistoansa ja todellisuustajuansa vastaan. Sen vuoksi hän korostikin voimakkaasti aineen kausaliteettia korvikkeena objektiiviselle aineelle. Kukaan ei ole kyennyt kuvaamaan todellisuutta niin kuin hän, eikä kukaan ole hänen tavoin korostanut tosiasiaa, että välitön todellisuuden kokeminen on kaiken tietomme lähde. Toisinaan todellisuus on hänelle maajaa, petollista näennäisyyttä, illuusiota. Mutta useimmiten todellisuus on juuri sitä, mitä se näyttää olevan. "Luonnon ominaispiirre on läpikotainen rehellisyys." Hän on hyvin lähellä Hedvallin selviötä, jonka mukaan meitä eksyttävät omat teoriamme, ja objektiivinen tajumme on turvattoman altis subjektiivisen järkemme fiktioille ja niiden suggestiiviselle voimalle. Tämän häilyväisyyden vuoksi hänen järjestelmänsä on täynnä ristiriitaisuuksia. On ymmärrettävää, että Hedvall, jolle ristiriitaisuudet olivat kauhustus, saattoi nimittää häntä romaanikirjailijaksi. Kuitenkaan kukaan uudemman ajan filosofi ei ole lausunut niin monta esoteerista totuutta kuin Schopenhauer. On äärettömän tyypillistä, että 1800-luvun suurinta filosofia ovat eniten halveksineet ammattifilosofit.

⁵Schopenhauerin Kantiin ja hänen seuraajiinsa kohdistama arvostelu kuuluu kaikista terävä-älyisimpiin suorituksiin. Hän kumosi loistavasti useimmat Kantin sofismeista osoittaen Kantin sekä teoreettisen että käytännöllisen "puhtaan järjen" fiktiivisyyden. Jos hänellä olisi ollut tilaisuus muistaa uudelleen piilevä esoteerinen tietonsa, ei fysikalisti Kantista olisi jäänyt mitään jäljelle.

⁶Mielenkiintoisia ovat hänen neljä distinktiotaan, jotka koskevat ihmisen ensisijaisia tapoja käsittää todellisuutta: fyysisen tapahtumisen syy ja vaikutus, loogisen ajattelun peruste ja seuraus, matematiikan ilmeiset selviöt ilman todisteen tarvetta, tahdon epävapaus aina voimakkaimman vaikuttimen määräämänä.

⁷Tahtoa koskevassa opissaan Schopenhauer on nähnyt syvemmälle kuin kukaan muu filosofi. Tahto, liikkeen alullepanija, on ikivoima, ikuisesti sokea, dynaaminen, so. ikuisesti itsetoimiva, ehtymätön, kaikkivoipa. Selittääkseen kuinka tämä sokea tahto kykeni tuottamaan tarkoituksenmukaisia elämänmuotoja oli Schopenhauerin turvauttava muotoa muovaavien "platonisten ideoiden" järjestelmään. Schopenhauer on käsittänyt Platonin ideat sikäli oikein, että ne ovat eläviä voimia, kausaalelementaaleja energian lataamine ideoineen. (Esoteriikan mukaan hitaasti heräävä tajunta saavuttaa yhä korkeammassa luomakunnissa yhä suuremman kyvyn omaksua ikiaineen sokeaa, dynaamista energiaa, josta tulee siten tahto.) Hänen puutteellinen psykologinen oivalluksensa, joka sai hänet jättämään emotionaalisuuden oman todellisuuden huomiotta, sai aikaan sen, ettei hän voinut pitää kiinni teoriasta, jonka mukaan tahto on ehdottoman sokea. Tunteet hän nimittäin liitti tahtoon, joka sai siten tietynlaisen tajunnan; sekoittaen siten emotionaalisuuden ja tahdon keskenään (vrt. kappale 3.4.7).

⁸Myös eettikkona Schopenhauer on erikoisasemassa. Hän teki selväksi, ettei järkevää moraalialia kaikesta luennoimisesta huolimatta ole koskaan esitetty, ettei ole voitu olla yhtä mieltä edes sen sisällöstä, sen perusteista tai vaikuttimista. Aikaansaannokset ovat kokoelma fiktioita, mielivaltaisuuksia, tabuja ja apriorisia saippuakuplia.

⁹Mitkään itsekkäät vaikuttimet eivät kelpaa. Oikeamielisyys ja myötätunto ovat ainoat pitävät vaikuttimet, joita ei kuitenkaan ole korostettu missään eettisessä järjestelmässä, vaikka ne pilkistävätkin esiin Rousseau'n teoksissa. Valitettavasti Schopenhauer käytti epäonnistunutta, kielteistä nimitystä Mitleid, sääli, mikä herätti Nietzsche'ssä silmitöntä vastarintaa. Myötäkärsivä lisää maailman kärsimystä hyödyttämättä ketään, muuttuu pian hermoraunioksi ollen itse avun tarpeessa sen sijaan, että kykenisi tehokkaasti auttamaan toisia.

¹⁰Käskyt ja vaatimukset määräytyvät palkkiosta ja rankaisusta, eivätkä siis ole kategorisia, kuten Kant ajatteli, vaan ehdollisia. Mielekäs ja oikeamielinen toiminta eivät välttämättä merkitse samaa; jalo toiminta ei ole välttämättä mielekästä, eikä mielekäs toiminta välttämättä jaloa. Velvollisuus ja toimeksiotto kuuluvat yhteen. Velvoitukset edellyttävät oikeuksia. Niin kutsuttu omatunto on pelon, taikauskon, ennakkoluulojen, turhamaisuuden, tapojen ja muiden ominai-

suuksien muodostama kompleksi. Näiden suhteellinen määrä vaihtelee taipumusten, kasvatuksen ja ympäristön vaikutuksen mukaan.

¹¹Myös uskonto saa osuutensa mielenkiintoisessa dialogissa. On osattava pitää erillään uskonto, ihmisen kaipuu ihanteiden maailmaan, ja kirkko, joka on tietämätön, arvostelukyvyytön ja vihamielinen. Loputtomalla tuomitsemisellaan ja kiroamisellaan, suvaitsemattomuudellaan ja vainoamisellaan, kidutuksellaan ja polttorovioillaan kirkko on menettänyt kaikki oikeutensa vaikuttaa auktoriteettina totuuden ja oikeuden suhteen. Nämä vihanilmaisut tuomitsevat kirkon, jonka tehtävänä oli julistaa rakkautta. Ei kuitenkaan voi kieltää, että kirkko on aikaansaanut myös paljon hyvää. Barbaarisella kaudella se on taistellut laittomuutta vastaan, vaikuttanut jalostavasti raakoihin tapoihin ja tottumuksiin, suorittanut laupeudentyötä, hoitanut perittyä tietämystä, kannustanut taidetta kaunistamaan pyhäkköjä.

¹²Schopenhauer oli psykologisesti oikeassa oivaltaessaan, että yliopistossa filosofiaa opiskelevat eivät etsi totuutta, niin kuin he itse luulevat, vaan todisteita jo omaksumilleen uskonkäsitteille.

¹³Kaikkien aikojen pyhimyksissä Schopenhauer oli huomaavinaan erään yhteisen piirteen: elämisen tahdon tappamisen kvietismilla ja asketismilla. Joutuessaan silmäysten maailman kurjuuden kanssa hänen piilevä pyhimysvaistonsa johdatti hänet harhaan. Täysin vastoin koko elinvoimaista, tervettä, realistista elämänvaistoaan hän oli teoreettinen pessimisti. Tämä johtui siitä, että hänen näkemyksensä mukaan elämä on sokean ikitahdon aikaansaannosta ollen vailla ehdotonta tarkoitusta ja mielekästä päämäärää. Maailmanhistoria, joka on maailmantuomioistuin, ei osoita mitään kehitystä, ainoastaan loputtomasti toistuvaa päämäärättömyyttä ja mielettömyyttä. Näin asia olisikin, jos ihmiskunta olisi korkein luomakunta.

¹⁴Tietenkin sellainen elämännäkemyksensä vaikuttaa lamauttavasti. Esoteriikan mukaan elämä ei ole kärsimystä. Kärsimys on huonon kylvön huonoa satoa. Minä (monadi) inkarnoituu saadakseen kokemuksia ja oppiakseen niistä, oppiakseen tuntemaan todellisuuden ja elämän. Se ei turmele asketismilla ja moralismilla, masentavilla ja elinvoimaa kuluttavilla katsantotavoilla tähän tarvitsemaansa välinettä (elimistöä). Buddhan nirvaana ei ole minän sammuminen, ei loppu, vaan alku, nouseminen korkeampaan luomakuntaan. Myös fyysisestä elämästä on kerran tuleva paratiisi, kun ihmiskunta on omaksunut terveen järjen, oikeamielisyyden ja ykseydentunteen, oivaltanut, että vihaa on kaikki, mikä ei ole rakkautta.

¹⁵Schopenhauerin "kolmeen filosofastiin", Fichteen, Schellingiin ja Hegeliin kohdistamaa purevaa arvostelua on kovasti harmiteltu. Sen sijaan olisi pitänyt arvostaa sitä, että oli joku, joka uskalsi vastustaa hävytöntä vallattomuutta. On kiistämätöntä, että Schopenhauer oli sekä todellisuustajun (lukuunottamatta hänen teoreettista riippuvuuttaan Kantin alkuperäisestä, absoluuttisesta subjektivismista) että terävä-älyisyyden suhteen näitä kolmea huomattavasti etevämpi. Jälkimaailma on kerran tulevaisuudessa oivaltava, kuinka oikeutettu hänen arvostelunsa oli.

¹⁶On kuvaavaa, että kauan mentaalimaailmassa inkarnaatioiden välillä oleskelleet joutuvat helposti illuusiofilosofian uhreiksi (jonka mukaan kaikki aine on illuusiota).

5.34 Hartmann

¹Edouard von Hartmannin avustus filosofian historialle on hänen korostamansa idea, että tiedostamaton on olemassaolon perustekijä ja välttämätön todellisuuden ymmärtämiselle. Ilman tätä ideaa ei olisi syytä mainita häntä, sillä tämän lisäksi hän ei saanut aikaan mitään pysyvää. Kuten tavanomaista filosofialle, tuli tämänkin idean kehyksistä epäonnistunut rakennelma. Uusi idea ei suinkaan ollut. Siihen on viitattu pythagoralaisessa järjestelmässä. (Monadit ovat alun perin tiedostamattomia. Niiden tajunta ja tajunnanaktiivisuus kehittyvät manifestaatioprosessissa.) Hartmann turvautui usein tiedostamattomaan mystisenä selityspäätteeksi, kun muita selityksiä ei ollut tarjolla. Niin ei tietenkään voi tehdä, vaikka psykoanalyttikot tekevätkin niin.

²Kantin ja Hegelin täydellisestä epäonnistumisesta ja Schopenhauerin tuhoavasta arvostelusta huolimatta Hartmann ei ollut oivaltanut kategorioiden laatimisen nurinkuruisuutta. Kuten aina on subjektivistien laita niin pian kuin heidän on puututtava kiusalliseen ulkomaailmaan, lähti hänkin luonnontieteen toteamuksesta, että aine on olemassa, koska tämä on ainoa mahdollinen selityspenuste. Kyettyään tällä tavoin hyödyntämään tutkimuksen tosiasioita, hän muutti objektiivisen kuin taikasauvan iskusta subjektiiviseksi ja sovitti sen laatimiinsa lokeroihin.

³Hartmann on tyypillinen eklektikko, joka kokosi kaikki edeltäjiensä ideat ja yritti tehdä niistä järjestelmää. Monipuolisuudellaan ja sisältörikkaudellaan se tekee lukijaan vaikutuksen.

5.35 *Spencer*

¹Herbert Spencer lähti luonnontutkimuksen tuloksista ja yritti koota todetut tosiasiat tietojärjestelmäksi. Yleiskatsauksillaan sellaiset järjestelmät helpottavat orientoitumista tieteiden parissa. Järjestelmä osoittaa, kuinka pitkälle tutkimus on edennyt. Periaatteesta hän luopui yrityksistä sallia subjektiivisen järjen arvostella jotakin, mitä ei voinut löytyä objektiivisen tajun sisällöstä. Siten hän on tyypillinen immanenssifilosofi, joka vaistoa oikein, että terveen järjen vastainen ei voi olla yhtäpitävää todellisuuden kanssa. Kohtuuton ei kelpaa työhypoteesiksi.

²Jo ennen Charles Darwinia Spencer oli kehittänyt evoluutioteoriaansa, jonka mukaan evoluutio on progressiivinen muutos epäyhtenäisestä (inkohorentista) homogeenisuudesta yhtenäiseen (koherenttiin) heterogeenisuuteen rakenteen ja toiminnan suhteen. Kehitysajatuksen oli tosin erityisesti Lamarck alkanut kiinnittää huomiota jo 1700-luvulla. Mutta se teki läpimurtonsa vasta sen jälkeen, kun Spencer oli osoittanut kehityslain universaalisuuden ja pätevyyden kaikilla elämän aloilla, erityisesti biologian, sosiologian ja psykologian aloilla. Hänen "synteettisen filosofian järjestelmänsä" oli yhteenveto sen ajan tietämyksestä. On huomautettava, että hän käytti aivan liian ahkerasti analogiaperiaatetta. Yhteiskunta ei ole fysiologinen organismi. Liian pitkälle saatettu analogia sekoittaa enemmän kuin selittää.

³Esoteriikan mukaan mekaaninen tapahtumainkulku palvelee ikuisia luonnonlakeja seuraten suurta kosmista pämäärää: jokaisen atomitajunnan kehittymistä tiedostamattomuudesta kaikkietävyyyteen. Yksilöllisen tajunnan muokkaamat elämykset ja kokemukset lisätään siihen alitajunnassa piilevien kokemusten varastoon, joka lukuisten inkarnaatioiden aikana tasaisesti kasvaa ja antaa yksilölle mahdollisuuden käsittää ja ymmärtää yhä enemmän, hankkia tietoa todellisuudesta ja elämästä, löytää olemassaolon lakeja ja oppia soveltamaan niitä mielekkäästi. Tarkoituksenmukaiset elämänlait mahdollistavat tajunnankehityksen.

⁴Tietenkään Spencer ei saanut armoa ammattifilosofien silmissä. Heidän olisi muuten pitänyt oivaltaa, että itse asiassa hän on esikuva filosofille, jonka tehtävänä tulisi olla todellisuuteen perehdyttäminen ja yleiskatsauksen laatiminen tutkimuksen katsantokannasta. Nykyisiä filosofi-askarruttaa sen sijaan oikeastaan vain niin kutsuttu tietoteoria, kysymys tiedon mahdollisuudesta. Kun filosofit ovat selvittäneet filosofiset näennäisongelmat ja suurten ajattelijoiden ajatusvirheet, voivat he omistautua tiivistämään todellisuustutkimuksen tulokset.

5.36 *Bergson*

¹Opiskeluaikanaan Bergson pääsi kosketuksiin esoteriikan kanssa. Hänellä oli tilaisuus tutustua sen aatteisiin, ja hän hyödynsi näistä myöhemmin niin monta kuin hän itse ymmärsi ja kykeni käyttämään eksoteerisessa filosofiassaan.

²Bergsonin mukaan tila on homogeeninen ja laaduton suure. Tämä on sekä oikein että väärin. Loputon, rajaton tila, joka itsessään sisältää lukuisia kosmoksia, on itse homogeeninen. Mutta tämä "tila" on samanaikaisesti itse ikiaine, joka omaa kaikki elämän ehtymättömät ominaisuudet, sellaisina kuin ne ilmenevät atomisoituneessa manifestaatioaineessa.

³Ajalla ei ole ulottuvuutta. Suoran käyttö ajan vertauskuvana oli epäonnistunut, täysin

onnettomasti valittu vertaus, joka on antanut aihetta moniin väärinkäsityksiin. Vain tilalla on ulottuvuus. Aika on ykseys, joka liittyy menneisyyden nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Aika on pysyväisyyttä, edelleen olemassaoloa, jatkuvuutta. Objektiivinen aika yhdistyy aina tilaan peräkkäisyydessä. Se on prosessin mittaaja ja voidaan sen vuoksi jakaa aikakausiin tai aikasykleihin. Aika on sekä objektiivista että subjektiivista. Kosmos (ikiaineessa) koostuu manifestaatioaineesta ja on se, mitä me voimme nimittää tilaksi, jossa kaikki maailmat ovat olemassa. Aika on tapa mitata kokonaisprosessia, jossa kaikki tapahtumainkulku etenee. Niin tila kuin aikakin, jotka ovat meille tapoja mitata ja asteittaa, voidaan jakaa kuinka pieniin yksiköihin tahansa.

⁴Pytagoraan mukaan kosmos on täytetty toisensa lävistävillä eri tiheysasteen omaavilla ainemaailmoilla alas karkeimpaan fyysiseen maailmaan saakka. Mikään näistä maailmoista ei ole epätodellinen, näennäistä todellisuutta, illuusiota. Kaikilla on objektiivinen aineellinen olemassaolo. Tietenkään alempien maailmojen olennot eivät kykene objektiivisesti käsittämään korkeampien maailmojen ainetta. Mutta he voivat subjektiivisesti havaita näistä korkeammista maailmoista tulevat värähtelyt, vaikka heillä ei ole kykyä lukea näitä elämänilmaisuja korkeampiin aineilmiöihin kuuluviksi. Vain esoteriikka voi antaa vaadittavat, oikeat selitykset näille ilmiöille

⁵Menneisyys on nykyhetkessä. Kausaaliminäille ei ole olemassa menneisyyttä planeetan atomimaailmoissa 47–49, ei myöskään 43-minäille aurinkokunnan atomimaailmoissa 43–49. Minä oppii kaikista kokemuksista ja kehittyy sen tähden jatkuvasti. Sekä tajunnan sisäinen että aineen ulkoinen maailma muuttuvat alituisesti. Käsite pitää kiinni yleisestä, luonteenomaisesta, yhteisestä yksityisten ilmiöiden paljoudessa.

⁶Intuition idea, jolle Bergson on antanut menestyksellimmän muotoilun, on idea "luovasta kehityksestä". Suuri kosminen evoluutio ei työskentele ennaltamäärätyn suunnitelman mukaan. Vain lopullinen päämäärä on määrätty: kaikkien monadien on hankittava kaikkietävyys koko kosmokselta. Bergson oivalsi selkeästi, että evoluutio luo itse edellytykset ja mahdollisuudet omalle kasvulleen. Nämä edellytykset riippuvat kuitenkin jokaisen olennon omalaadusta, atomeista planeettoihin, aurinkokuntiin jne. saakka. (Koska kaikella aineella on tajuntaa, on jokainen ainemuoto olento jollakin tietyllä kehityksen tasolla.) Siten menneisyys rajoittaa tulevaisuuden mahdollisuuksia. Järkkymätön suunnitelma kumoaisi vapauden lain, jonka mukaan jokaisella monadilla on oikeus kerran hankkimaansa vapauteen (riippuen oivalluksesta ja kyvystä), jota se vastaisuudessa lainmukaisesti soveltaa. Evoluutio hapuilee eteenpäin kaikkia mahdollisia teitä löytääkseen tarkoituksenmukaisimman tien jokaiselle ja kaikille.

⁷Bergsonin toinen intuition idea ilmenee hänen korostaessaan intuition mahdollisuutta. Tällä opilla hän palaa takaisin Platoniin. Intuitio avaa meille ideoiden maailman. Se on erityinen tiedonelin, joka antaa meille oikeita ideoita, oikeaa tietoa todellisuudesta. Vain harvat ihmiset ovat ponnistelleet mentaalimaailman eri "tajunnankerrostumien" läpi ja onnistuneet valloittamaan intuitiotajunnan. Myös useimmat filosofit oleskelevat edelleen kahdella alimmalla, päätelmäajattelun ja periaateajattelun alueella. Todellisesta intuitiosta ei voi puhua ennen kuin yksilö on omaksunut ja hallitsee perspektiivi- ja systeemiajattelun. "Intuitio", jota Bergson pyrkii kuvailemaan, on kuitenkin pikemminkin piilevä kokemuksien synteesi, joka muodostaa yksilön omakohtaisesti hankkiman, tiedostamattoman ajatusjärjestelmän ja välittömästi määrää hänen käsityksensä todellisuudesta ja elämästä.

5.37 Loppusanat

¹Ihmiskunta elää parhaillaan uutta sekä subjektivistista että skeptistä aikakautta. Tämä on seurausta siitä, että teologiset dogmit ovat hajooneet, tietoisuus filosofisen spekulatiivisen fiktiivisyydestä on herännyt ja ydinfysiikka on räjäyttännyt luonnontieteelliset dogmikäsitteet. Vanhemmat ajattelutavat ovat hajooneet kokonaisuudessaan, ilman että mitään uutta eksoteerista

järjestelmää on voitu asettaa niiden tilalle. Johdonmukainen subjektivismi johtaa täydelliseen harhautumiseen olemassaolossa, ylivoimaiseen mielivaltaan, periaatteettomuuteen ja vastuuttomuuteen.

²Koska oikeuskäsitys ilmenee elämäkatsomuksesta, joka vuorostaan nojaa maailmankatsomukseen, on yleinen järjestelmien hajoaminen johtanut oikeuskäsitteiden hajoamiseen ja siten yleiseen laittomuuteen. "Ihmiset tuntevat olevansa usein syvästi epävarmoja oikean ja väärän suhteen. He ovat epätietoisia jopa siitä, ovatko oikea ja väärä muuta kuin vanhaa taikauskkoa." Suurena syypanä tähän asiantilaan ovat teologit, jotka ovat itsepintaisesti vastustaneet uskonnon ja tieteen sovintoa. He ovat kykenemättömiä vapautumaan vallitsevan uskonnon illuusioista ja fiktioista.

³Samalla tavoin kuin voi olla vain yksi uskonto (yhteinen kaikille viisaille kaikkina aikoina, nimittäin rakkauden ja viisauden uskonto), voi olla vain yksi filosofia (oikea ajatusjärjestelmä) ja yksi oikea tieteellinen käsitys fyysisestä todellisuudesta. Kun tutkimus lopulta kykenee laatimaan tuon järjestelmän induktiivisella menetelmällään, se on saavuttanut päämääränsä. Tämä saavutus on vielä kaukana.

⁴Jo Buddha teki selväksi 600 vuotta e.Kr., ettei inhimillinen järki voi ratkaista olemassaolon ongelmaa eikä filosofian ongelmia.

⁵Esoteriikka on yhteenveto planeettahierarkian antamista perusluonteisista todellisuutta, elämän tarkoitusta ja päämäärää koskevista tosiasioista, jotka ovat aina olleet salaisten tietokuntien parhaimmiston saatavilla, mutta joiden julkaiseminen nykyisin on sallittu. Ilman tätä tietoa ihmiset tulevat aina kiistelemään kaikista perusongelmista, jokainen ajatteleva ihminen tuhlaamaan aikaansa hankkiakseen suurella vaivalla oman fiktiivisen käsityksen olemassaolosta. Vain esoteriikka muodostaa yhteisen perustan uskonnolle, filosofialle ja tieteelle.

⁶Hylozoiikka pakottaa järjen hyväksymään ainoan "työhypoteesin", joka on yhtäpitävä todellisuuden kanssa ja jota ei voi koskaan korvata paremmalla hypoteesilla tulevaisuudessa.

⁷Filosofit ovat aina metsästäneet "yleispätevää ja tarpeellista". Oikein ymmärrettynä hylozoiikka osoittaa juuri "loogisesti tarpeellisen", loogisesti vääjäämättömän.

⁸Uskonto, filosofia ja tiede eivät kykene esittämään järkkymätöntä pohjaa, jolle elämäkatsomuksen voi rakentaa.

LISÄYS

5.38 Nykyinen filosofia

¹Filosofit ovat kaikkina aikoina, joskin hapuillen, vaistomaisesti, yrittäneet antaa jonkinlaisen selityksen olemassaololle, elämän tarkoitukselle ja päämäärälle, yrittäneet vastata Sfinxin kolmeen kysymykseen: Mistä, miten ja mihin? He eivät ole oivaltaneet, että tämä on mahdotonta, koska heillä ei ole ollut tietoa todellisuudesta eikä edellytyksiä tälle tiedolle. He eivät vielääkään aavista, että näkyvä maailma on murto-osa koko todellisuudesta. He ovat edelleen yhtä varmoja väärinkäsityksistään kuin papit ja poppamiehet kautta aikojen.

²Filosofia rajoittuu fyysiseen todellisuuteen, ja sen tähden kaikki filosofia on aina oleva fyysisessä suhteessa fysikalismia ja ylifyysisessä suhteessa subjektivismia: spekulatioita ilman todellisuussisältöä. Ennen kuin ylifyysisistä asioista voidaan puhua täytyy olla tosietoja ylifyysisistä maailmoista.

³Tieto todellisuudesta on järjestelmä subjektiivisia todellisuuskäsitteitä, jotka ovat yhtäpitäviä objektiivisen aineellisen todellisuuden tosiasioiden kanssa ja perustuvat niille. Kun nämä tosiasiat on todettu ja asetettu oikeisiin yhteyksiinsä (historiallisiin, loogisiin, psykologisiin ja kausaalisiin), on ihmisellä todellista tietoa todellisuudesta.

⁴Filosoifeilta puuttuu ylifyysinen objektiivinen tajunta ja siksi he ovat kykenemättömiä toteamaan tosiasioita ylifyysisissä maailmoissa. Tämän filosofit ovat alkaneet oivaltaa, mikä on suuri edistysaskel. He oivaltavat, että se, mikä ei voi olla objektiivisen tarkastelun kohteena, jää subjektivismiksi. Filosofian historia osoittaa, että kaikki filosofia on ollut subjektivistista, mielikuvitusrakennelmia, joille ei ole vastaavuutta todellisuudessa. Mutta johtopäätös, jonka nykyiset filosofit ovat tästä järkevästä oivalluksesta vetäneet, on väärä. Filosofien epäonnistuminen ei millään tavalla todista, ettei tietoa voi olla muusta kuin fyysisestä todellisuudesta.

⁵Kun ajatus askarteleo ylifyysisten ilmiöiden parissa ilman tosiasioita, se jää subjektiiviseksi eikä kykene näkemään omaa subjektiivisuuttaan. Vanhojen filosofien looginen todistelu jäi kokonaan subjektiivisuuden puitteisiin ollen objektiivisuuden kriteereitä vailla, sillä seurauksella, että heidän spekulationsensa eivät koskaan pitäneet yhtä todellisuuden kanssa. Ei ole logiikan syy, että sitä käytetään väärällä tavalla.

⁶Luonnontiede pyrkii tutkimaan fyysistä, mutta ei ylifyysistä todellisuutta. Se ei vielä tiedä, että fyysinen aine koostuu ylifyysisestä aineesta ja että tapahtumainkulun syitä on etsittävä ylifyysisestä aineellisesta todellisuudesta.

⁷Psykologit puuhaavat tajunnan aspektin parissa. Ylifyysisen objektiivisen tajunnan puutteessa he saavat rajoittua tajuntaan sellaisena kuin se ilmenee ja voidaan tajuta organismeissa.

⁸Nykyiset filosofit ovat vetäneet äärimmäiset johtopäätökset filosofian tai oikeammin sanoen subjektivismiin täydellisestä epäonnistumisesta. He ihmettelevät, ovatko perityt todellisuuskäsitteet subjektivistisia abstraktioita ilman vastaavuutta todellisuudessa, ja sen vuoksi he ovat ryhtyneet poistamaan kaikkia sellaisia käsitteitä tietämättä, että nämä todellisuuskäsitteet on saatu esoteerisilta tietokunnilta. He eivät oivalla, että myös heidän uusi spekulationsensa on subjektivismia. He yrittävät jopa poistaa käsitteen "objektiivinen todellisuus".

⁹Kykenemättömyys oikeaan arviointiin koskettaa todellisuutta. Vai mitä sanottaneen seuraavasta syvämielitteisyydestä?

¹⁰"On yksinkertaista ajatella, että todellisuus olisi kerran kaikille annettu, objektiivinen suure. Kolme miestä tarkastelee norsua ja, kaikki kolme saavat eri käsityksen norsun koosta. Tosiasiassa he siis näkevät kolme eri norsua."

¹¹Ilmeisesti ihmiset eivät enää oivalla, että subjektiivisella käsityksellä ja objektiivisella todellisuudella on eroa. Siten filosofit ovat palanneet sofistin Protagoraan subjektivismiin ja individualismiin. Mittaus osoittaisi, että kysymyksessä on kolme yksilöllistä, virheellistä käsitystä

yhdestä ja samasta norsusta. Norsuja ei ole useampia kuin yksi.

¹²Terve järki on kaikkina aikoina epäillyt filosofien spekulatioita, ja tämä synnynnäinen (edellisissä inkarnaatioissa omaksuttu) todellisuudentaju on aina osoittautunut oikeaksi. On kysyttävä, mistä johtuu, että filosofit ovat kaikkina aikoina halveksineet tervettä järkeä, joka kuitenkin on ihmisen korkein järki.

¹³Monadien neljässä luomakunnassa evoluutionsa aikana hankkiman, objektiivisen todellisuuskäsityksen hylkääminen on riittävä todiste sille, että järki voi johtaa harhaan.

¹⁴Aikamme kulttuuri (kirjallisuus, taide, musiikki, mutta ei minkäläinen kirjallisuus, taide ja musiikki tahansa) on kaikissa suhteissa antautunut urille, jotka johtavat kulttuurin hajoamiseen. Samoin on myös nykyisen filosofian laita.

¹⁵Ajattelija, joka sittenkin on onnistunut säilyttämään terveen järkensä elämäkatsomuksen suhteen, on Bertrand Russell. Mutta samaa ei voi sanoa hänen seuraajistaan (ei ole lainkaan mahdotonta ajatella, että he olisivat kreikkalaisten sofistien inkarnaatioita). He eivät tiedä edes, mitä terve järki on, ja aavistamatta olemassaolon mielekkyyttä he uskovat, että yleisinhimillisen kokemuksen käsitys on virheellinen. He uskovat kykenevänsä laatimaan uuden katsantotavan (nk. semantiikan, uudenlaisen eksymyksen), tehden siten viimeisestä villityksestä ensimmäistä pahemman. Se on filosofisen järjen vararikkoselvitys. Filosofista on enemmän kuin koskaan aiemmin tullut tiedettä, joka pyrkii selittämään itsestään selvää (ihmiskunnan kootun kokemuksen tulosta) kohtuuttomuuksilla. Filosofista, joka alun pitäen oli teologian orja, on nykyisin tullut fyysisen tieteen orja. Ihmiskuntaparka!

5.39 Bertrand Russell

¹Russell on epäilemättä sopivin tutkimuksen kohde esoteerikolle, joka tahtoo selvittää aikamme filosofistieteellistä maailmankatsomusta ansioineen ja rajoituksineen. Hän on sopivin monesta muusta syystä. Hän on osoittanut fiktiivisyyden teologian, filosofian ja tieteen uskotellussa tiedossa, jonka ihmiskunta on vuosisatojen kuluessa isiltä perinyt. Hän on yrittänyt vapauttaa ihmiset järjenvastaisten teologisten dogmien ja elämäkieleisten moraalisten tabujen suunnattomasta taakasta, joka tekee ihmisten välisen kitkattoman yhteiselämän mahdottomaksi. Hän on osoittanut puutteet aikamme vallitsevista poliittisista ideologioista: kapitalismissa, sosialismissa, fasismissa ja marxismissa. Hän on tehnyt selväksi, että on välttämätöntä löytää uusi perusta elämäkatsomukselle. Hän on siis yrittänyt edistää reformaatiota useimmilla inhimillisen elämän aloilla.

²Russellin vaikutus on sängen ymmärrettävä. Hänen terve järkensä yhdistyneenä hänen riippumattomuuteensa periytyneistä ajatusdogmeista kaikilla inhimillisillä aloilla, hänen laaja lukeneisuutensa, historiallinen ja sosiaalipoliittinen perehtyneisyytensä, hänen älyllinen rehellisyytensä ja kiihkeä totuudenkaipuunsa ovat antaneet hänelle arvovaltaisen aseman aikamme filosofisessa ja tieteellisessä ajattelussa.

³Lapsuudesta saakka lordi Russelliin tietenkin iskostettiin englantilaisten seurapiirien uskonnollisia ja sosiaalisia harhakuvitelmia. Mutta kun sellainen älykkyys kuin Russell kerran herää alistamaan nämä dogmit, ihmiskunnan todellisen perisyntin, loogisen ja asiallisen analyysin alaiseksi, ei paljon jää jäljelle kaikesta siitä, minkä ihmiskunta edelleen hyväksyy totuutena. Mutta tähän vaaditaan enemmän kuin teräväpäisyyttä ja analyyttistä kykyä. Ennen kaikkea vaaditaan rohkeutta: rohkeutta ajatella, rohkeutta tutkia oppien pitävyyttä, rohkeutta epäillä jopa sitä, minkä itse on hyväksynyt, rohkeutta ilmoittaa työnsä tuloksista, rohkeutta seisoa yksin kaikkien tuomitsemana maailman edessä.

⁴Ensimmäiset reaktiot hänen sosiaalisen ympäristönsä, akateemisen mielipiteen, oppineiden ja ystävapiirin taholta olivat rajuja. Kun hänen arvostelunsa myöhemmin satutti joukkojen poliittisia uskonnokappaleita, syntyi roskavaen mellakoita.

⁵Kuten kaikkia tienraivaajia inhimillisen tietämättömyyden illusioiden ja fiktioiden

viidakossa, pidettiin myös Russellia syyllisenä pyhäinhäväistykseen, ja häntä vainosivat kaikkien yhteiskuntaluokkien roskajoukot.

⁶Brahmiinit eivät suinkaan ole oikeassa väittäessään, että korkeampi sosiaalinen kasti on todiste korkeammasta kehitysasteesta. Kaikkien kehitysasteiden yksilöt voivat inkarnoitua missä kastissa tahansa. Kaikki riippuu korjuun laista, kohtalon laista tai omavalintaisesta elämäntehtävästä.

⁷Seuraavaksi käsitellään vain kahta puolta Russellin kirjallisessa tuotannossa: Russell tietoteoreetikkona ja yhteiskuntafilosofina sanan laajemmassa merkityksessä.

⁸Russellin mielipiteiden selvitys on tehtävä varauksellisesti. On selvää, että ajattelija, joka pitkän tutkijanelämänsä ajan julkaisee teoksen toisensa jälkeen, oikoo myös aiemmin antamiaan käsityksiä. Yhtämittaa kasvava tieto aiheuttaa jatkuvaa käsitysten muuntelua. Eikä Russell koskaan kysynyt, oliko hänen myöhempi teoksensa ristiriidassa hänen edellisen teoksensa kanssa. Tässä arvosteltujen Russellin teosten lausuntojen ei siten aina tarvitse pitää yhtä Russellin mahdollisten lopputulosten kanssa.

⁹Russellin pyrkimyksenä on ollut vapauttaa ihmiskunta useimmilla elämän aloilla vallitsevista lukemattomista ajattelua lamauttavista dogmeista, ei vain historiallisesti vakiintuneista, vaan myös tämän päivän fiktioista, joita julistetaan suurina älyllisinä löytöinä.

¹⁰Ensimmäisessä jaksossa käsitellään Russellin filosofista ja tieteellistä maailmankatsomusta näihin liittyviä käsityksiä erityisesti arvostellen.

¹¹Toisessa jaksossa tarkastellaan Russellin elämäntutkimusta teologian, politiikan ja yleisen yhteiskuntafilosofian suhteen.

5.40 MAAILMANKATSOMUS

¹Ajatteleva ihminen, joka tahtoo hankkia itselleen käsityksen olemassaolosta, omaksuu sekä ulkoista, objektiivista, aineellista todellisuutta koskevan maailmankatsomuksen että sisäistä, subjektiivisen tajunnan tunne- ja ajatuselämää koskevan elämäntutkimuksen.

²Itse tietoaineksen muodostavat todetut tosiasiat. Tiede kokoaa nämä teorioiksi ja selittää ne hypoteeseilla. Teoriat voidaan jakaa historiallisiin, loogisiin (asiallisiin), psykologisiin ja kausaalisiin. Teoria on täydellinen vain, jos kyseisen ainealan kaikki tosiasiat on todettu. Käytännöllisesti katsoen asia ei ole koskaan näin. Hypoteesi täytyy hylätä, kun se ei kykene selittämään myös uusia tosiasioita. Hypoteesin elinikä on tilastollisesti arvioitu keskimäärin kymmeneksi vuodeksi.

³Luonnontutkimus on täyttänyt jo kokonaisia kirjastoja tosiasioilla, jotka koskevat olemassaolon kolmea aspektia: aineen, liikkeen ja tajunnan todellisuutta. Aineen perustieteiksi luetaan kemia, geologia, astronomia ja biologia, liikkeen perustieteeksi fysiikka ja tajunnan perustieteeksi psykologia. Muut tieteet voidaan sovittaa näiden otsikoiden alle, lukuunottamatta historiaa, joka antaa tosiasioita näiden ilmiöiden menneisyydestä.

⁴Jotta tiede voisi hyväksyä tosiasian tosiasiana, on sen oltava kaikkien todettavissa.

⁵Tiede kokonaisuudessaan tietojärjestelmänä on tosiasioiden, teorioiden ja hypoteesien yhdistelmä. Tieteellinen järjestelmä antaa orientoivan yleiskatsauksen tutkimuksen tuloksista.

⁶Tämän voitaneen sanoa olevan lähtökohta tiedemiehen käsitykselle todellisuudesta ja luonnontieteestä.

5.41 Filosofia

¹Matematiikan kautta Russell pääsi logiikkaan. Jo nuorena hän kiinnostui matematiikan suhteesta logiikkaan huomattessaan, ettei geometrisia selviöitä voitu loogisesti todistaa. Tutkimalla matemaattisen tiedon luonnetta hän pyrki tekemään matematiikasta synteettisen tieteen ja antamaan samanaikaisesti logiikalle matematiikan kanssa analogisen leiman. Hän yritti todistaa, että matematiikka on logiikan kehittyneempi muoto, että matematiikka on logiikkaa

määrällisiin suhteisiin sovellettuna. Pelkistettyään matematiikan logiikaksi, hän löysi ratkaisemattomia ristiriitaisuuksia itse logiikassa. Nämä hän uskoi voivansa ratkaista symbolisen logiikan ja loogisten tyyppien avulla (jotka ovat omansa johtamaan hakoteille). Hän pääsi tulokseen, että mitä enemmän logiikkaa kehitetään, sitä vähemmän se voi todistaa. Logiikan antama tieto supistuu toteamukseen, että "jos jokin asia on totta, niin jokin muukin asia on totta". Tämä on kuitenkin aina ollut tiedossa: jos edellytykset ovat oikeat, on myös päätelmä oikea.

²Logiikka ja matematiikka eivät ole erillisiä tieteitä, jotka voivat tuottaa tietoa, vaan ne ovat apuvälineitä käsiteltäessä aineen ja energian ehtymättömiä suhteita ja ratkaistaessa näihin liittyviä ongelmia. Sekä logiikka että matematiikka tarvitsevat aineistoa toimiakseen. Ilman tosiasioita tulokset ovat symbolileikkiä. Suuri vaara matematiikkaa ja logiikkaa toisiinsa yhdistettäessä on aina määrän ja laadun keskenään sekoittaminen. Logiikka tähtää laatuun ja matematiikka määrään.

³Logiikan yliarvioimisen jälkeen on vastaavasti päädytty matematiikan merkityksen yliarvioimiseen. Olennaisinta kaikessa tiedossa on tosiasioiden toteaminen ja näiden asettaminen oikeisiin suhteisiin yhä laajemmissa yhteyksissä.

⁴Logiikasta Russell siirtyi filosofiaan ja sen näennäisongelmiin, joita kukaan ei ole kyennyt ratkaisemaan, koska kukaan ei ole osannut muotoilla ongelmia oikein. Tutustuessaan Bradleyyn kautta Hegelin filosofiaan Russell huomasi pian tämän romantikon spekulatioiden pitämättömyyden.

⁵Russell tutki perusteellisesti eurooppalaisen filosofian historiaa ja sen selvityksiä siitä, mitä historioitsijat olivat saaneet tietää kreikkalaisten ja roomalaisten olemassaoloa ja sen ilmiöitä koskevista spekulatioista, mihin tuloksiin keskiajan ja uudemman ajan ajattelijat olivat päässeet arvailuissaan.

⁶Russell totesi, että mitkään spekulatiot eivät anna tietoa todellisuudesta. Tämä johti hänet kaikkien subjektivistien väistämättömään perusongelmaan: onko tieto todellisuudesta lainkaan mahdollinen? Hänestä Hume näytti muotoilleen kysymyksen selvimmin. Russell ei onnistunut sen paremmin kuin Humekaan löytämään loogista (objektiivista eli asiallista) todistetta ulkomaailman olemassaololle. Tietoteoreettisessa suhteessa hän jäikin parantumattomaksi skeptikoksi.

⁷Tutkiessaan tajunnan elementtejä ihmisen käsityksessä aineellisesta todellisuudesta hän huomasi, kuten monet subjektivistit ennen häntä, että nämä muodostuivat aistimuksista. Hän ei oivaltanut, että tämä oli psykologinen teoria, joka johdatti pois objektiivisen todellisuuden loogisesta käsittämisestä. Päinvastoin hän piti omaa käsitystään logistiikkana.

⁸Kuinka jokin esine tulee havaittavaksi hermo- ja aivosoluissa tapahtuvien prosessien kautta, on mahdollisesti fysiopsykologinen, mutta ei looginen ongelma. On loogisesti epäoikeutettua väittää, että "emme näe esinettä sellaisena kuin se on". Kysymykseen, ovatko esineet sitä, mitä ne näyttävät olevan, on virheellisesti sisällytetty käsite näennäisyys. Taju käsittää fyysiset esineet välittömästi ja suoraan niiden objektiivisessa aineellisuudessa. Sekä logistiset että psykologistiset subjektivistit tulkitsevat elämyksen uudelleen teorioilla, mikä on loogisesti väärin. Filosofisen spekulatioiden pääpyrkimyksenä vaikuttaa kaikkina aikoina olleen, että tämän ei koskaan sallita olevan tätä, vaan tämä on yritettävä tehdä joksikin muuksi (mieluiten joksikin syvämieliseksi), jolloin on kumottu identtiteetin laki.

⁹Russellin käsitys, jonka mukaan filosofiset ongelmat ovat ratkaisemattomia, johti hänet olettamaan, että me käytämme sanoja ilman todellista vastinetta ja että filosofiset ongelmat saivat alkunsa virheellisestä kielenkäytöstä. Siten hän katsoi tehtäväkseen kirjoittaa uuden filosofian historian.

¹⁰Tässä hän tyytyy useimmiten selvittämään eri filosofien käsityksiä heidän ajalleen tyypillisten katsantotapojen yhteydessä, vaikka hänen oma skeptinen kantansa loistaakin riittävän usein läpi. Esisokraattisten filosofien suhteen hänen oli tietenkin luotettava historiallisen perinteen heistä antamiin tietoihin.

¹¹Arvostelu, jonka Russell kohdistaa uudemman ajan ylifyysisiin spekulatioihin, todistaa sekä hänen tervettä järkeään että loogista terävyyttään. Ne ovat olleet tietämättömyyden olettamuksia, eivätkä ole ansainneet edes hypoteesin nimeä. Spekulaatioita ei voi koskaan arvostella liikaa, sillä näillä päänäpintymillä on uskomaton kyky jäädä eloon ja muodostua aina uudelleen esteeksi terveelle järjelle ja oikealle käsitykselle todellisuudesta.

¹²Historia tekee usein karhunpalveluksen säilyttämällä menneisyyden erehdyksiä sellaisella tavalla, että elämästä tietämätön, jolta puuttuu arvostelukyky, hyväksyy ne jatkuvasti olennaisina tiedon aineksina. Todellisuusideat hukkuvat koko tähän fiktioiden kokoelmaan. Viisauden edustajina filosofien on täytynyt uskoa voivansa antaa lausuntoja kaikesta ja uskoa voivansa selittää kaiken. Ongelmien epätydyttäviä ratkaisuja paranneltiin uusilla fiktioilla, kunnes ihmiskunnan mahdollisuus löytää tie ulos labyrintista vaikutti yhä etäisemmältä.

¹³Russellin ansio on siinä, että hän on myötävaikuttanut ihmiskunnan vapautumiseen lukuisista filosofian historian kautta periytyneistä filosofisista fiktioista. Uppsala-filosofit Hedvall, Hägerström ja Phalén ovat tehneet tässä suhteessa vielä suuremman työn ja esittäneet samantapaista arvostelua painavammin asiaysin. He ovat osoittaneet subjektivistisen ajattelun loogisen virheellisyyden. Yhdessä he päätyivät oivallukseen, jonka Hedvall parhaiten muotoili lauseessaan, että objektiivisen tajun harkitsematon käsitys objektiivisesta todellisuudesta (vastaakohtana subjektiivisen järjen todellisuudelle) on oikea, että objektiivisen tajun valitettavan suuri puute on sen suojattomuus yhä vieläkin filosofista ajattelua hallitsevan subjektiivisen järjen teorioita vastaan. Mutta niinpä heitä sitten pilkkasivatkin muut samanaikaiset filosofit, jotka halusivat säilyttää uskonsa.

¹⁴Valitettavasti Russell luopui itse teesistänsä, että filosofin tehtävänä on asettaa kysymyksiä, eikä vastata niihin. Hän yritti ratkaista ongelmat omalla tavallaan. Hän osoittautui erittäin kekseliääksi korvatessaan vanhat fiktiot uusilla. Kaikkien muiden subjektivistien tavoin, jotka eivät tiedosta eivätkä ymmärrä yleispätevää objektiivisen tajun käsityksessä aineellisesta todellisuudesta, Russell ajatteli, että elämys antaa vain subjektiivisen varmuuden, mutta ei objektiivista varmuutta.

¹⁵Tietämättä, että filosofit ovat tulkinneet esihistorialliselta ajalta polveutuvat perusluonteiset todellisuuskäsitykset väärin, hän teki johtopäätöksen, ettei näillä käsitteillä ollut vastaavuutta todellisuudessa.

¹⁶Hän yritti korvata nämä ikivanhat, tieteen vahvistamat objektiiviset todellisuuskäsitteet subjektiivisilla, aistimusten määräämillä käsitteillä. Käsitteet, joita ei voitu palauttaa aistimuksiin, olivat pitämättömiä. Siten hän osoitti, ettei hän ollut oppinut näkemään subjektiivisen ja objektiivisen todellisuuden välistä eroa. Käsiteanalyttikot eivät ole vieläkään oivaltaneet, että todellisuuskäsitteet vaativat objektiivista tietoa objektiivisesta eli aineellisesta todellisuudesta.

¹⁷Aikamme suunnattoman rajoitetun tiedon vuoksi (tiede on onnistunut tutkimaan noin miljoonasosan todellisuudesta) täytyy käsiteanalyysin johtaa kaikkien todellisuuskäsitteiden hajoamiseen. Myös pelkästään tilapäiset apukäsitteet on säilytettävä, kunnes ne tutkimuksen lopullisesti toteamien tosiasioiden perusteella voidaan korvata paremmilla. Mutta tämä asia on tutkimuksen eikä käsiteanalyysin.

¹⁸Koska hän Humeen tavoin ei onnistunut loogisesti todistamaan ulkomaailman olemassaoloa, hän yhtyi (tietämättä, että Uppsala-filosofit olivat kumonnet subjektivismiin) Humeen substanssi-käsitteeseen kohdistamaan arvosteluun. Toisaalta hän katsoi, että oli syytä hyväksyä kausaliteetin käsite, että luonnonlakien löytäminen on olennaista luonnontutkimuksessa, että todennäköisyyslait viittaavat toistaiseksi löytämättömien lakien olemassaoloon. Ei olisi hämmästyttävää, jos kausaalinen objektivismi (jolla on kyky tutkia aiempia inkarnatioita, siis ei nk. selvänäkijä) havaitsisi, että Protagoras, Hume ja Russell olivat saman yksilön inkarnoitumia.

¹⁹Ylifyysisen todellisuuden suhteen hän teki tavanomaisen johtopäätöksen, että koska filosofien tähän asti antamat selitykset ovat ilmeisen kohtuuttomia, emme voi tietää siitä mitään.

Terävänä loogikkona hän oivalsi, ettei tietenkään voi kieltää olemassaoloa sellaiselta, josta ei mitään tiedä.

²⁰Turhaan hän yritti vapauttaa ihmiskuntaa filosofisesta rasituksesta. Vain esoteriikka voi tehdä sen.

5.42 Tiede

¹Luonnontiede pyrkii tutkimaan näkyvää fyysistä todellisuutta. Siten sen tehtävä on selvä, samoin kuin sen vääjäämätön rajoittuneisuus. Tiede on fysikalismia.

²Kaiken tiedon on nojaututtava tosiasioihin. Käsitusten todellisuusarvoa arvioitaessa on otettava huomioon, ei niiden todennäköisyysaste, joka riippuu yhdenmukaisuudesta aikaisempien käsitysten kanssa, vaan tosiasiat, joille nämä käsitykset perustuvat. Ilman tosiasioita ovat kaikki käsitykset silkkaa mielikuvitusta. Ilman riittäviä tosiasioita ovat kaikki käsitykset harhaanjohtavia. Terävä-älyisyys ja syvämietteisyys, mielikuvitus ja logiikka, usko pyhimyskehän patenttiin kaikkietävyyydestä, eivät riitä. Mutta mitä tutkimattomamman syvämietteiseksi filosofia on voitu tehdä, sitä oikeammilta mielettömyydet ovat filosofien oppilaista tuntuneet. Kunnioituksella he ovat kumarrelleet käsittämättömän nerokkuuden edessä ja kieltäneet siten oman terveen järkensä, jos heillä sitä on ollut.

³Tiede edistyy hitaasti, askel askeleelta, tosiasioita toteamalla. Nämä tosiasiat kootaan teorioiksi ja selitetään hypoteesien avulla. Teoriat ja hypoteesit muuttuvat alituisesti, kun uusia tosiasioita tulee lisää. Tosiasiat, teoriat ja hypoteesit liitetään yhteen ajatusjärjestelmäksi, jota pidetään tieteellisenä totuutena. Nämä väliaikaisesti vallitsevat orientoitumisjärjestelmät, jotka osoittavat kuinka pitkälle tiede on edistynyt, muuttuvat jatkuvasti uusien tosiasioiden tuodessa uusia teorioita ja hypoteeseja. Tosiasioita, joita ei voi sovittaa voimassa oleviin teorioiden ja hypoteesien järjestelmiin, pidetään kyseenalaisina. Tosiasioita, joita ei voi todeta tiedemiesten käyttämällä tutkimusmenetelmillä, ei pidetä tosiasioina. Tästä seuraa, että hypoteesin tärkein ominaisuus ei ole, että se on tosi, vaan että se on todennäköinen, hyväksyttävissä tieteen suunnattoman rajoitetun selitysmahdollisuuden mukaan.

⁴Tutkimukselle on myös pari psykologista estettä. Yhtäältä on melkein pä ylipääsemättömän vaikeaa hylätä rakkaiksi käyneet, vaivoin omaksutut fiktiojärjestelmät. Toisaalta on aina olemassa suuri vaara, että uskova, kaikkeen uuteen torjuen ja ivallisesti suhtautuva, jälkeenyäännyt akateeminen mielipide - tuo parantumaton ammattikuntalaitos - julistaa liian paljon aikaansa edellä olevan tutkijan epäluotettavaksi, epäkriittiseksi, epätieteelliseksi haaveksijaksi.

⁵Tiedemiehet ovat luonnollisesti osoittaneet voivansa olla yhtä dogmaattisia, kiihkomielisiä ja suvaitsemattomia kuin teologit vanhastaan. Russellilla on tietenkin selvä näkemys tästä ihmisluonnon sisäisestä vallanhalusta. Hän pelkää myös, että me teologiaa seuranneen poliittisen tyrannian jälkeen saamme kokea tieteellisen tyrannian, että tulee aika, jolloin tiede esittää vaatimuksen saada päättää kaikesta. Lääketiede, ennen kaikkea psykiatria, on myös alkanut osoittaa vastaavia pyrkimyksiä. Lääkäreillä on jo valta syrjäyttää yksilöllinen oikeusturva, teljetä epämiellyttävä yksilö eliniäksi vankilaan tai päästää rikolliset irti jatkamaan toimintaansa. Tarmokkaat toimenpiteet ovat välttämättömiä kaikkia sellaisia suuntauksia vastaan. Lääkintöhallituksesta ei saa tulla korkein oikeusaste. Olemme saaneet tarpeeksi ammattikuntavallasta. Lääkärit eivät saa tuomita. Me tiedämme kuitenkin, että rikolliset ovat vastuuttomia.

⁶Ennen kuin ydinfysiikka räjäytti koko tieteellisen dogmatiikan, joka perustui hypoteeseille aineen ja energian häviämättömyydestä, torjuttiin useimmat vallankumoukselliset löydöt heti alkuun sanonnalla, että "se on ristiriidassa luonnonlakien kanssa". Tietoisuudella siitä, että luonnonlaeista ei ole tutkittu vielä prosenttiakaan, pitäisi tuon sanonnan ehkä hävittää.

⁷"Atomitutkijat" eivät valitettavasti aavista, että heidän kojeensa ovat antaneet heille mahdollisuuden tunkeutua fyysiseen eetterimaailmaan.

Tiedemiehillä on täysi syy, kuten suurimmat heistä jo oivaltavat, kannattaa viisasta Sokratesta, joka tunnusti rajattoman tietämättömyytensä. Ei liene kovinkaan kaukana aika, jolloin sekä dogmaattista että skeptistä vuorenvarmuutta pidetään todisteina arvostelukyvyyttömyydelle.

⁸Tiede ei kelpaa pitäväksi maailmankatsomukseksi.

⁹Russell aloitti matemaatikkona. Luonnontutkimukselle hän ei antanut omaa panosta. Hän siirtyi matematiikasta logiikkaan ja kun ydinfysiikka räjäytti tieteen perusopinkappaleet, hän yritti auttaa orientoitumisessa neuvottomia tutkijoita, jotka olivat alkaneet suorastaan epäillä, oliko luonnonlakeja lainkaan olemassa. Ilman lakeja kosmos olisi kaaos, mitä se ilmeisestikään ei ole. Hän todisti, että on "itse asian luonteen mukaan teoreettisesti mahdotonta todistaa, ettei jokin sarja ilmiöitä ole lainalainen". Hän väitti, että luonnontutkimuksen tehtävänä on todeta lakeja ja että ilmiöistä ei ole riittävästi tietoa, ennen kuin on löydetty ilmiöitä hallitsevat lait.

¹⁰Russell tekee kaiken voitavansa taistellakseen tieteellistä dogmatismia vastaan ja kannattaa ajatusta, että tieteellisten hypoteesien lyhyt elinikä on riittävä todiste suunnattomasta tietämättömydestämme.

¹¹Russell on fysikalisti. Siten hänellä ei ole mahdollisuutta oivaltaa, että tapahtumainkulun perimmäiset syyt ovat ylifyysisessä. Hän arvelee, että tietenkään tutkimattomasta ei voi lausua mielipiteitä, etteivät vielä mitkään tieteen hyväksymät tosiasiat todista ylifyysisen olemassaoloa. Siten hän katsoo asian olevan omalta osaltaan toistaiseksi ratkaistu. Tieteellisenä loogikkona hänen pyrkimyksensä on ollut muotoilla tosiasiallisuuden logiikka, joka tyytyy toteamaan tosiasioita ja luonnonlakeja. Selityksiä ei anneta ilman esoteriikkaa. Tässä ilmenee Russellin terve järki ja ylivoimainen tieteellinen oivallus.

¹²Arveluttavin osa Russellin arvostelussa on, että hän tahtoo poistaa todellisuuskäsitteet, jotka ovat muodostaneet tieteellisen katsantotavan perusnäkökuvan. Tässä hänen logiikkansa pettää. Jos logiikka ei voi arvioida todellisuuden luonnetta, puuttuu siltä myös edellytykset arvioida tieteellisten peruskäsitteiden todellisuussisältöä. Todisteeksi ei kelpaa, että filosofit ja tiedemiehet, joilta on puuttunut tieto juuri todellisuudesta, ovat tulkinneet väärin nämä käsitteet. Russellin pyrkimys korvata peruskäsitteet omilla ajatusrakennelmilla on tapa johtua vielä kauemmas todellisuudesta.

¹³Russellin lattea lause, että aine ei ole sitä, mitä se näyttää olevan, on hyvin vanha "viisaus", mutta epäonnistunut siitä huolimatta. Aine on aina sitä, mitä se näyttää olevan, mutta sen lisäksi jotakin aivan muuta ja suunnattoman paljon enemmän kuin mistä filosofit ja tiedemiehet voivat uneksia.

5.43 *Maailmankatsomuksen arvostelu*

¹Lännen mentaalille hämmentyneisyydelle on äärettömän kuvaavaa, että tietoteoria, kysymys tiedon mahdollisuudesta, siitä, tiedetäänkö mitä tiedetään (mikä osoittaa, ettei tiedetä), on lähes kolmen vuosisadan ajan ollut keskeinen ongelma länsimaisille filosofeille.

²Niin käy, kun kaikenlaiset taikauskot ja teologiset mielettömyydet hyväksytään totuutena tai todellisuustietona kahden vuosituhannen ajan. Tämän seurauksena on itse järkiperiaate, arvostelukyky, todellisuudenvaisto siinä määrin idiotisoitunut (näissä suhteissa), että siitä on tullut käyttökelvoton. Jos tämä saa jatkoa, tullaan itse ajattelun identiteetin lakia pitämään kyseenalaisena. Logiikka tullaan käyttämään logiikan tuhoamiseen.

³Russellille on täydellisen selvää, etteivät teologia, filosofia ja tiede ole antaneet järkevää selitystä olemassaololle. Hän on usein epäillyt, kykeneekö ihmiskunta koskaan ratkaisemaan tuota ongelmaa.

⁴Russellille, kuten muillekin filosofeille ja tiedemiehille, "näkyvä" todellisuus on ainoa olemassaoleva.

⁵Samaa uskovat nyt myös teologit Anders Nygrenin tapaan. Nämä uskovat, että "sielu" (ilmeisesti sama kuin aivojen tajunta) kuolee ruumiin kanssa ja että tuomiopäivänä jumala on

luova uuden asuttavan maan ja palauttava kaiken ennalleen. Länsimaalaiset ovat siis fysikalisteja.

⁶Russellin kuten kaikkien muidenkin subjektivistien on oltava, mitä he ovat, fyysisiä olentoja fyysisessä maailmassa. Mutta he tekevät voitavansa epäilläkseen asiaa, käyttävät kaikkia logiikan ja psykologian todisteita osoittaakseen, että todellisuus ei ole todellisuutta. Pyrkimys selittää ulkoista, objektiivista, aineellista todellisuutta aistimuksilla on tyypillistä nykyajan subjektivistille, kutsuivatpa he itseänsä psykologisteiksi tai logisteiksi.

⁷Jos ihmiseltä riistetään käsitteet, riistetään häneltä kyky käsittää. Jos häneltä riistetään ymmärtämys aineen, liikkeen, energian, kehityksen jne. todellisuutta kohtaan, onnistutaan ihmiskuntaa idiotisoimaan yhä enemmän ja tuhoamaan lopullisesti sen mahdollisuus käsittää todellisuutta.

⁸Epäillessämme ulkomaailman olemassaoloa, taitoamme käsittää sitä sellaisena kuin se on kiistattomassa fysikaalisessa todellisuudessaan, epäilemme omaa tervettä järkeämme ja kaikkea oikeaa todellisuuskäsitystä.

⁹Tosiasia, että on olemassa ylifyysisiä ainemaailmoja, joissa käsitämme aineellisen todellisuuden toisella tavalla, useita yhä korkeammanlaatuisia kosmisen aineen aggregaatiotiloja, ei millään tavalla kumoa fyysistä todellisuuskäsitystä, ainoaa oikeaa fyysisessä maailmassa.

¹⁰Todellisuuskäsitteiden oikeellisuuden arvioiminen vaatii tietoa todellisuudesta ja aivan toisenlaisen käsityksen aineen rakenteesta ja energian luonteesta kuin nykypäivän tieteellä on. Tätä perustaa vailla filosofit ovat aina olleet, ja yhä vieläkin he yrittävät välttää sen omaksumista. Tämän vuoksi nykyisten käsiteanalyttikkojen pyrkimys korvata vanhat fiktiot uusilla, vielä harhauttavammilla fiktioilla, on vain uudenlaista fictionalismia.

¹¹On erittäin valitettavaa, ettei Russell koskaan tutustunut englanninkielellä julkaistuun, runsassisältöiseen nykyaikaiseen intialaiseen joogakirjallisuuteen. Tämä on kohtalokas puute jokaisen varusteissa, joka ryhtyy kriittisesti käsittelemään filosofian ongelmia.

¹²Jos hänellä lisäksi olisi ollut tilaisuus tutkia muinaisia pytagoralaisia käsikirjoituksia, olisivat hänen lausuntonsa Pytagoraasta olleet toisenlaisia. Valitettavasti hänen oli nojaututtava siihen, mitä yleiset filosofian historian oppikirjat kertoivat hylozoikasta ja esisokraattisista filosofeista. Jos ymmärtämys näiden ajattelijoiden maailmankatsomusta kohtaan puuttuu, tulevat myös heidän seuraajansa, Platon ja Aristoteles ym., väärintulkituiksi, minkä Russellin heitä koskeva käsittely todistaa.

¹³Aikamme oppineimpien eksoteerikkojen koulutuksessa on paljon puutteita. On toivottavaa, että suunnattoman laaja esoteerinen kirjallisuus olisi pian myös vihkiytymättömien ulottuvilla, tietenkin vain kirjallisuuden sellaiset osat, jotka voisivat muodostua pohjaksi täsmälliselle todellisuuskäsitykselle. Tämä asettaisi tähänastisen eurooppalaisen filosofian oikeaan valoon, ja osoittaisi sen siksi fictionalismiksi, jota se aina on ollut ja joksi se muuten tulee jäämään.

¹⁴Tiede on täysin tietämätön aineen todellisen koostumuksen suhteen. Se ei tiedä, että fyysisen tapahtumainkulun "perimmäiset syyt" ovat ylifyysisessä.

¹⁵Sana "ylifyysinen" on itse asiassa erehdyttävä, koska fyysinen aine muodostuu kuudesta molekyyllilajista (aggregaatiotilasta), joista kolme korkeinta ovat tieteelle tuntemattomia.

¹⁶On olemassa vähäinen toive siitä, että filosofit ja tiedemiehet voitaisiin herättää tiedostamaan, että heidän on välttämättä hankittava mahdollisuus korkeampien maailmojen tutkimiseen. Ehkäpä seuraavat esimerkit kannustavat heitä hieman harkitsemaan asiaa.

¹⁷Ydinfysiikka omistautuu "kemiallisen atomin" räjäyttämiseksi. Todellisuudessa se on eetterimolekyyli, johon sisältyy 49 eri ainelajia.

¹⁸Kun meteorologit oivaltavat, että fyysis-eetteriset molekyyllilajit ovat meteorologisten ilmiöiden varsinaisia syitä, on heillä mahdollisuus aloittaa puuttuvien, tuntemattomien tekijöiden tutkiminen.

¹⁹Kun lääkärit oivaltavat, että useimpien sairauksien syyt ovat etsittävässä organismin fyysiseetterisestä aineverhosta, tulee lääketieteellinen tutkimus johtamaan aivan uusille urille.

²⁰Kun filosofit ovat saaneet tietoa olemassaolon kolmesta aspektista, on heillä mahdollisuus ajatella yhdenmukaisesti todellisuuden kanssa ja löytää ratkaisu lukemattomiin muutoin ikuisesti ratkaisemattomiin ongelmiin.

²¹Vielä eivät filosofit ole onnistuneet ratkaisemaan olemassaolon perusongelmaa: kolmiyhteyttä, olemassaolon kolmea samanarvoista, erottamatonta aspektia. Koko filosofian historiaa on aina kreikkalaisesta sofistikaasta alkaen hallinnut subjektivistinen katsantotapa. Milloin filosofit oppivat oivaltamaan, että "ajatukset ovat olioita", "ajatukset ovat energiaa", aineellisia energiailmiöitä, että kaikilla tajunnanilmaisilla on aineellinen vastineensa? Filosofisesta fiktionalismista, elämäntietämättömyyden loputtomasta spekulatiivimmasta, ei tule loppua ennen kuin he voivat sen todeta.

5.44 ELÄMÄNKATSOMUS

¹Vaikka Russellin todellisuuskäsitys on kaiken muun filosofian tavoin epäonnistunut, on hänen oikeuskäsityksensä, johon sisältyy jalo ymmärtämys tosi inhimillisiä suhteita kohtaan, sitä vastoin yhdenmukainen elämän tarkoitusta ja päämäärää koskevan tiedon kanssa. Käy alinomaan ilmi, että humaniteettiasteen saavuttaneet eivät tarvitse esoteerista tietoa ylifyysisestä eläkkeen mielekästä, tarkoituksenmukaista ja onnellista elämää. Heidän alitajuinen vaistonsa auttaa heitä erottamaan ihmiskuntaa hallitsevat emotionaaliset illuusioidet ja näihin liittyvät mentaaliset fiktioidet ja oivaltamaan, että opit, jotka tähän asti ovat olleet olevinaan ylifyyseen perustuvia, ovat tervettä järkeä idiotisoidessaan olleet suurin este tajunnankehitykselle. Kuinka kauan vie vielä aikaa, ennen kuin piilevä ymmärtämys pääsee oikeuksiinsa myös maailmankatsomuksen alalla ja kaiken spekulatiivisuuden nurinkuruus oivalletaan?

²Meidän tehtävämme on tutkia fyysistä maailmaa (mutta ei korkeampia maailmoja ennen kuin olemme hankkineet korkeamman tajun) ja hankkia kokemukset, ominaisuudet ja kyvyt, jotka ovat mahdollisia fyysisessä maailmassa, tehdä paras mahdollinen fyysisestä elämästämme. Russell on kaikkien kulttuuri- ja humaniteettiasteen saavuttaneiden tavoin korostanut, että olennaista suhteessa kaikkiin ihmisiin on yleinen hyväntahtoisuus ja oikeat inhimilliset suhteet. Meidän on opittava poistamaan kaikki oikeudet ristiriitojen syyt, ei vain suvaitsemaan kaikkien (huom! itsenäisiä) yksilöllisiä käsityksiä, vaan myös iloitsemaan niistä, sillä ne ovat todisteita heidän omasta arvostelukyvystään heidän tasollaan. Tämä on jotakin aivan muuta kuin mitä uskonnollinen lahkolaisuus on kiihkomielisyydellään, moralismillaan, suvaitsemattomuudellaan, arvostelullaan ja tuominnallaan saavuttanut, mikä sen sijaan on hyvin monessa suhteessa myötävaikuttanut yksilöllisen elämän ja yhteiselämän myrkyttämiseen.

³Muutamit yksilöt ovat onnistuneet ratkaisemaan elämän tärkeimmät ongelmat omalta osaltaan itse hankkimillaan ominaisuuksilla ja kyvyillä. Mutta ihmiskunnalla on vielä pitkä taival edessä, eikä se oikeastaan ole onnistunut ratkaisemaan ainoatakaan monista elämänongelmistaan. Ihmiset perivät illuusionsa ja fiktionsa ajattelemattakaan tutkia niiden todellisuussisältöä ja elämänarvoa (merkitystä elämälle). Yhtä kauhistuttava kuin oikeutettukin oli Goethen näennäisen parantumaton veltostumista vastaan sinkoama syyte: "Es erben sich Gesetz und Rechte wie eine ewige Krankheit fort." ("Laki ja oikeudenkäyttö periytyvät ikuisen sairauden tavoin.") Tegnér osasi lisätä: "Ainoastaan barbaarius oli kerran isänmaallista." Noin voidaan sanoa kaikista kansoista.

⁴Tietysti Russellin arvoisen kulttuuriedustajan täytyi huomata paljon jäljellä olevaa barbaariutta kerskutussa sivilisaatiossamme. Rajuja olivatkin hänen hyökkäyksensä välinpitämättömyyttä, hitautta, pelkuruutta, uudistuksiin suunnattua vastenmielisyyttä vastaan, uudistuksiin, joiden tarpeellisuus oli selvästi oivallettu.

⁵Tämän elämänsokean itsekkyyden valitettava seuraus on ollut, että idealistien uudistusideoita ovat käyttäneet epäpätevät demagogit, jotka yhteiskunnallisen kateuden ikuisiin oikeudenmukaisuusvaatimukseen vedoten, uusia eikä millään muotoa pienempiä epäoikeudenmukaisuuksia

luoden, ovat päättömästi suunnitelluilla ja hätiköidyillä uudistuksilla onnistuneet turmelemaan kaiken sen arvokkaan, mikä muutoin olisi voitu pelastaa tuholta.

⁶Arvostelu, jonka Russell suuntasi perittyihin katsantotapoihin ja epäinhimillisiin olosuhteisiin, samoin kuin nykyaikaisten diktatuurien ja demokratioiden erehdyksiin, herätti tietenkin, kuten aina, närkästyntä vastarintaa. Se maksoi hänelle vankilatuomion, professorinvirasta erottamisen ja ystävien menetyksen. Kaikkien yhteiskuntaluokkien roskaväen on täytynyt aina ilmaista vihansa aavistamatta, kuinka se paljastaa itsensä. Russell sai runsain mitoin kokea sitä ihmetystä, jota monet ovat tunteneet inhimillisen sokeuden edessä, kykenemättömyydessä nähdä ja vieläpä haluttomuudessa oivaltaa oikeutetun arvostelun mielekkyyttä. Nietzsche katsoi, että inhimilliseen luonteeseen kuuluu pitää tapojaan (ajattelutavat mukaanluettuina) tuhat kertaa tärkeämpinä kuin jopa omia etujaan, asia, jonka voi päivittäin todeta. Tämä asia luovutetaan tarkempaa tutkimusta varten pedagogeille, jotka yksipuolisesti korostavat "hyvien tapojen" merkitystä.

⁷Vielä näyttää vievän aikaa, ennen kuin huomataan, että ideat ovat suhteellisia, ja että idean oikea todellisuusarvo ilmenee selvästi vasta sitten, kun se on asetettu oikeaan yhteyteensä.

⁸Useimmissa ideoissa on jotakin mielekäästä, mutta se tukahdutetaan, kun niistä tehdään absoluuttisia. Eri poliittisissa ideologioissa, eri uskonnoissa, eri kollektiivien käsityksissä on jotakin suhteellisen oikeutettua. Psykologian introspektiivisessä subjektivismissa, behaviorismissa, vitalismissa jne. on jotakin oikeaa. Puuttuu perspektiivi, joka osoittaisi näiden näkemysten suhteellisen oikeutuksen.

⁹Russell kuuluu niihin, jotka ovat etsineet tarpeellisia perspektiivejä välttämättömille synteeseille.

5.45 Teologia

¹Teologia kuuluu subjektiivisen tajunnan alueelle, ja sen dogmit kuuluvat ylifyysiseen. Uskonto on tunne, vetovoima, joka ei kaipaa järkeä tai joka tapauksessa vahingoittuu, jos se lukitaan kestävämmiin järjen kuvitelmiin.

²Sellaisen, joka Russellin tavoin omasta kokemuksestaan tietää pelkän subjektiivisen tajunnan petollisuuden, joka historiassa on tutkinut niin kutsuttuja uskonnollisia totuuksia, joka on todennut, ettei ole olemassa mitään mielettömyyttä, jota ei olisi hyväksytty, että edelleen julistetaan sitä, mitä jalouden ja terveen järjen on pidettävä saatanallisena, ei voi odottaa olevan armelias antaessaan loppulausuntonsa sellaisesta hairahduksesta.

³Erään asian historia on vakuuttavasti tehnyt selväksi ja myös meidän aikamme on osoittanut, että ihmiskunnan yleinen arvostelukyky ei ole suurempi kuin että ihmiset voi saada uskomaan mihin tahansa. Mitä voidaan edelleen julkaista "jumalan puhtaana, väärentämättömänä sanana"? Juutalaisten vanhaa testamenttia sekä molempien juutalaislahkojen paperipaaveja: kristittyjen uutta testamenttia ja muslimien koraania. Buddha teki selväksi, että mitään pyhiä lähdekirjoja ei ole, ainoastaan sellaisia, joita tietämättömyys kutsuu pyhiksi. Myös planeettahierarkia vakuuttaa, ettei mitään "pyhiä lähdekirjoja" tule olemaan: "Kaukana on meistä ajatus milloinkaan myötävai-kuttaa jonkinlaisen pappisvallan (auktoriteettivallan) muodostamiseen vastaisen sortovallan varalle pappien kiusaamassa maailmassa."

⁴Russell sanoo itsestään, ettei hän tiedä, kutsuisiko itseään ateistiksi vai agnostikoksi. Mutta hän voisi allekirjoittaa Shaftesburyn sanat, "kaikilla viisailta miehillä on kaikkina aikoina ollut sama uskonto", ainoa tosi uskonto, viisauden ja rakkauden uskonto - terveen järjen uskonto. Vaikka tälle uskonnolle on aina ollut edustajia kaikissa laškoissa, ei ole koskaan ollut lahkoo, jolla olisi ollut pienintäkään oikeutta samaan vaatimukseen.

⁵Näille laškoille on historiallisena aikana ollut tunnusomaista suvaitsemattomuus, kiihkomielisyys ja vainohulluus uskonsotineen, murhineen, valemurhineen, kidutuksineen ja polttorovioineen - kaikki tämä jumalan kunniaksi. Edelleen ne julistavat elämän ja tiedon vastaisia oppeja, jotka ovat ristiriidassa jumalallisen rakkauden, terveen järjen ja tutkimuksen

lopullisesti toteamien tosiasioiden kanssa. Jos kirkko saisi takaisin kerran menettämänsä vallan, saisimme kokea uudelleen yhtä kauhistuttavia aikoja.

⁶On ilmeistä, että Russellia velvoitti hänelle muuten epätavallinen pidättyväisyys hänen arvostellessaan teologisia dogmeja. Yleisesti ottaen hän tyytyi tarkistamaan muutamia niistä lukemattomista taikauskoina, joiden epäilemistä pidettiin menneinä aikoina jumalattomuutena.

⁷Mitä tulee syntikäsitteeseen, jolla koko teologinen dogmijärjestelmä lepää, kirkon vallan todelliseen perustaan, jonka avulla se voi pitää ihmisten sielut rautaisessa otteessaan, Russell tyytyy olemaan hyväntahtoisen sarkastinen. Toisenlainen luonne kuin hänen viileä älynsä olisi ehkä ilmaissut voimakasta paheksuntaa, johon jokaisen jalon sielun täytyy tuntea kiusausta sen saatanallisen valheen edessä, että "synti on rikos ääretöntä olentoa vastaan, joka vaatii loputonta rangaistusta ikuisessa helvetissä" - tämä kauhistuttava vihan herjaus koko olemassaolon jumalallisuutta vastaan. Varmemmaksi vakuudeksi teologit ovat keksineet tukea tuota satanismia yhtä herjaavalla vihan dogmilla "jumalan rankaisevasta vanhurskaudesta".

⁸Näiden kauhistuttavien valheiden jälkeen tuntuu hyvältä muistella Buddhan ja Kristuksen oppia kylvön ja korjuun laista. Se merkitsee, että tietämättömyyden ja taitamattomuuden vuoksi tekemämme erehdykset luonnon- ja elämänlakien suhteen ovat syitä vaikutuksille, jotka meidän on koettava, ovat tapoja, joilla opimme elämän välttämättömät läksyt.

⁹Russell huomauttaa, että taistelussa, joka on jatkunut aina Kopernikuksen ja Galilein ajoista lähtien, tiede on aina voittanut ja kumonnut yhden teologisen mielettömyyden toisensa jälkeen. Hänellä ei ole epäilystäkään siitä, että kirkko lopulta pakotetaan hylkäämään dogminsa raamatun erehtymättömästä auktoriteetista, hylkäämään tuo legendojen, vihanjulistusten ja mielettömyyksien kirja. Ilahduttava ajan merkki on myös se, että yhä useammat omaksuvat riittävän itsenäisen arvostelukyvyn uskaltaakseen epäillä näitä lapsuudessa iskostettuja melkeinpä lähtemättömiä komplekseja kauhua herättävästä, vihaa uhkuvasta, kostonhaluisesta jumalasta, joka vihamielisen ominaisuutensa, itsevanhurskauden vuoksi, ei voi antaa anteeksi muutoin kuin sallimalla teurastaa ainoan poikansa. Tämän ilkityön täytyy olla pahin kaikista.

¹⁰Russell ottaa lähemmän tarkastelun alaiseksi joitakin niistä lukemattomista taikauskoina, joita teologit ovat kautta vuosisatojen julistaneet, ja jotka heidät on pakotettu pitämään omina tietoinaan, tosin pitkäaikaisen, tervettä järjeä ja tiedettä vastaan jatkuneen taistelun jälkeen.

¹¹Vaikuttaa kuitenkin siltä, kuin Russell olisi aivan liian optimistinen tieteen ja terveen järjen arvostelun ja taistelun saavuttaman tuloksen suhteen. Pelkällä valistuksella on tuskin vaikutusta, jos ihmiset eivät usko voivansa hyötyä siitä suoraan omaksi edukseen. Lisäksi on niin, että nykyisellä kehitysasteellaan ihmiskunta on tunne-elämänsä suhteen edelleen poistyöntävien tunteiden alueilla. Tällä asteella järjellä on toisarvoinen merkitys, sen ollessa usein kiusallinen levottomuuden lietsoja. Nämä ihmiset pitävät tunteitaan varsinaisena olemuksenaan. Ja emotionaalimaailma vihoineen (48:5-7) ja rakkauksineen (48:2-4) on uskonnon maailma. Emotionaalisuus elvyttää, antaa elämää ja voimaa. Viha on ihmiskunnan elämäneliksiiri.

¹²Russellin optimismi perustui luultavasti historialliselle kokemukselle, jonka mukaan ihmisen jatkuvasti kasvava tarve ja kaipuu saada "enemmän valoa" tullaan myös aina tyydyttämään.

5.46 Moraali

¹Myös Russell on huomauttanut, että nimitykset moraali (latinasta) ja etiikka (kreikan kielestä), alunperin siveysoppi, ovat tietämättömyyden sanaväärinkäytön vuoksi menettäneet varsinaisen merkityksensä oikeuskäsityksenä ja yhteiselämän ongelmina.

²Schopenhauer osoitti ensimmäisenä, ettei yksikään filosofi vielä ollut onnistunut tekemään moraalista tiedettä tai asettamaan mitään pysyviä perusteita absoluuttisten tai objektiivisten sääntöjen vakuudeksi. Hänen oppilaansa Nietzsche astui askeleen pitemmälle ja selitti, että perityt moraaliset katsantotavat olivat elinkelvottomia, jopa elämäntunteita.

³Täten moraali oli lopullisesti moraaliteologiasta vapautettu ja voitiin viimeinkin asettaa

yleisen keskustelun alaiseksi. Joukko ajattelijoita selvitti sen jälkeen moraalisen subjektiivisuuden (oikeuskäsitys kehitystasosta määräytyneenä), ei illusiivisuutta, niin kuin rikkiviisauden profeetat ovat asian esittäneet. Hägerström osoitti, että tieteellisestä etiikasta ei voi puhua, vaan ainoastaan etiikan historiasta.

⁴Kukaan ei ole kiistänyt, että tietyt säännöt (yhteiskunnalliset lait) ovat välttämättömiä, jotta ihmisten välinen yhteiselämä olisi kitkatonta; sellaiset säännöt kuin älä murhaa, älä varasta, älä petä, älä panettele jne., joita ilman vallitsisi kaikkien sota kaikkia vastaan ja järjestäytyneet yhteiskunta olisi mahdoton. Yksinkertaisin tiivistelmä löytyy ikivanhasta molemminpuolisuussäännöstä: kohtele toisia niin kuin tahdot itseäsi kohdeltavan. Esoteerikko toteaa kohtalokkaat erehdykset vapauden lain ja ykseyden lain suhteen.

⁵Arvostelu ei ole kohdistunut näihin itsestään selviin oivalluksiin. On moraalifilosofoja, jotka eivät ole edes tätä oivaltaneet! Se kohdistuu niihin lukemattomiin tabuihin ja mielivaltaisiin, järkevää merkitystä vailla oleviin käyttäytymissääntöihin, jotka ovat lisänneet yleistä epätietoisuutta, vaikeuttaneet yhteiselämää ja vahvistaneet ilmeisen syvälle juurtunutta vihaa ja sen ikuista arvostelua ja tuomitsemista. Avuttoman itsesokeina moralistit eivät huomaa teeskentelyä eivätkä vihaa.

⁶Oikean ja väärän käsittämisen perusteista tehty tutkimus osoittaa, että ne pohjautuvat yksilön käsitykseen elämän tarkoituksesta ja päämäärästä. On aina yksilön oma asia, tahtooko hän yhtyä johonkin monista yhteisöllisistä käsityksistä, vaiko asettua omalle kannalle. Emme voi toivoa yhtenäistä käsitystä parhaasta tavasta toteuttaa elämän tarkoitusta, ennen kuin ihmiskunta on onnistunut ratkaisemaan olemassaolon ongelmat. Siihen saakka tulee aina olemaan eri käsityksiä siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin poliittisessa, sosiaalisessa ja kulttuurisessa suhteessa ja elämän suhteen yleensä sekä suuri vaara, että viriävät vastakohtaisuudet myrkyttävät ihmisten mieliä, estävät ymmärtämystä ja ehkäisevät mielekkäitä inhimillisiä suhteita.

⁷Kaikkien näiden perittyjen, tarkoituksettomien kieltojen seurauksena on ollut yleisesti hyväksytty teennäisyyksien palvonta, jonka elämänkielteisyyttä moralistit näyttävät olevan kykenemättömiä oivaltamaan. He ottavat osaa teennäisyyksiin ja tuomitsevat täysin kyynisesti toisia, jotka kieltäytyvät tekemästä taikaesinettä niin sanotusta säädyllyisyydestä. Koko tätä teennäisyyttä, tätä parantumatonta valheellisuutta vastaan, jossa hän näki mitä luoksepääsemättömimmän pahan alun, Russell suuntasi tuhoavan pilkkansa. On aiheellista huomauttaa, että Jeshu tuomitsi vain teennäisyyden, farisealaisuuden, moralismin. Ehdoton vilpittömyys asennoitumisessa teennäisyyden sovinnaisääntöihin oli Russellille omantunnon asia, mikä maksoi hänelle useimmat hänen ystävästään. Hän ei mahtanut mitään sille, että "koko maailma" oli häntä vastaan. Onhan jokaisen uranuurtajan totuttauduttava tähän. Itsenäisiin luonteisiin pätevät Schopenhauerin sanat, joiden mukaan se, mitä yksilö tietää olevansa, merkitsee enemmän hänen onnelleen kuin se, mitä hänen katsotaan olevan. Tästä harmistuneet syyttäköt itseään. Sitä paitsi toisten oikeudenmukainen arvosteleminen on ihmiskunnan nykyisellä kehitystasolla täysin mahdotonta. Eivätkä ihmiset aavista edes yksinkertaisimpia arvostelun edellytyksiä.

⁸Russell oivalsi, että yksilön asennoituminen itseensä johtuu suuressa määrin kasvatuksesta, siitä, onnistuuko hän ratkaisemaan kaikki negatiiviset, ehkäisevät arvostus-, mielipide- ja tapakompleksit (vain muutamia mainitaksemme), joihin elämä hänet pakottaa. Positiiviset, elämää edistävät kompleksit eivät aiheuta yhtä vaikeita ongelmia.

⁹Russellin ajatukset näistä asioista ovat osoituksena hänen terveestä järjestään, ennakkoluulottomuudestaan, hyväntahtoisuudestaan, suvaitsevaisuudestaan, inhimillisyydestään ja huumorintajustaan - kokoelma harvinaisia ominaisuuksia. Harvoin on myös yksilön jumalallista oikeutta vapauteen niin loistavasti kuvattu: yksilön oikeutta ajatella, tuntea, puhua ja tehdä niin kuin hän hyväksi näkee niissä puitteissa, jotka sallivat kaikille yhtäläisen oikeuden samaan loukkaamattomaan vapauteen. Tällä vapaudella on perusluonteinen merkitys onnelliselle

henkilökohtaiselle elämälle ja siten myös onnelliselle yhteiskunnalle. Se on vastakohtana alkukantaisuudelle, joka näkee vapaudessa oikeuden itsevaltaisuuteen ja mielivaltaan, häikäilemättömyyteen ja toisten oikeuksien halveksuntaan.

¹⁰Yhteiskunnallisina olentoina meidän on valittava joko kaikkien yhtäläisen oikeuden kunnioittaminen tai hyväksyttävä kaikkien sota kaikkia vastaan.

5.47 Kasvatus- ja koulutusongelmat

¹Poliittiset, sosiaaliset ja pedagogiset ongelmat kuuluvat niihin moniin elämänongelmiin, joita Russell on yrittänyt valaista varsin mielekkäin, aina varteenotettavin näkökannoin.

²Hänen mielipiteensä avioliitosta, seksuaalisuudesta, ehkäisyvälineistä jne. paljastavat professorille, lordille jne. ominaisen ennakkoluulottomuuden, mikä kuohuttaa moralistien mieltä.

³Hallinnon korkeimpiin virkoihin nimittäminen tapahtuu useimmiten sen nerokkaan periaatteen mukaan, että jolle jumala antaa viran, sille hän antaa myös kyvyn hoitaa sitä. Niinpä asiat sitten ovat niin kuin ovat.

⁴Mitä lasten maailmaan saattamiseen tulee, vaikuttaa tavanomainen, ajattelematon yleinen mielipide katsovan, että jolle jumala antaa lapsia, sille hän antaa myös kyvyn hoitaa ja kasvattaa heitä. Ei ole lainkaan oikeudenmukaista syyttää jumalaa kaikesta, aivan liian mukavaa pyytää jumalaa tekemään, mitä meidän itsemme pitäisi osata tehdä.

⁵Kun ihmiset saavat käsiinsä uuden idean, on sitä pian mahdoton tuntea samaksi. Eräs professori kirjoitti jotakin kompleksista, ja kaikki "psykologit" tiesivät kerralla, mikä se oli. Se oli alemmuuskompleksi, ja se oli vaarallisin kaikista vaarallisista asioista. Kukaan professori ei ollut maininnut sanaakaan ylemmyyskompleksin, itsevaltaisuuskompleksin, mielivaltaisuuskompleksin, häikäilemättömyyskompleksin, laittomuuskompleksin ruokkimisesta, joten taitavat asiantuntijat eivät päässeet tietämään näistä.

⁶Omasta kokemuksestaan Russell yhtyy käsitykseen, että lapsen kasvatuksen pitäisi olla loppuun saatettu ennen yhden vuoden ikää, joka tapauksessa ennen kolmen vuoden ikää. Tuona aikana lapsella ei ole mahdollisuutta kehittää muita komplekseja kuin itsetehostuskompleksi. Käsitteily on uskomattoman yksinkertainen, mutta mahdoton arvostelukyvyyttömälle tunteellisuudelle: lapsi ei saa koskaan, missään suhteessa tahtoansa läpi. Tämän järkkymättömän lujouden lisäksi lapsi tarvitsee ystävällisyyttä, hellyyttä ja huolenpitoa. Lapsi ei kuitenkaan koskaan saa tuntea olevansa yleisen mielenkiinnon kohteena merkittävän persoonansa vuoksi.

⁷Koulutuksen tarkoituksena on antaa tietoja ja taitoja. Toivottaviin tietoihin sisältyy se, mikä mahdollistaa ymmärtämyksen fyysistä maailmaa ja tämänhetkistä fyysistä elämää kohtaan: tieto luonnosta ja sen laadusta, ihmiskunnasta rotuineen ja kansoineen, yhteiskunnasta laitoksineen ja toimintoineen, kaikesta, mikä on välttämätöntä kitkattomalle yhteiselämälle. Tiedollinen yleiskatsaus, joka kertoo, mistä kaikki on saanut alkunsa, antaa perspektiiviä kehitykselle, auttaa ymmärtämään, että kaikki elämä on muutosta.

⁸Tutkimus toteaa tosiasioita ja asettaa ne tieteellisiin järjestelmiin. Sopiva opetusmenetelmä on edellisen vastakohta. Se lähtee järjestelmän orientoivasta yleiskatsauksesta selventäen siten tosiasioiden merkityksen. Muistin ylikuormitus tiedoilla, jotka on helppo löytää hakuteoksista, ehkäisee yleiskatsauksen omaksumista, selkeyttä, tarkoitusta ja niin ollen käsittämistä. Sillä käsittäminen etenee yleisestä yksityiseen. Koulun tehtävänä on opettaa periaatteita, menetelmiä ja järjestelmiä ja vain niin monta tosiasiaa kuin on tarpeen näiden käsittämiseksi. Siten perspektiivitajunnan hankkiminen helpottuu.

⁹Korkeampi koulutus on valitettavasti jättänyt psykologiset elämänongelmat huomiotta. Niillä on kuitenkin suunnaton merkitys. Useimmat ihmiset on jätetty avuttomasti oman onnensa nojaan ratkaisemaan elämänongelmiaan, joihin sisältyy ristiriita synnynnäisten, alitajuisten elämänvaistojen ja valvetajunnan orientoitumispyrkimyksen välillä. Tämä ristiriita on meidän aikanamme lisännyt neuroosien määrää. Kaikki eivät osaa Russellin tavoin itsenäisesti ratkaista

näitä ongelmia ja löytää omaa tietä ulos labyrintista. Ristiriita huipentuu usein kilpailevien ideologioiden "taisteluun sieluista", varsinkin jos tämä johtaa kireisiin suhteisiin läheisten ja ystävien kanssa. Kulttuuri- ja humaniteettiasteen aavistamattaan saavuttaneet yksilöt, jotka pitävät useimpia asioita nurinkurisina, ovat toisten mielestä ja lopulta omastakin mielestään elinkelvottomia, eriskummallisia olentoja ja syyttävät tästä itseään.

¹⁰Toivottaviin taitoihin kuuluu myös kansainvälisen kulttuurikielen taitaminen. Tämä riittää useimmiten kaikille niille, jotka eivät aio omistautua filologialle tai historialliselle tutkimukselle. Russell yhtyy täydellisesti laajalle levinneeseen oivallukseen, että klassiset kielet, latina ja kreikka, eivät suinkaan ole niin tärkeitä kuin tähän asti on ajateltu. Ne eivät merkitse vain muistin ylikuormitusta, vaan myös elämän kaikista tärkeimpien vuosien suunnatonta tuhlausta. Opetus ei anna kykyä antiikin kirjallisuuden todelliselle ymmärtämiselle. Suurin osa on unohtunut muutaman vuoden jälkeen. Sitä paitsi kielenkääntäjät, jotka ovat koulun opettamia taitavampia, ovat jo kääntäneet kaiken kirjallisuuden kaikille kulttuurikielille. Lopuksi sallittaneen sanoa, että myöhemmät kulttuurit ovat sisäistäneet tuon kirjallisuuden antaman elämänymmärtämyksen muutaman sadan vuoden aikana. On parempi ajatella itse kuin lainata muualta. Kirjallisuudessa esiintyvät "klassiset" metaforat voitaisiin kerätä ja selittää erityisteoksessa "Elävä latina".

¹¹Vastaava koskee yleisesti katsoen muiden kuolleitten kielten pakollisia opintoja. Mikä mahdollisuus papeilla on lukea vanhan testamentin pisteetöntä tekstiä? Heille riittää kuvaus vokaalittomasta kirjakielestä ja tieto siitä, että oppineet tulevat aina kiistelemään oikeista vokaaleista. Ovatko uskonnonhistorioitsijat parempia tulkitsemaan sanskritinkielisten tekstien symboleja kuin taitavat orientalistit käännoisytyksineen, lukuunottamatta tulkintaa, josta oppineimmat intialaiset kiistelevät ja jolle sanskritia tuntevat esoteerikot voivat vain hymyillä. Sellaisella oppineisuudella hankitaan omahyväisyyden näennäinen tieto ja mahdollisuus herättää kunnioitusta arvostelukyvyttömissä.

¹²Russellin kirjoituksissa vilisee lausuntoja, jotka antavat pikaista valaisua kaikkiin tähän kuuluviin ongelmiin. Voi vain toivoa, että näitä teoksia lukisivat kaikki, jotka tahtovat laajentaa näköpiiriään ja syventää elämänymmärtämystään. Liioittelematta voidaan sanoa, että ne ovat osa aikamme yleisivistystä elämänsomuksellisissa kysymyksissä.

5.48 Demokratian ongelma

¹Niin kuin diktatuuri on vallan ongelma, on demokratia vapauden ongelma.

²Kukaan ei ole vielä kyennyt tyydyttävästi selvittämään, mitä vapaudella tarkoitetaan, kuinka vapaus on mahdollinen, kuinka se saavutetaan, kuinka se säilytetään. Vieläkään ei ole selvästi oivallettu, että vapaus ja valta ovat sama asia. Vapautta ja valtaa erottavat toisistaan niille asetetut rajat. Vapaus on käsitetty oikeutena määrätä itseä ja valta oikeutena määrätä toisia.

³Vapaus ei vaadi vain oikeutta olla oma itsensä vaan myös kykyä olla sitä. "Tieto on valtaa", jos se antaa kyvyn. Valitettavasti on kykyä ilman tietoa, ja se kyky väärinkäyttää valtaa.

⁴Vapaus on oikeutta ajatella, tuntea, sanoa ja tehdä niin kuin yksilö parhaaksi katsoo kaikkien yhtäläisen oikeuden rajoissa. Vallan väärinkäyttö on johtanut usein diktatuuriin. Vapaus edellyttää, että kaikki tunnustavat nämä rajat, että kaikki tietävät nämä rajat, että kaikki kykenevät pitäytymään näissä rajoissa. Tietävätkö ihmiset? Kykenevätkö he tähän omaamatta valtaa itseensä nähden?

⁵Vapaus on yhä ratkaisematon ongelma. On kyseenalaista, voidaanko se ratkaista ihmiskunnan nykyisellä kehitysasteella.

⁶Demokratian ongelmaan kuuluvat moninaiset ongelmat, kaikki ratkaisemattomia, jotkut mahdottomia ratkaista. Ratkaisemattomiin ongelmiin kuuluvat mm. vähemmistön oikeus, vallan väärinkäytön ehkäiseminen, toimenpiteet tolkutonta lakien säätämistä vastaan.

⁷Seuraavassa osoitetaan aivan lyhyesti, että demokratia on näennäisongelma, koska luokatonta yhteiskuntaa ei voi olla olemassa niin kuin ei täydellistä oikeuttakaan. Ja näin sen tähden, että

luonnon näennäiset epäoikeudenmukaisuudet tekevät tämän mahdottomaksi.

⁸Oikeudenmukaisuuden ongelma ja luokkayhteiskunnan ongelma kuuluvat läheisesti yhteen.

⁹Oikeudenmukaisuuteen kuuluvat mm. tasa-arvoisuus ja samapalkkaisuusperiaate. Samapalkkaisuusperiaatteesta (sama palkka samasta työstä) seuraa: eri palkka eri työstä, suurempi palkka suuremmasta työpanoksesta, suuremmat edut suuremmasta kyvystä palvella yhteiskuntaa, suuremmat oikeudet suuremmista velvollisuuksista. Kuinka yhteiskunnallinen kateus tähän asennoituu?

¹⁰Ranskan vallankumouksen "tasa-arvoisuuden" vaatimus merkitsi ainoastaan: kaikkien luokkaetujen (silloisten poliittisten ja sosiaalisten, yleisesti epäoikeudenmukaisiksi katsottujen) poistamista, yhdenvertaisuutta lain edessä, oikeutta tulla arvostelluksi vain kelvollisuuden mukaan.

¹¹Mutta koskaan ei ollut kysymys siitä, että kaikki saisivat yhtä suuren sosiaalisen ja poliittisen jne. vaikutusvallan.

¹²Luonteen eroavuudet tulevat esiin erilaisessa kyvyssä käsittää, oivaltaa, ymmärtää, hankkia tietoa, suuremmissa taidoissa, suuremmassa työkyvyssä. Mikään koulutus ei voi korvata synnynäistä taitoa, lahjakkuutta, neroutta.

¹³Korkein mahdollinen saavutus on, että kaikkia kunnioitetaan ihmisinä. Kestää vielä kauan, ennen kuin olemme saavuttaneet yleismaailmallisen veljeyden edellytykset. Saamme olla tyytyväisiä, jos onnistumme toteuttamaan yleisen hyväntahtoisuuden ja oikeat inhimilliset suhteet poikkeuksetta kaikkia kohtaan.

¹⁴Sanan oikeudenmukaisuus yleinen väärinkäyttö tekee selväksi, etteivät ihmiset tiedä, mistä puhuvat. Sitä asiaa ihmiset eivät yksinkertaisesti kykene koskaan käsittämään. Tämä ilmenee myös väitteestä, että elämä on epäoikeudenmukaista.

¹⁵Luokatonta yhteiskuntaa ei voi olla olemassa. Vähäisimmänkin järjen pitäisi riittää käsittämään tämä asia. Neuvostoliiton ja Jugoslavian on jopa täytynyt myöntää se käytännössä.

¹⁶Luokkaan kuuluminen on asioiden luonnollinen järjestys, määräytyy yksilön ominaisuuksista ja kyvyistä, laadusta, pätevyydestä ja voimasta, kasvatusta- ja koulutusmahdollisuuksista riippumatta.

¹⁷Tähän erilaisuuteen edelleen täysin väärinymmärretty Platon viittasi luonnostellessaan ihannevaltiota yhteiskuntaluokkineen. Tämän erilaisuuden Rousseau selvästi oivalsi sanoessaan, että todellinen demokratia ei ole koskaan mahdollinen.

¹⁸Valtiossa ja yhteiskunnassa kaikkine järjestöineen täytyy olla pätevyiden mukaan ryhmitettyjä esimiehiä ja alaisia, ja tämä merkitsee luokkaeroja.

¹⁹Mielekkäästi hallitussa valtiossa pitäisi yhtä suuri poliittinen vaikutusvalta olla niillä, jotka yhtä hyvin tuntevat ja ymmärtävät valtiollisia, yhteiskunnallisia, taloudellisia ja ylivaltiollisia ongelmia.

²⁰Oli vahinko, että äänioikeus oli alun alkaen riippuvainen taloudellisesta asemasta. Se epäoikeudenmukaisuus oli poistettava. Sen sijaan olisi pitänyt saattaa käytäntöön erityinen tutkinto (äänestyskouluihin) äänioikeuden ja erityisesti vaalikelpoisuuden saamiseksi. On kohtuutonta, että myös tietämättömillä, jotka osaavat äänestää vain suostuttelun jälkeen, on yhtä paljon valtaa. Seurauksena onkin demagogia eikä demokratia.

²¹On selvä, että Russell oli hyvin selvillä näistä ongelmista.

²²Demokratian laita on samoin kuin muiden poliittisten ideologioiden laita. Kaikissa on jotakin mielekäästä, ja näihin kuuluvien ideoiden synteesi mahdollistaa todellisen ideologian, josta kerran tulevaisuudessa kehittyä järjellinen valtio.

5.49 Diktatuurin ongelma

¹Diktatuurin ongelma on vallan ongelma. Russellin teos "Valta" on loistava historiallis-poliittis-sosiologispsykologinen tutkimus, joka todistaa suurta lukeneisuutta, psykologista

ymmärtämystä ja analyyttistä suorituskykyä.

²Vallan ongelma, niin tärkeä kuin sen merkitys onkin ihmiskunnalle, on saanut ihmeteltävän vähän huomiota. Russell on tarkkakatseisuudellaan osoittanut vallanvietin väärinkäytön useimmissa inhimillisissä suhteissa.

³Hän korostaa täydellä syyllä, että "ihmisen loputtomista pyyteistä ovat vallanhimo ja kunnianhimo tärkeimmät". Hän osoittaa myös, että "niin antiikin kuin aikammekin historiaa voidaan tulkita oikein vain, jos oivalletaan, että vallanhalu on syynä kaikille aktiivisille voimille, joilla on merkitystä yhteiskunnallisissa asioissa". Hän vaivautuu todistamaan, että "valta on perustava käsite yhteiskuntatieteessä, samassa mielessä kuin energia on perustava käsite fysiikassa. Kuten energialla on vallallakin monia muotoja..." ja "sosiaalisen dynamiikan lait voidaan muotoilla vain valtaa tarkoittavin sanoin, eikä sanoin, jotka tarkoittavat yhtä tai toista vallan muotoa".

⁴Vallan ongelmaan ei kuulu vain yksilöiden perusvietti, vaan myös kaikki erilaatuiset järjestöt (valtio, yhteiskunta, poliittiset puolueet, lukemattomat yhdistykset) ja viimeksi, mutta ei vähiten, illuusioiden ja fiktioiden valta.

⁵Kaikkiaan kahdeksassatoista luvussa Russell analysoi vallan eri muotoja, vallan filosofiaa, vallan etiikkaa ja moraalisia sääntöjä sekä lopuksi eri toimenpiteitä, joiden voidaan ajatella ehkäisevän vallan väärinkäyttöä. Toimenpiteiden välttämättömyyttä ei voine kukaan epäillä kirjan luettuaan, jollei sitä aiemmin oivaltanut.

⁶"On silkkää lastenkamaripsykologiaa luulla, että vastuuton valta vain siksi, että sitä kutsutaan sosialistiseksi tai kommunistiseksi, aivan kuin ihmeen kautta vapautuisi kaikista niistä huonoista ominaisuuksista, jotka leimaavat menneiden aikojen mielivaltaista valtaa."

⁷Loppuluvussaan hän pyrkii ratkaisemaan ongelman, "kuinka voidaan vakuuttua siitä, että hallituksesta tulee vähemmän kauhistuttava kuin lauma tiikereitä". Hän tutkii ongelmaa neljässä jaksossa, poliittisten, taloudellisten, propagandististen sekä psykologisten ja pedagogisten ehtojen suhteen.

⁸Jää epäselväksi, uskooko Russell todella vallan väärinkäytön ehkäisemisen mahdollisuuteen. Aika näyttää, onko tämä ongelma ratkaistavissa, ennen kuin ainakin huomattava, vaikutusvaltainen ihmiskunnan vähemmistö on saavuttanut kulttuuriasteen. Enemmistö oleskelee edelleen barbaariasteella ja sen tuntumassa.

⁹Kaikki valta merkitsee vallan väärinkäyttöä, parhaimmassa tapauksessa elämäntaitamattomuuden vuoksi. Ihannetta ei niin ollen saavuteta koskaan. Mutta vallan väärinkäyttö on vähäisintä vasta sitten, kun ihmiset oivaltavat, että valta on yhtä niin vapauden kuin lainkin kanssa (ilman lakia ei mitään vapautta), kun valtaa käytetään etupäässä vapauden puolustamiseen.

5.50 Sosialismi

¹Russell ei kannata mitään todellisuudelle vierasta valtiososialismia, joka parhaimmillaankin vaikuttaa yksityistä aloitetta ehkäisevästi. Yksilöllä ei tule koskaan olemaan mitään sanomista. Valtiota yrittäjänä ei voi pakottaa myönnytyksiin lakoilla jne., niin kuin yksityisiä työnantajia.

²Sosialistivaltiossa toimiva kirjailija, joka lausuu vallanpitäjien paheksuvia mielipiteitä, ei voi saada teoksiaan julkaistuksi. Keksijä, jolla on näennäisesti mahdoton aate, jollaisia kaikki vallankumoukselliset aatteet ovat, ei voi toivoa saavansa avustusta.

³Sosialistivaltio ei tule suvaitsemaan oppositiota, sananvapautta, vapaata lehdistöä. Ja ketkä päättävät, mitä yksilön on ajateltava?

⁴Pohtiessaan politiikkaa yleensä Russell tekee varteenotettavan, tietenkin toivottoman huomautuksen, että poliittiset ongelmat ovat aivan liian merkityksellisiä, jotta ne voitaisiin ratkaista joidenkin puoluelinjojen mukaan.

⁵Parhaimpana kaikista poliittis-taloudellisista järjestelmistä Russell pitää syndikalismia:

kaikkien tietyssä yrityksessä työskentelevien, niin älyllistä kuin ruumiillistakin työtä tekevien, tulisi saada omistaa yritys yhteisesti.

⁶Sosialismin sofistikan mysteereihin kuuluu monia asioita:

⁷Esimerkiksi, että vain korkeasti palkatuilla ja lyhyen työajan omaavilla ruumiillisen työn tekijöillä on oikeus arvonimeen työntekijä, kun taas opiskelevilla älyllisen työn tekijöillä, joiden työ on palkaton ja työaika rajaton, ei ole vastaavaa oikeutta. Kun ihmiset oivaltavat, että ruumiillisesta työstä saa paremman palkan, tulee tutkijoista, tiedemiehistä, opettajista jne. pian puute. Kun opettajilla ei ole mitään oikeuksia nuorisoganstereita vastaan, ei kukaan enää tahdo opettajaksi. Tämä on jo ongelma Yhdysvalloissa, mutta ei Neuvostoliitossa.

⁸Esimerkiksi, että ihmiset eivät voi ymmärtää, että työntekijöiden kohtuuttomat palkkavaatimukset tulevat pian tekemään kaiken yksityisyritteliäisyyden mahdottomaksi.

⁹Esimerkiksi, että "verenimijöiksi" nimitetään niitä, jotka suurin riskein, suurin huolin ja vararikon partaalle vievin verorasituksin, sittenkin myötävaikuttavat maan elatukseen ja kulttuurin ylläpitoon.

¹⁰Esimerkiksi, että kaikenlaista parantumattomuutta, mielivaltaisuutta, omavaltaisuutta ja laittomuutta katsotaan läpi sormien, mutta vaikeutetaan kunniallisten ihmisten useimpia pyrkimyksiä.

¹¹On helppo ymmärtää niitä, jotka ihmettelevät, onko diktatuurin ruoska ainoa tapa saada ihmiset järkiintymään.

¹²Sosialistit uskovat, että omistusoikeus on avain kaikkiin ongelmiin ja jättävät huomiotta olennaisen asian, käyttöoikeuden, joka antaa vielä suuremman vallan, mistä Neuvostoliitto on paras esimerkki. Jos Neuvostoliiton vallanpitäjät omistaisivat jotakin, olisi heidän valtansa todellisuudessa paljon vähäisempi kuin se nyt on.

¹³Sosiaalidemokraatit kantavat väärää kylttiä. Demokraatti ei voi olla sosialisti, eikä sosialisti ole mikään demokraatti.

5.51 *Marxismi*

¹Venäläisen kommunismin profeetan, saksalaisen Karl Marxin, Russell torjuu jokseenkin summittaisesti. Hänen nähdäkseen ei maksanut vaivaa uhrata aikaa tämän alkukantaisen fysikalistisen historiankäsityksen, mielettömän sosiologian ja irvokkaan kansantaloudellisen teorian kumoamiseen. Hän oivalsi selkeästi kaiken nurinkuruisuuden tässä vihamielisessä propagandassa, joka vastaa alemman emotionaaliasteen tunneajattelua ja tyydyttää siihen liittyviä illuusioiden tarpeita: kateutta ja muita vihanilmaisuja.

²On kuitenkin kysyttävä, eikö olisi antoisaa opiskella tähän liittyvää illusionismia ja fikcionalismia psykologian valossa. Joka tapauksessa aihe vahvistaa Platonin lauseen, että "ideat hallitsevat maailmaa".

³Yhtä hyvä todiste vallitsevasta älyllisestä tasosta, kuin mikä muu tahansa on, ettei tätä itsestään selvää tosiasiaa ole yleisesti oivallettu. Miten suunnatonta kärsimystä ihmiskunta onkaan saanut kestää uskonnollisten ja moraalisten aatteiden takia! Miten paljon maksavatkaan tänään mielettömät kansalliskiihkon aatteet! Aatteet johtavat tekoihin, kun ne vaikuttavat tunteen käyttövoimaan. Kun tunteet alemmalla emotionaaliasteella (poistyöntävyyden asteella) heräävät, ovat tulokset vihan tekoja. Mutta olennaista on oivaltaa, että hulluus on hulluja ideoita, että idea on alkuvirike. Ja siksi tietämättömyys onkin pahan juuri.

⁴Marxismin saavutukset kumoavat Marxin oman hypoteesin, jonka mukaan ihmisellä on vain fyysisiä tarpeita. Myös alimmalla kehitysasteella hän tuntee emotionaalisten illuusioiden ja mentaalisten fiktioiden tarvetta. Niiden valta on usein suurempi kuin fyysiset tarpeet. Ja venäläinen kansa muiden kansojen ohella on todisteena tästä asiasta.

⁵Mitä tulee illuusion venäläisen "proletariaatin diktatuurista", tyytyy Russell lakoniseen huomautukseen, että sillä ilmeisesti tarkoitetaan kommunistista puoluetta. On eriskummallista,

miten työläiset monissa maissa sallivat bolshevistisen agitaation ilmeisten valheiden hämätä itseään, sokeina uudelle orjuudelle, joka on riistänyt heiltä heidän inhimilliset oikeutensa. Pitemmälle ei ihmiskunta ole päässyt, sillä niin Neuvostoliitto kuin Kiinakin ovat pahantekijöiden hallitsema.

⁶Neuvostoliiton järjestelmän tuomitsee osaksi sen epäinhimillisyys, sen yksilön jumalalliseen loukkaamattomuuden oikeuteen kohdistama barbaarinen halveksunta, osaksi sen ajatustyrannia. On silkkää parodiaa, että tämä valta saa osallistua Yhdistyneiden Kansakuntien ihmiskunnan parhaaksi tarkoitamaan työhön vain tuhotakseen tämän työn, tämä valta, kauhistuttavampi kuin katolinen kirkko keskiajalla, tämä valta, jonka päämääränä on hävittää kaikki kansat, tehdä kaikista ihmisistä fyysisiä ja henkisiä orjia ja yrittää saatanallisilla menetelmillään tukahduttaa kaikki totuuden löytämiseen ja sen julistamiseen tähtäävät pyrkimykset.